

RISTIPAINESSA

Tutkimus Helsingin yliopiston opiskelijoiden työssäkäynnistä, työkokemuksista ja ammatillisesta järjestäytymisestä • Teemu Kemppainen Otus rs.

OTUS
*Opiskelijajärjestöjen
tutkimussäätiö*

HELSINGIN YLIOPISTON YLIOPPILASKUNTA
STUDENTKÅREN VID HELSINGFORS UNIVERSITET
STUDENT UNION OF THE UNIVERSITY OF HELSINKI

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

ISBN 978-951-9409-86-3

Taitto ja ulkoasu Sangraaf Oy
Kirjapaino Libris, Helsinki 2011

SISÄLLYS

Lukijalle	5
Esipuhe	7
Tiivistelmä	8
1 Johdanto	10
2 Aineisto, menetelmät ja taustatietoja	12
3 Opiskelijoiden työssäkäynti	16
3.1 Nykyinen pääasiallinen työ	18
3.2 Työn ajoittuminen	25
3.3 Yleislinjoja	31
4 Työ: Subjektiiivinen näkökulma	32
4.1 Työmarkkinoilla menestyminen ja tulevaisuus	32
4.2 Työnteon motiivit	39
4.3 Opintojen ja työn palapeli	42
4.4 Työelämäkokemukset	47
4.5 Ihannetyö	52
4.6 Päähuomioista ideaalityyppeihin	57
5 Ammatillinen järjestäytyminen	58
6 Arvoilmastosta	61
Lopuksi	64
Kirjallisuutta	65
Liite: Kyselylomake	68

LUKIJALLE

Tämä tutkimus sai alkunsa keskusteluista, joita Palvelualojen ammattiliitto PAMin, Helsingin yliopiston opiskelijat palvelualoilla HyPan, Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan sekä Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiön välillä käytiin syksyllä 2010. Keskusteluissa tunnistettiin lisätarve opiskelijoiden työssäkäyntiä koskevalle tutkimustiedolle. HYY ja Otus ovat tehneet yhteistyötä opiskelijoita koskevan tutkimuksen alueella jo pitkään, ja työssäkäyntiäkin on aikaisemmin käsitelty toimeentulosestivytysten yhteydessä sivuteemana. Tällä kertaa tarkoitus oli kuitenkin keskittyä yksinomaan opiskelijoiden työssäkäyntiin valottamalla aihetta useasta eri näkökulmasta.

Tutkimuksen toteutti Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus. Yhteistyökumppaneina toimineet PAM sekä HYY mahdollistivat tutkimuksen tarjoten välttämättömien resurssien lisäksi asiantuntemustaan tutkimuksen käyttöön. Ohjausryhmän jäseninä toimivat Antti Veirto ja Mikko Koskinen PAMista, Eetu Komsu HyPasta, Katja Långvik, Katri Immonen ja Aaro Häkkinen HYYstä sekä Aleksis Nokso-Koivisto Otuksesta. Tutkimuksen tekijä kiittää ohjausryhmää hyvästä yhteistyöstä sekä arvokkaista ideoista ja palautteesta tutkimuksen toteutuksessa. Kiitokset myös Otuksen Elina Lavikaiselle, Johanna Penttilälle ja Atte Vienolle hyödyllisistä kommentteista. Raportin oikoluki Suvu Hurme ja taittoi Sirkka Anttalainen. Erityiskiitos Seppo Laaksoselle vastaustodennäköisyyksimallin soveltamiseen liittyneistä oivallisista neuvoista. Vastuu kaikista tutkimuksen ratkaisuksista on luonnollisesti yksinomaan tutkimuksen tekijällä.

Tutkimus paitsi vastasi kysymyksiin, jätti myös kutkuttavia langanpäitä sekä jatko-tutkimukselle että yhteiskunnalliseen keskusteluun. Toivomuksemme onkin, että tutkimuksen tavoitteleva tasapainoisen monipuolinen kuvaus opiskelijoiden työssäkäynnistä voi toimia siemenenä keskustelulle ja kehitystoiminnalle.

Helsingissä perjantaina 8.4.2011

Teemu Kempainen
Tutkija
Otus rs.

Aleksis Nokso-Koivisto
Toiminnanjohtaja
Otus rs.

Opiskelijoiden työssäkäyntiä on käsitelty julkisuudessa monesta näkökulmasta. Onko opiskelijoiden työnteko hyödyllistä vai haitallista? Onko se vain hidaste opinnoille vai välttämätöntä ja hyödyllistä työkokemusta? Vievätkö opiskelijat muiden työt vai toimivatko he puskurina työmarkkinoilla? Valitettavan moni uutinen antaa ilmiöstä kovin mustavalkoisen kuvan. Todellisuudessa ilmiö on kuitenkin moniulotteinen. Opiskelijoiden työskentely on yleistä ja erilaisia kokemuksia löytyy yhtä monia kuin työllä on tekijöitä. Ilmiö kuitenkin puhututtaa ja tämän keskustelun pohjaksi tarvitaan perusteltua tietoa. Näiden kansien väliin koottu tieto valaisee yliopisto-opiskelijoiden työntekoa nimenomaan opiskelijoiden itsensä näkökulmasta.

Palvelualojen ammattiliiton PAMin ja Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan HYYn tutkimus opiskelijoiden työssäkäynnistä on esimerkki ennakkoluulottomasta asenteesta tehdä uudenlaista yhteistyötä tärkeän asian puolesta. Yhteistyö on saanut alkunsa Helsingin yliopiston opiskelijat palvelualoilla HYPY ry:n aloitteesta. Järjestö perustettiin vuonna 2008 toimimaan palvelualoilla työskentelevien opiskelijoiden edunvalvontajärjestönä ja linkkinä, joka pyrkii yhdistämään työ- ja opiskeluelämän tarpeet.

PAMin yhtenä tavoitteena tälle tutkimukselle oli selvittää, kuinka paljon yliopisto-opiskelijat työskentelevät pamilaisilla aloilla opintojensa aikana. Tulokset vahvistavat olettamusta, että erityisesti kaupan alalla työskentelee merkittävä määrä yliopisto-opiskelijoita. Kun tähän lisätään majoitus- ja ravitsemisalalla, siivouksessa ja kiinteistöhoitossa sekä vartiointialalla työskentelevät, ovat yliopisto-opiskelijat mittava pamilaiden alojen työntekijäjoukko.

Palkkatyössä käyvät opiskelijat eivät ole pelkästään opiskelijoita vaan samanaikaisesti palkansaajia. Työmarkkinoilla opiskelija-palkansaajien kuten muidenkin palkansaajien luonteva edunvalvoja on työskentelyalan ammattiliitto. Uskommekin siihen, että palkkatyötä tekeville opiskelijoille on annettavaa työskentelyalansa työehtojen, työolosuhteiden ja työpaikkojen kehittämiseen. Haluamme kutsua kaikki osapuolet – opiskelijat, työnantajat, ammattiliitot ja korkeakoulut – osallistumaan keskusteluun opiskelijoiden työssäkäynnistä. Käsillä oleva tutkimus tarjoaa siihen hedelmällisen lähtökohdan.

Jaana Ylitalo
1. varapuheenjohtaja
Palvelualojen ammattiliitto PAM

Leena Pihlajamäki
hallituksen puheenjohtaja
Helsingin yliopiston ylioppilaskunta HYY

Helsingin yliopiston perustutkinto-opiskelijoista poimitulle satunnaisotokselle suunnattiin kysely tammi-helmikuun taitteessa 2011. Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa yliopiston opiskelijoiden työssäkäyntiä, työtä koskevia mielipiteitä ja kokemuksia sekä ammatillista järjestäytymistä. Kyselyyn vastasi 31,5 prosenttia otokseen valituista ja vastauskadon vaikutuksia korjattiin vastaustodennäköisyysmallin avulla.

86 prosenttia Helsingin yliopiston opiskelijoista on tehnyt opintojensa ohessa palkkatyötä. 57 prosenttia on työskennellyt koko ajan tai lähes koko ajan, ja vajaa kolmannes on käynyt töissä toisinaan. Välttämätön toimeentulo on yleisin opintojen aikaisen työssäkäynnin syy. Myös mukavan elintason saavuttaminen ja työkokemuksen hankkiminen ovat yleisiä syitä.

Opiskelijoista noin 70 prosenttia kävi ansiotyössä syyslukukaudella 2010. Reilu viidennes teki tyypillisimmin alle kymmentuntista työviikkoa ja likimain yhtä moni 10–19-tuntista työviikkoa. 11 prosenttia teki ansiotyötä 20–29 tuntia viikossa ja 15 prosenttia vähintään 30 tuntia viikossa. Kesäloman aikana 56 prosenttia opiskelijoista teki tyypillisesti vähintään 30-tuntista työviikkoa. Joululoma oli sen sijaan monelle lomaa myös työstä, sillä 45 prosenttia opiskelijoista ei tehnyt tänä aikana lainkaan palkkatyötä. Opiskeluvaihe vaikuttaa lukukausien aikaiseen työssäkäyntiin: syyslukukauden 2010 aikana tehty tyypillinen työ määrä kasvaa alle kymmenestä viikkotunnista (opintojen alkuvaihe) 20–29 viikkotuntiin (6.–8. opiskeluvuosi).

Kyselyn aikaan, tammi-helmikuun taitteessa, opiskelijoista 71 prosenttia kävi töissä joko pää- tai sivutoimisesti. Heistä reilu neljännes työskenteli tieteen, taiteen ja tekniikan aloilla, viidennes kaupallisessa työssä, 18 prosenttia hallinto- ja toimistotyössä, 17 prosenttia sosiaali- ja terveystieteiden aloilla ja 13 prosenttia palvelualoilla. Pääasiallisen työn sovittu viikkotuntimäärä on keskimäärin 20 tuntia (keskihajonta 12, mediaani 19). Joka toisella työssäkävällä opiskelijalla on toistaiseksi jatkuva työsuhde ja joka kolmannella määräaikainen. Opintojen edetessä määräaikaisten työsuhteiden osuus kasvaa. Työsuhteelta halutaan kuitenkin jatkuvuutta ja turvallisuutta: lähes kaksi kolmesta pitää parhaana työsuhteen muotona toistaiseksi jatkuvaa työsuhdetta.

Alakohtaisessa sijoittumisessa on opintojen vaiheeseen liittyviä eroja: opintojen alkuvaiheessa olevat opiskelijat työskentelevät muita useammin palvelualojen ja kaupan töissä; todennäköisyys työllistyä hallinto- ja toimistoaloille sekä tieteen, taiteen ja tekniikan aloille puolestaan kasvaa opintovuosien myötä. Kysyttäessä mieluisimpia työskentelyaloja hallinto- ja toimistoalat sekä tieteen, taiteen ja tekniikan alat olivat monien toivelistalla.

Kyselyyn vastaamista edeltävällä viikolla opiskelijoiden työpanos ajoittui pääasiassa arkipäiville. Viikonlopputyö oli suhteellisesti yleisempää opintojen alkuvaiheessa. Yli puolet kyseisellä viikolla ansiotyötä tehneistä työskenteli pääasiallisesti toimistoaikoina.

Suurin osa opiskelijoista (noin 90 prosenttia) katsoo, että aikaisemmalla työkokemuksella, osaamisella ja kontakteilla on paljon merkitystä menestymisessä työmarkkinoilla. Sitä vastoin vain 17 prosenttia arvioi työelämäohjauksella olevan paljon merkitystä. Tuuria piti tärkeänä joka toinen.

90 prosenttia opiskelijoista pitää todennäköisenä omalle alalle työllistymistä sekä mielekkään työn löytämistä valmistumisen jälkeen. Sen sijaan työttömyyttä piti todennäköisenä vain 12 prosenttia ja alanvaihtoakin verrattain harva (25 prosenttia). Opintojen edetessä työuraan suhtautuminen muuttuu hieman pessimistisemmäksi.

si. Tiedekuntien väliset erot työuraoptimismin suhteen ovat selkeät. Professionaalit opiskelevat suhtautuvat tulevaisuuteen tyypillisesti muita optimistisemmin, kun taas bio- ja ympäristötieteilijät, humanistit ja muut yleisalojen opiskelijat pessimistisemmin. Työuraoptimismi näyttää olevan yhteydessä yhteiskunnallisiin arvostuksiin: mitä pessimistisemmin omaan työuran tulevaisuuteen suhtaudutaan, sitä yleisemmin kannatetaan laajempaa hyvinvointivaltion sosiaalista turvaverkkoa.

60 prosenttia työtä tehneistä on sitä mieltä, että työnteko on hidastanut opintoja. Syksyn tyypillisellä viikoittaisella työtuntimäärällä on ristiintaulukoinnin tasolla yhteys suoritettuihin opintopisteisiin: tuntimäärän kasvaessa opintopistekertymä alkaa laskea tietyn kynnysmäärän jälkeen täysin johdonmukaisesti kaikilla muilla paitsi ensimmäisen vuoden opiskelijoilla. Monimuuttuja-analyysiä syy-yhteyksistä ei tämän tutkimuksen puitteissa tehty. Ansiotyön ja opiskelun yhteensovittaminen ylikuormittaa usein joka viidettä opiskelijaa, ja tehtyjen työtuntimäärien kasvaessa ylikuormittumiskokemukset yleistyvät. Opiskelijoiden kokemukset itse työstä ovat kuitenkin pääosin positiivisia. Erityisesti työyhteisöjen yhteishenki, työn joustavuus ja mielekkäisyys nousivat tällaisiksi kokemuksiksi. Joka toisen työ on ollut usein kiireistä.

Opiskelijoista noin puolet kuuluu ammattiliittoon. Liiton jäsenyys yleistyy opintovuosien myötä. Yleisimmin mainittu syy ammatilliselle järjestäytymiselle on oman alan edunvalvonta. Joka toinen pitää ansiosidonnaista työttömyysturvaa syynä jäsenyydelleen. Jäsenosuuksiltaan kaksi suurinta liittoa ovat Akavan erityisalat (12 prosenttia järjestäytyneistä opiskelijoista) ja OAJ (samaten 12 prosenttia). Yleisimmäksi syyksi liittoon kuulumattomuudelle nousi se, ettei asiaa ole tullut ajatelleeksi. Noin kolmannes katsoo, että jäsenyys ei hyödytä henkilökohtaisesti.

1. JOHDANTO

On tunnettua, että suomalaisista opiskelijoista suuri osa käy töissä opintojensa aikana. Opintorahan ohella juuri palkkatyö on opiskelijan talouden perusta, kun opintolainaa nostaa enää vähemmistö. Kaikkein yleisintä työssäkäyntiä on yliopisto-opiskelijoiden joukossa, joista oli vuonna 1996 työllisiä noin 40 prosenttia mutta vuonna 2009 jo 60 prosenttia. (Myrskylä 2006; SVT 2011.) Opintovuosien ja iän karttumisen myötä opiskelijoiden työssäkäynti lisääntyy, mutta myös asuinseudulla on merkitystä: pääkaupunkiseudulla asuvat korkeakouluopiskelijat käyvät muualla asuvia selvästi enemmän ansiotyössä (Saarenmaa ym. 2010).

Koko ilmiössä on nähty sekä hyviä puolia että ongelmia, mutta vaikuttaa siltä, että juuri ongelmat korostuvat asiasta käytävässä keskustelussa (vrt. Välimaa 2010). On arvioitu, että opiskelijoiden työssäkäynti hidastaa opintoja (Myrskylä 2006 ja 2009; Lavikainen & Nokso-Koivisto 2009; Häkkinen 2006). Ajatellaan, että puutteellinen tulevaisuususkon estää opiskelijoita tekemästä rationaalisia valintoja: työssäkäynnin sijaan olisi järkevämpää nostaa opintolainaa ja valmistua nopeammin (Raivio 2011). Työssäkäynnin on myös nähty olevan yhteydessä pätkätöiden yleistymiseen. Perusteluksi on esitetty, että suuri osa opiskelija-työntekijöistä ei yksinkertaisesti voi ottaa vastaan pysyviä työsuhteita. (Myrskylä 2006.) Opintojen aikainen työssäkäynti voi lisäksi aiheuttaa liialliseen kuormittumiseen liittyviä ongelmia (Butler ym. 2010). Toisaalta on esitetty, että opintojen aikainen työssäkäynti kartuttaa työkokemusta ja parantaa tällä tavoin valmistumisen jälkeisen työllistymisen todennäköisyyttä (Hämäläinen 2004; Lehto 2011a ja 2011b; Mannisenmäki & Valtari 2005). Kokemusta myös muulta kuin omalta alalta pidetään hyödyllisenä. Ajatuksena on, että esimiesten ja asiantuntijoiden on hyvä tietää, minkälaista suorittava työ on (Lehto 2011a), minkä voi tulkita myös yhteiskunnallisen koheesion näkökulmasta: tällä tavoin syntyneet kontaktit ja kokemukset saattavat toimia ammattiryhmittelyn mukaisia jakoja yhdistävän sillan tapaan. Työnteon tuoma taloudellinen turva voi lisäksi helpottaa itsenäistä asumista ja perheen perustamista, eikä opintoja hidastava vaikutuskaan ole kategorinen: on tarkennettava, minkälaisista työmääristä on kyse ja miten työ ajoittuu vuositason tasolla (Keinänen 2007 ja 2010; Kurri 2006).

Opiskelijoiden työssäkäynnin reunaehdoissa on tapahtunut selviä muutoksia viime vuosina. Muutaman vuoden takaisessa Helsingin yliopiston opiskelijoille suunnatussa kyselyssä selvisi, että neljännes opiskelijoista ei ollut tehnyt töitä lukuvuoden 2008–2009 aikana, mikä oli hieman suurempi osuus kuin kahta vuotta aikaisemmin (Lavikainen & Nokso-Koivisto 2009). Jo joitakin vuosia kestänyt taloudellinen taantuma onkin jättänyt jälkensä juuri suhdanneherkkään opiskelijoiden työssäkäyntiin, koska kyseessä on joustava työvoimareservi, toisin sanoen eräänlainen suhdannepuskuri. Kun tarkastellaan taantumien kokonaisvaikutusta työllisyyteen vuosien 2008 ja 2010 ensimmäisten neljännesten välillä, käy ilmi, että lähes puolet työllisyyden laskusta on kohdistunut nimenomaan opiskelijoiden työllisyyteen. (Lehto 2011a; Hämäläinen 2004). Kansan- ja maailmantalouden heilahdusten lisäksi myös yliopistojen tutkinnonuudistus on merkinnyt rakenteellista muutosta opiskelijoiden työssäkäynnille. Yliopisto-opintojen vauhdittuessa aikaa ei mahdollisesti jää enää samalla tavalla ansiotyölle.

Oma kysymyksensä on, minkälaista työtä opiskelijat tekevät. Ervasti (2008) esittää, että vaikka merkittävä osa eurooppalaista työvoimaa jo työskentelee epätyöllisissä tai joustavissa työsuhteissa, tulee aika ajoin esiin vaatimuksia työn joustavuuden lisäämisestä. Ajatuksena on, että eurooppalaiset työmarkkinat ovat liian

jäykät ja joustamattomat pärjätäkseen kiristyneessä globaalissa kilpailussa. Lisäksi ajatellaan, että epätyypillisen työn lisääntyminen on sekä työntekijöiden että työnantajien etu. Työnantajille joustavuus tarjoaa mahdollisuuden vastata edullisemmin epävarmojen markkinoiden kysyntään. Työntekijät puolestaan pystyvät paremmin sovittamaan työn elämän muiden aktiviteettien kehukseen. Epätyypillistä työtä saatetaan pitää tiettyjen työntekijäryhmien, kuten nuorten, opiskelijoiden ja pienten lasten vanhempien kannalta toimivana strategiana ja elämäntilanteeseen sopivana optiona. (Mt.; ks. myös Hulkko 2005, Keinänen 2007 ja Melasniemi-Uutela 2007.) Palvelualat ovat tässä mielessä keskeisessä asemassa: nuoret ja opiskelijat tarjoavat joustavaa työvoimaansa usein juuri palveluololle, jotka taas vuorostaan tarjoavat näille osa-aikaista työtä (Aho ym. 2010; Keinänen 2010).

On kuitenkin esitetty myös vastakkaisia näkemyksiä, joiden mukaan epätavallisen työn edut kalpenevat siitä aiheutuvien haittojen rinnalla. Epätavanomaisuus voi merkitä epävarmuutta, ja pahimmillaan koko elämän voi joutua suunnittelemaan työn muuttuvien tarpeiden mukaan. Epätavanomaisen työn lisääntyminen voi myös edistää epätasa-arvoisuutta, heikentää työoloja ja laskea työn laatua. (Ervasti 2008.) On mahdollista, että opiskelijat tuovat oman lisänsä tähän asetelmaan. Joustava, kenties heikosti järjestäytynyt ja – mahdollisesti – työehtojen suhteen sekä tietämättömän että vaatimaton opiskelijatyövoima voidaan nähdä uhkana ammatillisen järjestäytymisen ja työolojen kehittämisen näkökulmasta.

Vaikka julkinen keskustelu usein hakeekin opiskelijoiden työssäkäynnistä ongelmia, ei asiaa kuitenkaan ole välttämätöntä nähdä ongelmana eikä edes ongelman oireena. Kyse on määrittelyvallan käytöstä. Työkokemus helpottaa vastavalmistuneiden työllistymistä omalle alalleen ja työuran aikana solmitut kontaktit voivat avata sellaisia ovia, joiden olemassaolosta ei muuten olisi tietoaakaan. Edes työurien pidentämiskeskustelun näkökulmasta ei ole välttämätöntä nähdä asiaa ongelmana: opiskelijoiden työura on jo alkanut, kuten Lehto (2011a, 38) huomauttaa. Opiskelijatyö tuo lisäksi oman veropanoksensa ja puskurivaikutuksensa kansantalouden kekkoon. Näyttääkin siltä, että näkökulman valinta määrää, mitä nähdään. Yhtäältä kyse tuntuu olevan varsinaisesta ongelmakimpusta: heikkenevän huoltosuhteen kansantalous, liian lyhyet työurat, liian vähäinen lainanotto, liian pitkät opiskeluajat ja työehtojen polkemisvaikutus. Toisaalta näyttää siltä, että ei ole mitään ongelmaa. Kaikki voivat voittaa: opiskelija saa sekä kokemusta, kontakteja että toimeentuloa, työmarkkinat saavat joustavuutta ja julkinen talous verotuloja.

Katsoi asiaa miten tahansa, on joka tapauksessa selvää, että asiaa on syytä kysyä aika ajoin myös opiskelijoilta itseltään. Miten opintojen aikainen työnteko koetaan? Miksi töitä tehdään? Mitä työnteosta ja ammatillisesta järjestäytymisestä ajatellaan? Voiko olla jopa niin, että ongelmakeksinen keskustelu toimii itseään toteuttavan ennustuksen tavoin ja tekee asiasta ongelman? Annetaan puheenvuoro työssäkäyvälle opiskelijalle (tutkimuksen aineistosta):

”Eniten energiaa vie huoli siitä, saanko tehdä työtä ja jatkuva rahan laskeminen siitä, ettei tuloja ylitä. Sen lisäksi opiskeluympäristö ei tue työntekoa ja mediassa tiettyjen henkilöiden jatkuva kannanotto siihen, etteivät opiskelijat saa tehdä töitä on väsyttävää, jopa huonoa omaatuntoa aiheuttavaa. Minulla pitäisi olla oikeus tehdä työtä, josta pidän, koska uskon sillä olevan erittäin suuri merkitys kun valmistun ja haen seuraavaa työpaikkaa. Tämän lisäksi teen mielestäni tärkeää työtä ja pidän työstäni, sen pitäisi merkitä jotain.”

Tämän satunnaisotokseen pohjautuvan kyselytutkimuksen tarkoitus on kuvata Helsingin yliopiston opiskelijoiden työssäkäyntiä, työtä koskevia käsityksiä ja koke-

muksia, ammatillista järjestäytymistä ja sitä arvoilmastoa, johon ilmiö sijoittuu. Pääajatuksena on tuottaa kyselyaineiston tilastollisen käsittelyn ja opiskelijoiden oman kerronnan avulla moniulotteinen kuvaus opiskelijoiden työssäkäynnistä.

Luvussa kaksi kerrotaan tutkimuksen metodologiasta. Työssäkäyntiä käsitellään luvussa kolme, jossa asiaa lähestytään aluksi työn ajoittumisen näkökulmasta. Tutkimuksessa luodaan katsaus opiskelijatyön ajalliseen sijoittumiseen vuonna 2010 ja kyselyyn vastaamista edeltäneellä viikolla tammi-helmikuun 2011 vaihteessa. Myös työn ajoittumista kellonajan suhteen selvitetään. Näiden jälkeen työssäkäyntiin paneudutaan vastaajan nykyisen pääasiallisen työn perspektiivistä selvittämällä muiden muassa työn alaa, tuntimääriä ja työsuhteen ominaisuuksia.

Luku neljä on omistettu työn subjektiiviselle puolelle. Työtä koskevien käsityksien ja kokemusten osalta selvitetään, mitä opiskelijat ajattelevat työmarkkinoiden toiminnasta ja markkinoilla menestymisestä. Myös työhön liittyviä tulevaisuudennäkymiä, työuran aikana kertyneitä kokemuksia ja työssäkäynnin motivaatiotekijöitä tarkastellaan. Koska työn ja opiskelun yhteensovittaminen voi olla kuormittavaa – etenkin lapsiperheissä, joissa aikaa on muutenkin niukalti jaettavaksi – on selvitetävä lisäksi, kuinka työn ja opiskelun palapeli koetaan. Neljännen luvun päättää osio, jossa luodetaan työhön liittyviä ihanteita ja toiveita.

Ammatillinen järjestäytyminen on viidennen luvun teema. Asiaa lähestytään sekä objektiivisesta että subjektiivisesta näkökulmasta. Edellinen kartoittaa ammatillisen järjestäytymisen nykytilannetta, jälkimmäinen taas järjestäytymistä selittäviä motivaatiotekijöitä. Lopuksi, luvussa kuusi, luonnostellaan yleiskuva opiskelijoiden työssäkäyntiin liittyvästä arvoilmastosta.

2 AINEISTO, MENETELMÄT JA TAUSTATIETOJA

Tutkimuksen aineisto kerättiin itsetäytettävän verkkokyselyn avulla 21.1.2011–11.2.2011. Personoitu vastauslinkki lähetettiin sähköpostilla Helsingin yliopiston opiskelijarekisteristä poimitulle otokselle. Muistutuskierroksia oli kaksi kappaletta. Personoitu linkki mahdollisti vain yhden vastauksen sähköpostiosoitetta kohden, mikä parantaa aineiston luotettavuutta ja mahdollistaa asianmukaisen vastauskadon analyysin. Varsinainen analyysi ja raportointi toteutettiin täysin anonyymillä aineistolla. Vastaamista ohjattiin hypyillä, joilla varmistettiin, ettei vastaaja joudu käymään läpi epärelevanttejä kysymyksiä.

Tutkimuksen kehikkoperusjoukoksi rajattiin ne Helsingin yliopiston perustutkinto-opiskelijat, jotka: a) ovat tulleet kirjoille yliopistoon välillä 2003–2010, b) olivat läsnäolevia 18.1.2011, c) olivat suorittaneet ainakin yhden opintosuorituksen viimeisen kolmen vuoden aikana ja d) olivat sähköpostiosoitteen haltijoita. Näin määritellyn kehikkoperusjoukon kooksi tuli 19 667 opiskelijaa, joista poimittiin kieliryhmän mukaan ositettu otos. Suomenkielisistä opiskelijoista poimittiin tasavälipoiminnalla joka kolmas, ruotsinkielisistä joka toinen ja vieraskielisistä joka toinen opiskelija. Poimintaväli määrättiin odotetun vastaajamäärän mukaan siten, että vastaajia saataisiin pienistäkin tiedekunnista ainakin 30 (tilastollisessa keskustelussa usein esiintyvä epämuodollinen ohjeluku). Motivaationa ositukseen oli, että sen avulla varmistettiin pienempien kieliryhmien riittävä vastaajamäärä. Näin saatu otos oli tarkoitettu kah-ta samoihin aikoihin tapahtuvaa kyselyä varten. Ajatuksena oli, ettei kukaan joutuisi vastaamaan kumpaankin kyselyyn (vastaustaakan kohtuullisuus). Tämän vuoksi kieliryhmän mukaan järjestetty otos jaettiin tasavälipoiminnalla vielä kahtia. Lopulli-

nen otoskoko oli näin ollen 3461, joista 1091 vastasi (vastausosuus 31,5 prosenttia).

Vastaukskadon todennäköisiä vinouttavia vaikutuksia oikaistiin säätämällä ositeen koon ja ositekohtaisen vastaajamäärän suhteena saatuja peruspainoja mallipohjaisella vastaustodennäköisyydellä. Kullekin otoksen alkioille laskettiin logistisen regressiomallin avulla kyselyyn vastaamisen todennäköisyys käyttämällä tiedekuntaa, sukupuolta, ikää, kieliryhmää sekä sukupuolen ja kieliryhmän yhteisvaikutusta mallin riippumattomina muuttujina (muuta yhteisvaikutuksia ei otettu mukaan, koska ei haluttu malliin liian pieniksi muodostuvia osajoukkoja). Muuttujien valinta oli teoriaton: mukaan otettiin kaikki informaatio, mitä oli käytettävissä, jolloin päämääränä oli mallin ennustevoiman maksimointi. Ajatuksena on lyhyesti se, että ne opiskelijat, joille ennustettiin pieni vastaustodennäköisyys, edustavat omassa ryhmässään useampaa kehikkoperusjoukon opiskelijaa kuin ne, joilla on suurempi vastaustodennäköisyys. Näin saatu paino skaalattiin analyysipainoksi, jota on käytetty tutkimuksen kaikissa analyyseissä. (Painotuksesta, ks. esim. Laaksonen 2010.) Painojen muodostamisen ansiosta aineiston reunajakaumat sukupuolen ja tiedekunnan suhteen ovat hyvin lähellä kehikkoperusjoukon vastaavia (taulukko 1). Analyysipainoja käyttämällä lasketut estimaatit ovatkin kaikella todennäköisyydellä vähemmän vinoutuneita kuin painottamatta tai yksinkertaisemmilla painoilla lasketut (analyysit tehtiin vertailun vuoksi myös ilman painotusta: yleisesti ottaen erot olivat pieniä).

Taulukko 1. Sukupuoli ja tiedekunta. Painottamattomat ja painotetut otosjakaumat sekä perusjoukon tiedot.

	Ei painoja		Painotettu		Perusjoukko	
	n	%	n	%	n	%
Nainen	828	76,7	737	68,3	13316	67,7
Mies	252	23,3	342	31,7	6351	32,3
Vastaukset	1080	100	1079	100	19667	100
Puuttuu	11		12		.	
n	1091		1091		19667	
Bio- ja ympäristöt.	55	5,1	50	4,7	962	4,9
Eläinlääket.	35	3,3	21	2,0	370	1,9
Farmasia	42	3,9	37	3,5	691	3,5
Humanistinen	231	21,5	208	19,3	3734	19,0
Käyttäytymist.	125	11,6	133	12,4	2461	12,5
Lääket.	49	4,6	54	5,0	956	4,9
Maatalous-metsät.	104	9,7	99	9,3	1933	9,8
Matemaattis-luonnont.	140	13,0	165	15,3	3061	15,6
Oikeust.	58	5,4	87	8,1	1539	7,8
Teologinen	80	7,5	63	5,9	1165	5,9
Valtiot.	154	14,4	156	14,6	2795	14,2
Vastaukset	1073	100	1074	100	19667	100
Puuttuu	18		17		.	
n	1091		1091		19667	

Tutkimuksessa raportoidut tulokset ovat pääsääntöisesti tilastollisesti merkitseviä 95 prosentin tasolla. Tilastollinen merkitsevyys on arvioitu piste-estimaattien luottamusvälien avulla ja khiin neliö -testillä. Analyysissä käytettiin SPSS-ohjelmiston versioita 17 ja 19. Monimuuttujamenetelmiin ei hankkeen puitteissa ollut mahdollisuutta edetä, joten tarkastelut ovat pääosin kahden muuttujan välisiä. Tästä syystä on hyvä pitää mielessä, että yhteyksien taustalla voi olla muita, taulukoissa ja Kuvioissa esiintymättömiä tekijöitä. Vastauksadon ja otantavirheen lisäksi on muistettava vielä kyselytutkimuksen heikoin lenkki eli itse tiedonkeruu. Suuri osa kyselyn osioista kehitettiin tätä tutkimusta varten, osa aikaisempien kyselyiden pohjalta, osa alusta pitäen. Niiden toimivuutta ei siis voi pitää itsestäänselvyytenä, vaikka ne suunniteltiin huolella. Matkalla vastaajalta lukijalle sisältö käy kolmen tulkintaprosessin läpi. Vastaaja koettaa kysymystekstin ja kontekstin avulla tulkita, mitä kysymyksillä ja vastausvaihtoehdoilla halutaan selvittää. Tämän jälkeen analyysin tekijä tulkitsee vastaukset, ja lopulta lukija tulkitsee näin tuotetun tutkimuksen. Puhuako informaation mittausvirheestä vai sosiaalisen todellisuuden monitulkintaisesta luonteesta, on paradigmakysymys. Joka tapauksessa on selvää, että kysymyksiin, vastauksiin ja niiden tulkintaan sisältyy myös paljon muuta, kuin mitä ensisilmäyksellä tulisi mieleen. Tämän vuoksi lukijan on hyvä pysyä sopivasti valppaana ja kriittisenä. Kyselylomake vastausvaihtoehdoineen on liitteenä, joten muotoilut voi halutessaan tarkistaa.

Avovastauksissa kysyttiin ajatuksia työmarkkinoista ja omasta urasta, työnteon ja opiskelun yhdistämisestä sekä työelämäkokemuksista. Vastaukset tulkittiin kyselyaineiston tilastollisen analyysin pohjalta syntynyttä kokonaiskuvaa ja oletuksia vasten, mutta kuitenkin siten, että pyrittiin tietoisesti välttämään niiden pakottamista ennalta määrättyihin tulkintakategorioihin. Erityisen osuviksi havaittuja vastauksia nostettiin raportointiin melko runsaasti, jotta sosiaalisen todellisuuden moniäänisyys tasapainottaisi sitä hieman yksioikoista kuvaa, jonka pelkkä kyselyaineiston määrällinen kuvaaminen usein välittää. Lyhyesti sanottuna päämäärä oli valaista käsiteltyjen teemojen eri puolia mahdollisimman tasapainoisesti, jotta lukija voi muodostaa oman tulkintansa.

Ennen siirtymistä varsinaisen pääaiheen pariin käsitellään lyhyesti opiskelijoiden taloudellista tilannetta kuvaavia taustatietoja. Vajaat 40 prosenttia perusjoukon opiskelijoista asuu yksin omassa taloudessaan ja melkein yhtä moni puolison kanssa (taulukko 2). Kimppakämpä, puolison ja lasten kanssa asuminen sekä omien vanhempien luona asuminen ovat osuudeltaan karkeasti ottaen samaa suuruusluokkaa, alle kymmenen prosenttia kukin.

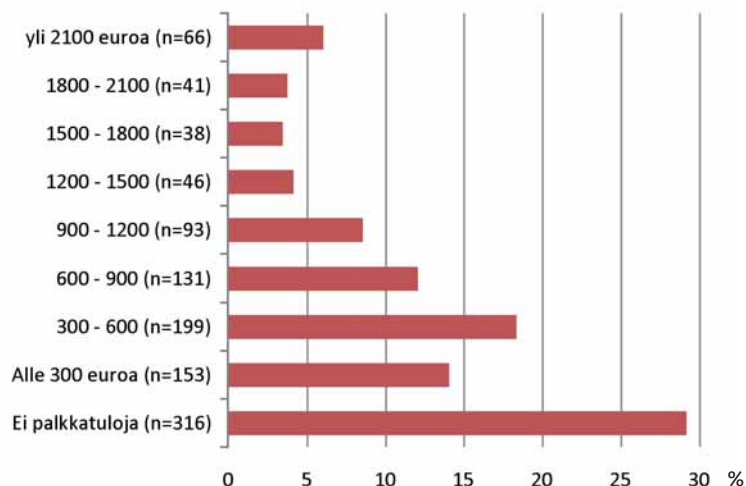
Taulukko 2. Kotitaloustyyppi, n=1085.

	%
Yksin omassa taloudessa (esim. soluasunto)	38,9
Puolison kanssa	35,5
Yksin lapsen / lasten kanssa	1,0
Puolison ja lapsen / lasten kanssa	7,8
Omien vanhempien / toisen vanhemman luona	6,1
Kimppakämpässä (jaettu talous)	8,8
Muunlaisessa kotitaloudessa, missä?	1,8
Yht.	100
n	1085

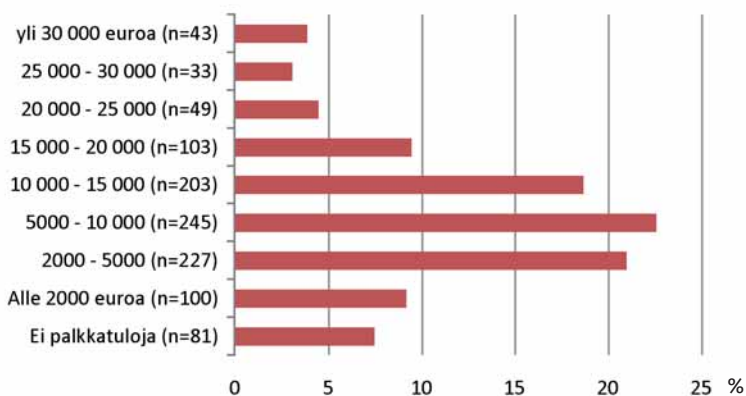
38 prosenttia opiskelijoista nosti 9–12 kuukaudelta opintorahaa vuonna 2010. Reilu viidennes nosti opintorahaa 5–8 kuukaudelta ja viidennes 1–4 kuukaudelta. Joka viides ei nostonut lainkaan opintorahaa. Asumislisää tai -tukea nostettiin seuraavasti: 32 prosenttia ei nostonut lainkaan, 15 prosenttia nosti 1–4 kuukaudelta, 17 prosenttia 5–8 kuukaudelta ja 37 prosenttia 9–12 kuukaudelta. 6.–8. vuoden opiskelijat nostivat huomattavasti muita vähemmän opintorahaa ja asumisen tukia.

Puolet opiskelijoista sai vanhemmiltaan merkittäväksi koettua taloudellista tukea. 14 prosenttia sai tukea puolisolta ja 7 prosenttia muualta. Ansiotuloja pyydettiin arvioimaan nettona sekä lokakuulta 2010 (Kuvio 1) että koko vuodelta 2010 (Kuvio 2). Lokakuun nettopalkkatulojen mediaaniluokka on 300–600 euroa ja koko vuoden tapauksessa 5000–10000 euroa. On tärkeää huomata, että lokakuun ja vuoden jakaumat ovat hyvin erimuu-toisia: lokakuussa lähes kolmellakymmenellä prosentilla opiskelijoista ei ollut lainkaan ansiotuloja. Kysymys työn ajallisesta jakautumisesta onkin otettava huomioon opiskelijoiden työssäkäyntiä ja sen vaikutuksia koskevassa keskustelussa. Joka toinen opiskelija arvioi taloudellisen tilanteensa vähintään melko hyväksi. Vajaalla viidenneksellä tilanne oli melko huono tai huono. Oma kokemus taloudellisesta tilanteesta on varsin suoraviivaisessa suhteessa sekä lokakuun että koko vuoden 2010 arvioituihin nettoansiotuloihin.

Kuvio 1. Lokakuun 2010 arvioidut nettoansiotulot, n=1083.

Kuvio 2. Vuoden 2010 arvioidut nettoansiotulot, n=1084.

3 OPISKELIJOIDEN TYÖSSÄKÄYNTI

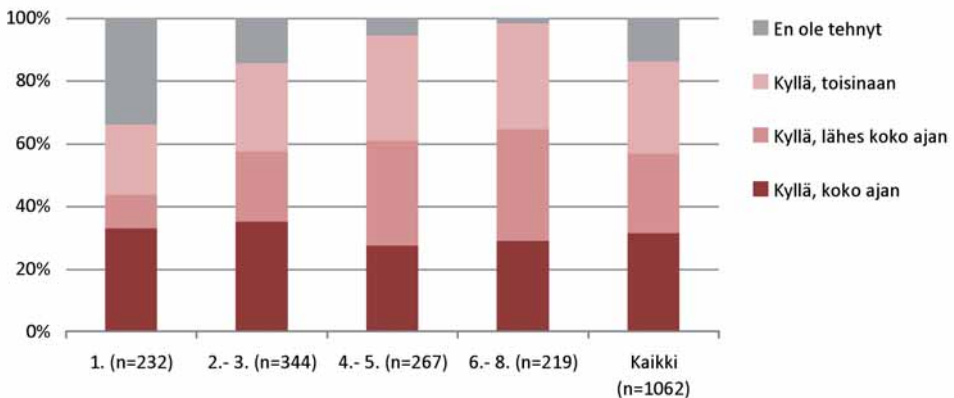
Helsingin yliopiston opiskelijoista 86 prosenttia on tehnyt opintojensa ohessa palkkatyötä (Kuvio 3). Hieman yli puolet, 57 prosenttia, on työskennellyt koko ajan tai lähes koko ajan ja vajaa kolmannes on käynyt töissä toisinaan. Työssäkäynti yleistyy opintojen edetessä: ensimmäisen vuoden opiskelijoista kaksi kolmasosaa on työskennellyt opintojensa ohessa, mutta osuus kasvaa opintovuosien myötä siten, että yli viidettä vuotta opiskelevien joukossa lähes kaikki ovat tehneet palkkatyötä opintojen aikana. On tosin muistettava, että ensimmäisen vuoden opiskelijoilla ei vielä ole mukana kesätöitä näissä arvioissa.

Työssäkäynnissä on selviä tiedekuntaakohtaisia eroja (taulukko 3). Joka neljäs matemaattis-luonnontieteellisten alojen opiskelija ei ole tehnyt ansiotyötä opintojensa ohessa, kun valtiotieteilijöiden joukossa työssä käymättömien osuus on vain kuusi prosenttia.

Taulukko 3. Oletko tehnyt palkkatöitä nykyisten opintojesi ohessa? Tiedekunnittain, n=1076.

	Kyllä, koko ajan	Kyllä, lähes koko ajan	Kyllä, toisinaan	En ole tehnyt	Yht.	n
Valtiot.	34%	33%	28%	6%	100%	156
Oikeust.	42%	31%	20%	7%	100%	86
Lääket.	28%	22%	39%	11%	100%	54
Käyttätymist.	36%	31%	20%	13%	100%	133
Humanistinen	32%	22%	32%	14%	100%	208
Maatalous-metsät.	39%	15%	32%	14%	100%	100
Teologinen	31%	20%	33%	16%	100%	64
Bio- ja ympäristöt.	22%	30%	32%	16%	100%	50
Farmasia	18%	40%	21%	21%	100%	38
Eläinlääket.	18%	14%	46%	23%	100%	22
Matemaattis-luonnont.	21%	21%	35%	24%	100%	165
Kaikki	31%	25%	30%	14%	100%	1076

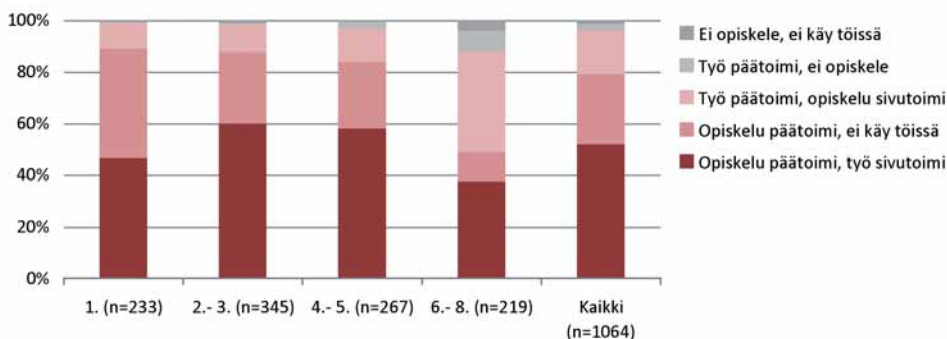
Kuvio 3. Oletko tehnyt palkkatöitä nykyisten opintojesi ohessa? Opiskeluvuoden mukaan, n=1062.

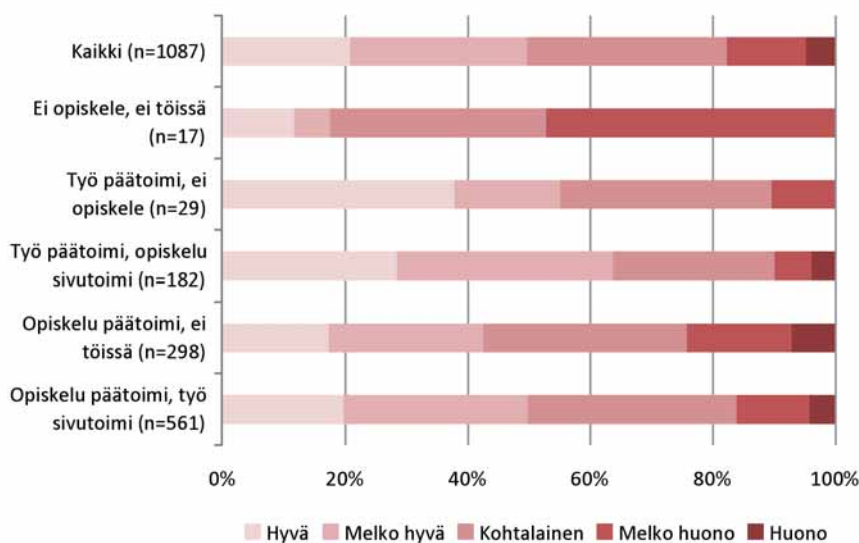
Kyselyn aikoihin tammi-helmikuun taitteessa opiskelijoista 71 prosenttia kävi töissä joko pää- tai sivutoimisesti. 52 prosenttia opiskeli päätoimisesti ja kävi töissä sivutoimisesti, mikä on seitsemän prosenttiyksikköä suurempi osuus kuin kaksi vuotta sitten (Lavikainen & Nokso-Koivisto 2009, 37). Noin kuudesosalla (17 prosenttia) työssäkäynti on päätoimista ja opiskelu sivutoimista, eikä tässä ole tapahtunut muutosta kahden vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna. Reilu neljännes (27 prosenttia) opiskelijoista opiskelee päätoimisesti eikä käy töissä. Lääketieteilijöillä opiskelu on sivutoimista selvästi harvemmin kuin muilla aloilla. Matemaattis-luonnontieteellisessä ja eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa puolestaan päätoiminen opiskelu (ilman työssäkäyntiä) on keskimääräistä yleisempää. 6.–8. vuoden opiskelijat eroavat nuorempien vuosikurssien opiskelijoista siten, että työtä päätoimenaan tekevien osuus on moninkertainen, lähes 50 prosenttia (Kuvio 4).

Nykyinen työssäkäynti- ja opiskelustatus on selvästi yhteydessä koettuun taloudelliseen tilanteeseen, eikä ole yllätys, että päätoimisesti työssäkäyvät kokevat taloustilanteensa muita todennäköisemmin hyväksi (Kuvio 5).

Kuvio 4. Nykyinen opiskelu- ja työtilanne, opiskeluvuoden mukaan, n=1064.

Kuvio 5. Koettu taloudellinen tilanne, nykyisen opiskelu- ja työtilanteen mukaan, n=1087.

Ennen kuin siirrytään käsittelemään kyselyhetkellä työllisten opiskelijoiden pääasiallista työtä, luodaan ensin tiivis katsaus ei-työllisten tilanteeseen. Tällä tavalla saadaan käsitys siitä, minkälaista työn tarjontaa on reservissä odottamassa sopivaa tilannetta. Ei-työllisten osuus kaikista opiskelijoista oli kyselyn aikoihin 29 prosenttia. Tältä opiskelijaryhmältä kysyttiin kaksi työnhakuun liittyvää kysymystä: työvoiman tarjontahalukkuus erityyppisiin töihin ja edellisen neljän viikon aktiivinen työnhaku. Neljäs näistä opiskelijoista – eli noin seitsemän prosenttia kaikista opiskelijoista – ei ollut lainkaan työmarkkinoiden käytettävissä. Joka kymmenes taas oli valmis lähes mihin tahansa työhön. Puolet oli valmiita mielekkääseen työhön ja 17 prosenttia vain oman alan työhön. Koettu taloudellinen tilanne ei ole yhteydessä ei-työllisten erilaisiin työvoiman tarjontakantoihin, vaikka olisi voinut ajatella, että heikoksi taloudellisen tilanteensa kokevat olisivat vähemmän valikoivia työn suhteen. Opintovuosien myötä halukkuus ottaa vastaan lähes mitä tahansa työtä laskee 15 prosentista (1. vuosi) kolmeen prosenttiin (6.–8. vuosi). Kyselyä edeltäneen neljän viikon aikana – pääasiassa siis tammikuussa, jolloin kesätöidenkin haku vähitellen alkaa – työtä oli aktiivisesti hakenut 27 prosenttia ei-työllisistä opiskelijoista. Osuus vaihteli sen mukaan, mikä kanta oman työvoiman tarjoamiseen oli: työn suhteen vähemmän valikoivat opiskelijat olivat myös aktiivisempia työhaussa. Koettu taloudellinen tilanne ei ollut yhteydessä työnhakuaktiivisuuteen.

3.1 Nykyinen pääasiallinen työ

Tutkimuksen yhtenä tavoitteena oli saada tuoretta tietoa Helsingin yliopiston opiskelijoiden nykyisestä työtilanteesta. Asiaa lähestyttiin nykyisen pääasiallisen työn käsitteen avulla useista eri näkökulmista. Kyselyhetkellä työllisiltä vastaajilta, joita oli 71 prosenttia kaikista vastaajista, tiedusteltiin työskentelyalaa. Tämä tehtiin soveltamalla Työ- ja elinkeinotoimiston mol.fi-sivustolla käytettyä luokitusta, jota muokattiin kyselyn tarpeisiin.¹

Luokitusta muokattiin kyselyn tarpeisiin ja lopputuloksena päädyttiin kuuteen pääluokkaan: hallinto- ja toimistoala (HT), kaupallinen ala (K), palveluala (P), sosiaaliala, terveysala (yhdistetty analyysissä: ST) sekä tieteen, taiteen ja tekniikan ala (TTT). Vastausten perusteella opiskelijoista reilu neljäsnes työskentelee tieteen, taiteen ja tekniikan töissä, viidennes kaupallisessa työssä, 18 prosenttia hallinto- ja toimistotyössä, 17 prosenttia sosiaali- ja terveysaloilla ja 13 prosenttia palvelualoilla (taulukko 4). Tieteen, taiteen ja tekniikan töitä tekevistä vastaajista kolme kymmenestä toimi opetustehtävissä ja yhtä moni tutkimus- ja kehitystehtävissä. Hallinto- ja toimistoaloilla työskentelevistä vajaa neljäsnes sijoittui pankki- ja vakuutusosalalle ja lähes yhtä moni julkishallintoon. Kaupallisen työn kategoriaa hallitsee myyntityö, jota teki lähes kolme neljästä kaupallista työtä tekevistä opiskelijasta. Sosiaali- ja terveysalalla viidennes sijoittui terveyden- ja sairaanhoitoon, 17 prosenttia apteekialalle ja 12 prosenttia lasten päivähoidon. Palvelualojen tapauksessa kolmannes työskenteli hotelli-, ravintola- ja suurtaloustöissä ja kymmenen prosenttia vartiointi- ja turvallisuustöissä. Loput alat yhdistettiin luokaksi 'muu', johon lukeutuvista vastaajista viidennes työskenteli kuljetus- ja liikennealalla ja viidennes maa-, metsä- ja kalataloudessa. 'Jokin muu' -luokka käytiin läpi ja selvimmät tapaukset luokiteltiin em. pääluokkiin.

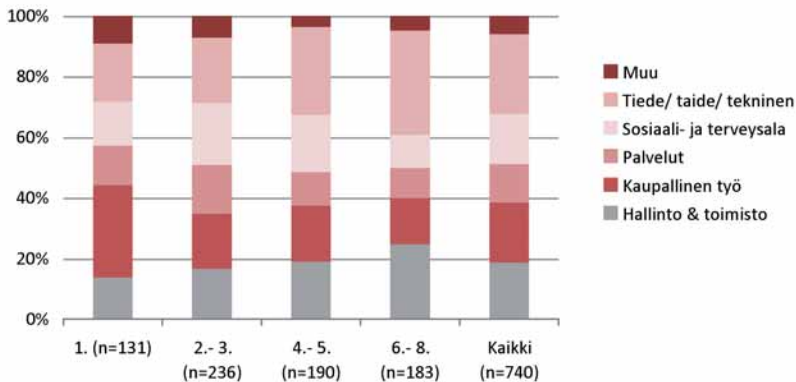
¹ Ajatus oli, että kyseinen luokitus on käytössä arkikokemuksen tasolla ainakin sivustoa joskus käyttäneillä, toisin kuin monet puhtaasti hallinnolliset tai tutkimukselliset luokittelut.

Opintojen alkuvaiheessa olevat opiskelijat työskentelevät muita todennäköisemmin palvelualojen ja kaupan töissä (Kuvio 6). Todennäköisyys työllistyä hallinto- ja toimistoaloille sekä tieteen, taiteen ja tekniikan aloille kasvaa opintovuosien myötä. Tässä voidaan nähdä viitettä siihen, että opintojen aikana tapahtuu siirtymää kohti omaa opiskelualaa vastaavia työmarkkinoita. Vieraskielisillä opiskelijoilla työpanos keskittyy tieteen, taiteen ja tekniikan aloille, joille työllistyy noin joka toinen tämän ryhmän työssäkäyvistä opiskelijoista. Hallinto- ja toimistoaloilla työskentelevät katsovat muita työllisiä useammin, että työ on päätoimista ja opiskelu sivutoimista. Kaupallisessa työssä ja palvelualoilla työtä pidetään keskimääräistä useammin sivutoimisena.

Taulukko 4. Pääasiallisen työn ala pääluokkiin jaettuna, n=761.

	Työskentelyala: pääluokat						Kaikki
	HT	K	P	ST	TTT	Muu	
Hallinto/toimisto: julkishallinto	22%						4,1 %
Hallinto/toimisto: pankki- ja vakuutusala	23%						4,2 %
Hallinto/toimisto: tietotekniikka	14%						2,6 %
Hallinto/toimisto: muu	40%						7,4 %
Kaupallinen työ: mainonta ja markkinointi		7%					1,4 %
Kaupallinen työ: myynti		73%					14,5 %
Kaupallinen työ: varasto ja logistiikka		9%					1,7 %
Kaupallinen työ: muu		11%					2,1 %
Palvelut: hotelli, ravintola & suurtalous			33%				4,2 %
Palvelut: siivous ja kiinteistönhoito			8%				1,1 %
Palvelut: vartiointi ja turvallisuusala			10%				1,3 %
Palvelut: muu			48%				6,0 %
Sosiaaliala: lasten päivähoito				12%			2,0 %
Sosiaaliala: sosiaalityöntekijä				6%			1,1 %
Terveysala: apteekkiala				17%			2,9 %
Terveysala: hammashoito				2%			0,4 %
Terveysala: terveyden- ja sairaanhoito				20%			3,4 %
Sosiaali- ja terveysala: muu				43%			7,2 %
Tiede/taide/tekninen: kulttuuri ja viestintä					17%		4,5 %
Tiede/taide/tekninen: opetus					29%		7,5 %
Tiede/taide/tekninen: tekniikan ala					4%		0,9 %
Tiede/taide/tekninen: tutkimus ja kehitys					29%		7,5 %
Tiede/taide/tekninen: muu					22%		5,7 %
Kuljetus & liikenne						20%	1,3 %
Maa-, metsä- ja kalatalous						20%	1,3 %
Rakentaminen						8%	0,5 %
Teollisuus, elintarviketeollisuus ja tuotteiden valmistus						14%	0,9 %
Jokin muu						37%	2,4 %
Yhteensä	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
n	139	150	96	129	198	49	761
Pääluokan osuus	18%	20%	13%	17%	26%	6%	100%

Kuvio 6. Työskentelyala opiskeluvuoden mukaan. Prosenttia kyselyhetkellä työllisiä, n=740.

Opintojen aikaisessa työelämään sijoittumisessa on eroja myös opiskelualan mukaan (taulukko 5). Tämä oli odotettavissa, koska työelämästä haetaan myös työkokemusta, jolloin pyritään hakeutumaan omaa alaa vastaaviin töihin. Työssäkäyvistä oikeustieteilijöistä yli puolet ja valtiotieteilijöistä vajaa kolmannes toimii hallinto- ja toimistotehtävissä. Maatalous-metsätieteellisten ja humanististen alojen ansio-työtä tekevistä opiskelijoista noin kolme kymmenestä työskentelee kaupallisessa työssä. Lääketieteen, farmasian ja eläinlääketieteen opiskelijoista valtaosa sijoittuu sosiaali- ja terveysalan töihin, kun taas bio- ja ympäristötieteilijöistä 44 prosenttia tekee tieteen, taiteen ja tekniikan alojen työtä.

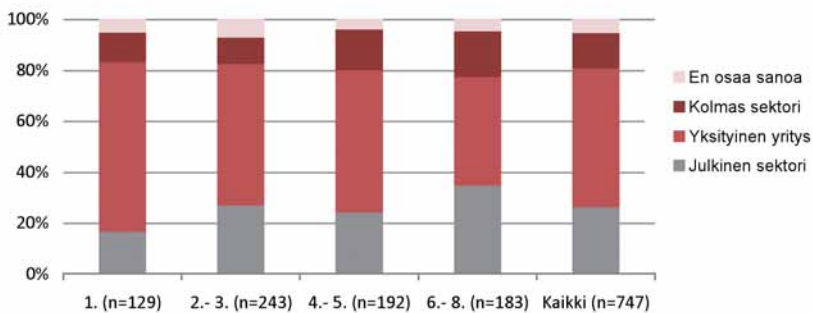
Taulukko 5. Työskentelyala tiedekunnan mukaan, n=748.

	Työskentelyala						Yht.	n
	HT	K	P	ST	TTT	Muu		
Bio- ja ympäristöt.	6%	22%	17%	8%	44%	3%	100%	36
Eläinlääket.	8%	8%	8%	62%	8%	8%	100%	13
Farmasia	13%	13%	4%	65%	.	4%	100%	23
Humanistinen	10%	29%	15%	5%	36%	5%	100%	143
Käyttätymist.	15%	25%	6%	23%	28%	2%	100%	99
Lääket.	.	8%	5%	69%	15%	3%	100%	39
Maatalous-metsät.	16%	31%	13%	11%	13%	16%	100%	70
Matemaattis-luonnont.	17%	12%	21%	4%	38%	8%	100%	95
Oikeust.	54%	12%	13%	2%	16%	3%	100%	68
Teologinen	9%	22%	18%	18%	24%	9%	100%	45
Valtiot.	31%	13%	9%	19%	22%	6%	100%	117
Kaikki	19%	20%	13%	17%	26%	6%	100%	748

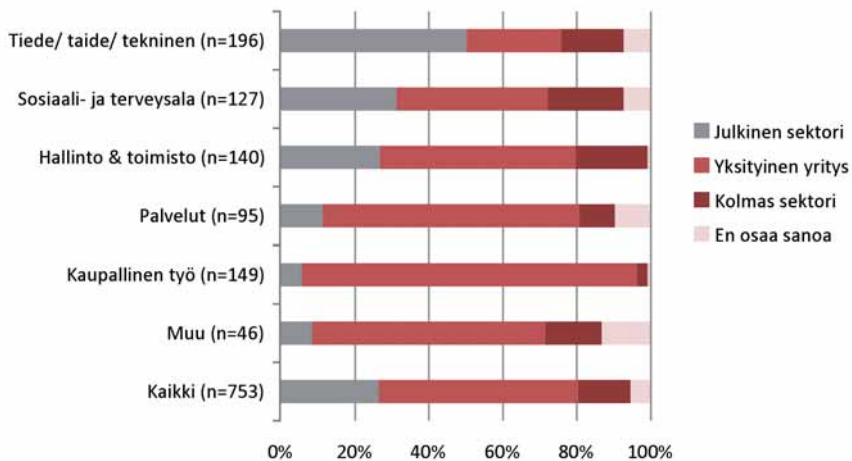
Näyttää siltä, että opintojen edetessä siirrytään varsin tyypillisesti yksityisen sektorin töistä julkiselle sektorille: yksityiset yritykset työllistävät hieman yli puolet kaikista opiskelijoista, mutta peräti noin kaksi kolmasosaa opintojen alkuvaiheessa olevista (Kuvio 7). Noin neljännes kaikista opiskelijoista työskentelee julkisella sektorilla, kun 6.–8. vuoden opiskelijoista vastaava osuus on kolmannes. Myös niiden opiskelijoiden osuus, jotka työskentelevät kolmannella sektorilla näyttäisi aavistuksen kasvavan, kun opintovuosia kertyy. Yksityisellä sektorilla työtä tekevästä vajaa kolmannes ja kaupan alan työntekijöistä 53 prosenttia on valtakunnallisen tai kansainvälisen ketjuyrityksen palveluksessa.

Työn sektorijakauma riippuu luonnollisesti pitkälti työskentelyalasta (Kuvio 8). Tieteiden, taiteiden ja tekniikan työtä tekevästä joka toinen on sijoittunut julkiselle sektorille, kun taas kaupallisessa työssä yhdeksän kymmenestä toimii yksityisellä sektorilla.

Kuvio 7. Työskentelysektori opiskeluvuoden mukaan. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=747.

Kuvio 8. Työskentelyalojen sektorijakauma. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=753.

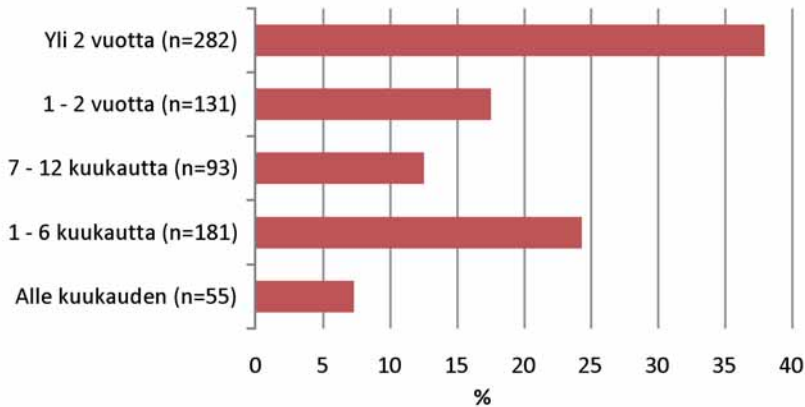
Bio- ja ympäristötieteellisten alojen opiskelijat työllistyvät opintojensa aikana muita useammin julkiselle sektorille, kun taas farmasiaa ja maatalous-metsätieteellisiä aloja lukevat sijoittuvat verrattain yleisesti yksityisten yritysten palvelukseen (taulukko 6). Työssäkäyvistä lääketieteen opiskelijoista verrattain suuri osa ei osaa sanoa, millä sektorilla työskentelee. Taustalla saattaa osittain olla vuokratyön suhteellinen yleisyys.¹

Taulukko 6. Työskentely eri sektoreilla, tiedekunnittain, n=751.

	Julkinen sektori	Yksityinen yritys	Kolmas sektori	En osaa sanoa	Yht.	n
Bio- ja ympäristöt.	43%	31%	17%	9%	100%	35
Eläinlääket.	31%	62%	8%	.	100%	13
Farmasia	9%	77%	5%	9%	100%	22
Humanistinen	18%	61%	16%	6%	100%	141
Käyttätymist.	33%	45%	20%	2%	100%	100
Lääket.	10%	59%	5%	26%	100%	39
Maatalous-metsät.	20%	73%	6%	1%	100%	69
Matemaattis-luonnont.	33%	53%	8%	5%	100%	96
Oikeust.	19%	64%	14%	3%	100%	73
Teologinen	36%	39%	16%	9%	100%	44
Valtiot.	32%	45%	21%	3%	100%	119
Kaikki	26%	54%	14%	5%	100%	751

Lähes neljällä opiskelijalla kymmenestä nykyisen pääasiallisen työn työsuhde oli vastaushetkellä kestänyt yli kaksi vuotta (Kuvio 9). Joka neljännellä työsuhde oli kestänyt alle puoli vuotta. Työsuhteen kestolla ei ole selvää yhteyttä opintojen vaiheeseen, eikä vahvaa suhdetta myöskään työskentelyalaan, joskin näyttää siltä, että kaupan ja palveluiden aloilla työsuhteet ovat kestäneet keskimäärin hieman kauemmin kuin muilla aloilla.

Kuvio 9. Pääasiallisen työn työsuhteen kesto. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=742

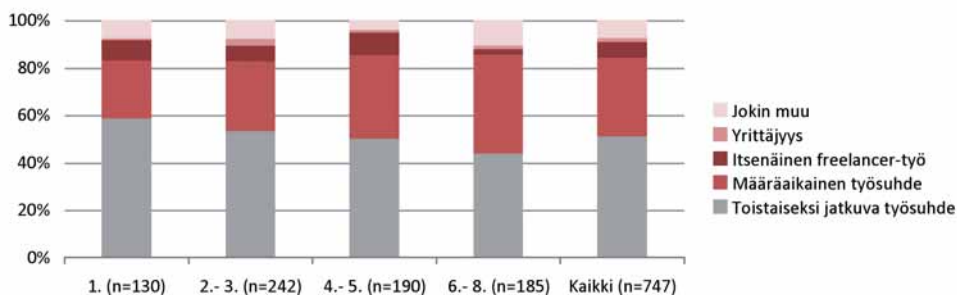

¹ Vastanneista lääketieteilijöistä 15 prosenttia työskentelee vuokrafirmojen kautta, kun osuus kaikista vastaajista on kuusi prosenttia. Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevää.

Kolmella opiskelija-työntekijällä neljästä on kirjallinen työsopimus. Vain noin kuuksi prosenttia kertoo tekevänsä työtään vuokrafirman välityksellä. Hallinto- ja toimistoaloilla sekä kaupan alalla työskentelevillä on muita useammin kirjallinen työsopimus (noin yhdeksällä kymmenestä) ja tieteen, taiteen ja tekniikan alojen töissä taas muita harvemmin (noin kahdella kolmasosalla).

Joka toisella työssäkävällä opiskelijalla on toistaiseksi jatkuva työsuhde ja joka kolmannella määräaikainen. Itsenäistä freelancer-työtä tekee noin seitsemän prosenttia yliopisto-opiskelijoista ja yrittäjänä toimii vajaat kaksi prosenttia. Kahdeksan prosenttia vastaajista valitsi vaihtoehdon ”muu”, joka tarkoitti useimmiten keikkatöitä, sijaisuuksia tai töihin kutsuttavan statusta. Näyttää siltä, että opintojen edetessä tapahtuu siirtymää toistaiseksi jatkuvista työsuhteista määräaikaisiin: työssäkävistä ensimmäisen vuoden opiskelijoista lähes 60 prosenttia on jatkuvassa työsuhteessa ja noin neljännes määräaikaisessa (Kuvio 10). Sen sijaan 6.–8. vuoden työssäkävistä opiskelijoista enää 44 prosenttia toimii jatkuvassa työsuhteessa, kun taas määräaikaisuusosuus on 40 prosenttia. Kysymys on luultavimmin siitä, että opiskelijat siirtyvät opintojensa edetessä enemmän omaa alaansa vastaaville työmarkkinoille, joilla työsuhteet nähtävästi ovat usein määräaikaisia.

Kuvio 10. Työsuhteen muoto opiskeluvuoden mukaan. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=747.

Kaupallisilla aloilla, jotka siis työllistävät erityisesti opintojensa alkuvaiheessa olevia, kolmella opiskelijatyöntekijällä neljästä on jatkuva työsuhde; palvelualoilla osuus on lähes yhtä korkea (Kuvio 11). Tieteen, taiteen ja tekniikan alat tarjoavat sitä vastoin varsin harvoin opiskelijoille jatkuvuutta työsuhteeseen, sillä ainoastaan yhdellä neljästä näillä aloilla työskentelevästä opiskelijasta on toistaiseksi jatkuva työsuhde.

Pääasiallisen työn sovittu viikkotuntimäärä on keskimäärin 20 tuntia (keskihajonta 12 ja mediaani 19). 18 prosenttia on sopinut alle kymmenestä viikkotunnista, reilu kolmannes 10–19 tunnista ja noin viidennes 20–29 tunnista (Kuvio 12). 27 prosentilla nykyisen pääasiallisen työn sovittu tuntimäärä viikkoa kohti on vähintään 30 tuntia. Opintojen vaiheella on ennakoitavissa oleva yhteys tuntimääriin: 6.–8. vuoden työssäkävistä opiskelijoista jo noin puolet on sopinut vähintään 30-tuntisesta työviikosta. ¹

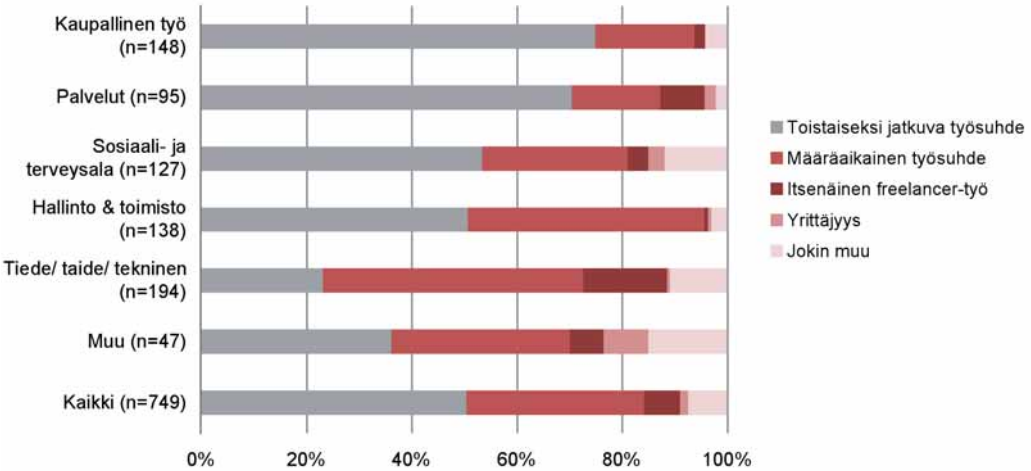
Kun tilannetta tarkastellaan työskentelyalan mukaan, havaitaan, että kaupallisella alalla ja palvelualoilla keskimääräinen sovittu tuntimäärä on joitakin tunteja pienempi, mediaani on 15 tuntia. Hallinto- ja toimistotöissä taas tehdään tyypillisesti pidempää työviikkoa (mediaani 25). Tiedekuntien vertailusta puolestaan selviää, että

¹ Kyselyssä oli mahdollista ilmoittaa myös sovittu tuntihaarukka, jolloin ylä- ja alarajasta laskettiin keskiarvo. Vastauskato oli tämän osion kohdalla verrattain korkea: 28 prosenttia kysymyksen saaneista jätti sen ilman informatiivista vastausta. Puuttuneisuudella on mahdollisesti vinouttava vaikutus jakaumiin.

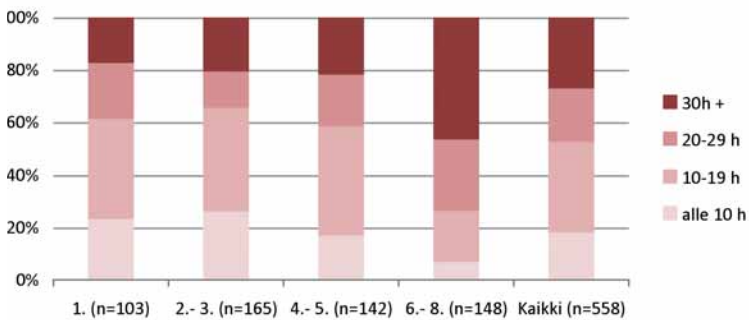
lääketieteilijät tekevät muita vähemmän työtunteja viikossa: sovittujen viikkotuntien keskiarvo on 14 tuntia (keskihajonta 12, mediaani 9).

Kolme neljästä työssäkävystä opiskelijasta työskentelee viikossa pääsääntöisesti sen tuntimäärän, mitä on sovittu. Viidennekselle töitä kertyy säännöllisesti sovittua enemmän, kun taas viidellä prosentilla tuntimäärä jää yleensä sovittun alapuolelle.

Kuvio 11. Työsuhteen muoto työskentelyalan mukaan. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=749.

Kuvio 12. Pääasiallisen työn sovittu viikkotuntimäärä opiskeluvuoden mukaan. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=558.

”Tunteja laitetaan automaattisesti vähän liikaa, ja tuntuu inhottavalta sanoa siitä joka työvuorolistan yhteydessä esimiehelle.”

”Usein minulle on myös opiskeluaikana laitettu jatkuvasti ja huomautuksistani huolimatta huomattavasti työsopimukseni mukaista tuntimäärää enemmän työtunteja, kun taas esimerkiksi kesäisin ei saa tarpeeksi vuoroja, vaikka töissä voisi ja olisi oikeastaan pakkokin käydä tuolloin enemmän kuin muina vuodenaikoina.”

Työssäkävivistä opiskelijoista varsin moni pystyy vaikuttamaan viikoittaiseen työtuntimäärään, mikä tietysti helpottaa opintojen ja työn yhteensovittamista: joka toisella opiskelija-työntekijällä viikoittainen työtuntimäärä vaihtelee sen mukaan, miten paljon töitä hän haluaa tehdä, neljäsosalla tuntimäärä on vakio ja viidesosalla tuntimäärän vaihtelu riippuu työnantajasta. Ensimmäisen vuoden opiskelijoilla tuntimäärä vaihtelee hieman muita useammin työnantajan päättämällä tavalla. 6.–8. vuoden opiskelijoilla tilanne on se, että tuntimäärä on muita useammin vakio ja vastaavasti työmäärä joustaa harvemmin sen mukaan, miten paljon tunteja halutaan tehdä. Myös aloittainen tarkastelu paljastaa joitakin eroja: kaupallisessa työssä tuntimäärä vaihtelee muita aloja useammin työnantajan päätöksen perusteella. Viikoittainen työtuntimäärä on vakio vain noin joka kymmenennellä kaupan alalla työskentelevällä opiskelijalla. Hallinto- ja toimistoaloilla tuntimäärä vaihtelee keskimääräistä harvemmin ja noin neljälläkymmenellä prosentilla alan opiskelija-työntekijöistä tuntimäärä pysyy samana joka viikko.

3.2 Työn ajoittuminen

”Jaksotan ajankäyttöäni tekemällä päivisin & iltaisin töitä, lukemalla öisin ja nukkumalla viikonloppuisin.”

Tutkimuksen avulla pyrittiin kartoittamaan, kuinka opiskelijoiden työpanos jakautuu ajallisesti. Tämän vuoksi kyselylomakkeessa tiedusteltiin vuoden 2010 työssäkävintä kevätlukukaudella, kesällä, syyslukukaudella sekä joululomalla. Lisäksi kysyttiin kyselyviikkoa edeltävän viikon työn jakautumista päivien mukaan sekä tyyppillisintä vuorokauden aikaa, jona töitä kyseisellä viikolla tehtiin.

Vuoden 2010 aikana perusjoukon opiskelijoista kävi töissä 87 prosenttia.¹

Osuus kasvaa opintovuosien mukana 78 prosentista (ensimmäistä vuottaan opiskelevat) 93 prosenttiin (6.–8. vuoden opiskelijat). Vieraskielisistä opiskelijoista kävi vuoden 2010 aikana palkkatöissä huomattavasti pienempi osuus, reilut kaksi kolmasosaa. Ero saattaa kertoa niistä kielitaitoon ja rekrytointikäytäntöihin pohjautuvista hankaluuksista, joihin ulkomailta tulleet tutkinto-opiskelijat törmäävät suomalaisilla työmarkkinoilla (ks. Ciulinaru 2010). Kyselyn avovastaukset tukevat tulkintaa:

”The biggest obstacle for foreign students is the lack of local language skills [and] personal network”

”As far as Finland is concerned the labour market is terrible and the likelihood of receiving employment is vastly due to how foreign you are: the more Finnish you are: have a Finnish last name, speak Finnish, or have Finnish contacts, the more likely you are to receive a job.”

Kaikista opiskelijoista 55 prosenttia kävi töissä kyselyyn vastaamista edeltäneen viikon aikana tammi–helmikuun taitteessa. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista hiukan alle puolet teki kyseisellä viikolla palkkatyötä, kun osuus on 6.–8. vuoden opiskelijoiden joukossa 70 prosenttia. Kyselyn aikaan työllisistä opiskelijoista hieman yli kolme neljäsosaa työskenteli vastaamista edeltäneellä viikolla. Erityisen suuri työs-

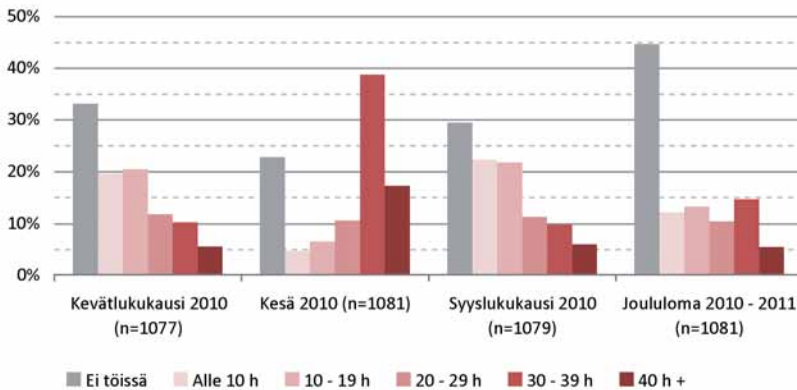
¹ Edellä todettiin, että 86 prosenttia perusjoukon opiskelijoista on käynyt töissä opintojensa ohessa. Ristiriitaa ei kuitenkaan ole. Syksyllä 2010 aloittaneiden ensimmäisen vuoden opiskelijoiden työ keväällä ja kesällä 2010 ei ollut opintojen ohessa tehtyä työtä. Lisäksi muutkin perusjoukon opiskelijat ovat voineet pitää taukoa opinnoista, jolloin työ ei ole tapahtunut opintojen ohessa.

säkäyntiosuus oli hallinto- ja toimistoalalla työskentelevillä, sillä lähes 90 prosenttia kävi ansiotyössä kyseisellä viikolla.¹

Kaikista perusjoukon opiskelijoista 70 prosenttia kävi ansiotyössä syyslukukaudella 2010 (Kuvio 13). Reilu viidennes teki pääosin alle kymmenentuntista ja likimain yhtä moni puolestaan tyypillisesti 10–19-tuntista työviikkoa. 11 prosenttia teki ansiotyötä 20–29 tuntia viikossa ja 15 prosenttia vähintään 30 tuntia viikossa. Kevään tilanne oli hyvin samansuuntainen, mutta kesällä korostuu täyttä viikkoa tekevien osuus: 56 prosenttia opiskelijoista teki kesän aikana vähintään kolmekymmentätuntista työviikkoa. Joululoma oli monelle lomaa myös työstä, sillä 45 prosenttia opiskelijoista ilmoitti, ettei tehnyt tänä aikana palkkatyötä lainkaan.²

”pääosin teen töitä kesäisin/ kevätlukukauden lopulla ja syyslukukauden alussa. Lomakin olis joskus kiva, tosin joululoma mulla olikin tänä vuonna! JEE”

Kuvio 13. Tyypillisen työviikon tuntimäärät vuodenajan mukaan vuonna 2010.

Kevätlukukaudella 2010 työssäkäynnin yhteys opintovuosiin oli selvä (Kuvio 14). Parhaillaan ensimmäistä vuottaan opiskelevat, jotka eivät keväällä 2010 vielä opiskelleet yliopistolla, jakautuivat kahteen ryhmään. 43 prosenttia ei tehnyt lainkaan töitä, mutta toisaalta viidennes teki vähintään 30-tuntista työviikkoa. Muista perusjoukon opiskelijoista suurin osa todennäköisesti opiskeli kevätlukukauden aikana (asiaa ei kysytty kyselylomakkeella). Tässä ryhmässä tyypillisen työviikon tuntimäärä kasvaa johdonmukaisesti opintovuosien myötä.

Syyslukukauden työssäkäyntitilanne muistuttaa pääpiirteissään kevättä, lukuun ottamatta nyt ensimmäistä vuottaan opiskelevia, joiden palkkatyöhön käyttämä viikkotuntimäärä väheni kevääseen verrattuna (Kuvio 15). Syynä tähän on eittämättä opintojen alkuvaiheen vaatima ajankäyttö. Viiden ensimmäisen vuoden opiskelijoilla viikoittainen työ määrä jäi tyypillisesti alle 20 tuntiin. 6.–8. vuoden opiskelijoista selvästi suurempi osa teki pidempää työviikkoa.

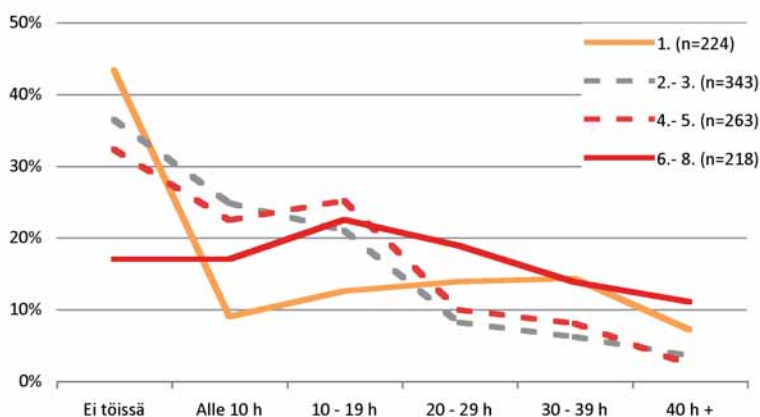
¹ Viikko on tässä tapauksessa tilastollinen konstruktio useasta eri viikosta. Kysely oli auki pe 21.1. – pe 11.2., jolloin ensimmäiset vastaajat ovat voineet tulkita jo viikon 10.–16. tammikuuta kyseiseksi viikoksi: aivan tavanomaisesta opiskeluviiikosta ei ole tässä vaiheessa lukuvuotta kyse. Neljännes vastaajista kertoi opiskelleensa kyseisellä viikolla vähemmän kuin yleensä, 15 prosenttia ei opiskellut lainkaan.

² Vastaajia pyydettiin valitsemaan vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa kunkin jakson työssäkäyntiä. Kyseessä on siis taas tilastollinen konstruktio, jolle ei ole suoraa vastinetta todellisuudessa. Konstruktio hyödyllisyys tiedonkeruun ja vertailun työkaluna kuitenkin puolustaa sen käyttöä.

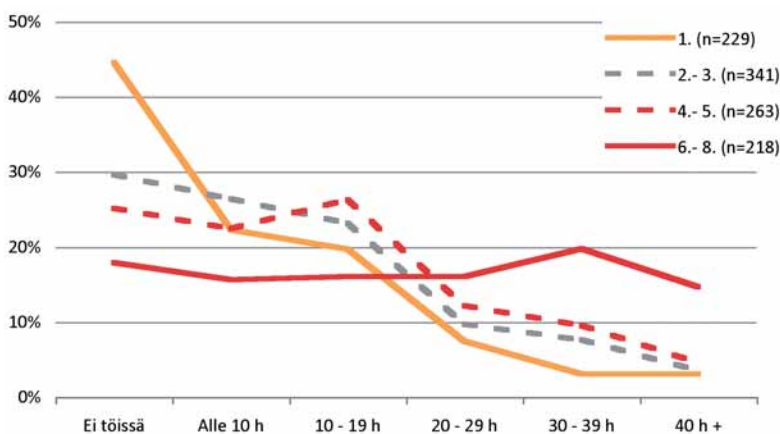
Kevättä ja syksyä verrattaessa on syytä muistaa ensinnäkin, että syksyä koskevat arviot ovat todennäköisesti tarkempia, koska vastaajien oli luultavimmin helpompaa palauttaa mieleen muutaman kuukauden takaiset työntuntimäärät. Toiseksi, kun on kyse menneestä ajasta luotaavista kysymyksistä, ei tutkimushetken perusjoukko tarkalleen ottaen vastaa kevätlukukauden eikä edes syyslukukauden opiskelijajoukkoa. Opiskelijajoukko luonnollisesti muuttuu ajassa: kaikki keväällä 2010 opiskelleet eivät kuulu tammikuussa 2011 määritettyyn perusjoukkoon, koska osa on jo valmistunut, osa pitää taukoa opiskeluista ja niin edelleen. Sama pätee myös toisin päin: kaikki perusjoukkoon kuuluvat eivät opiskelleet keväällä 2011. Tulokset kertovatkin tutkimuksen tarkoituksia varten rajatun perusjoukon työhistoriasta.

Suuntaa-antava tarkastelu syksyn 2010 mediaanityötunneista tiedekunnan ja opiskeluvuoden mukaan syventää asiasta saatavaa kuvaa.¹

Kuvio 14. Kevätlukukauden 2010 tyypillisen työviikon tuntimäärä opintovuoden mukaan, n=1048.

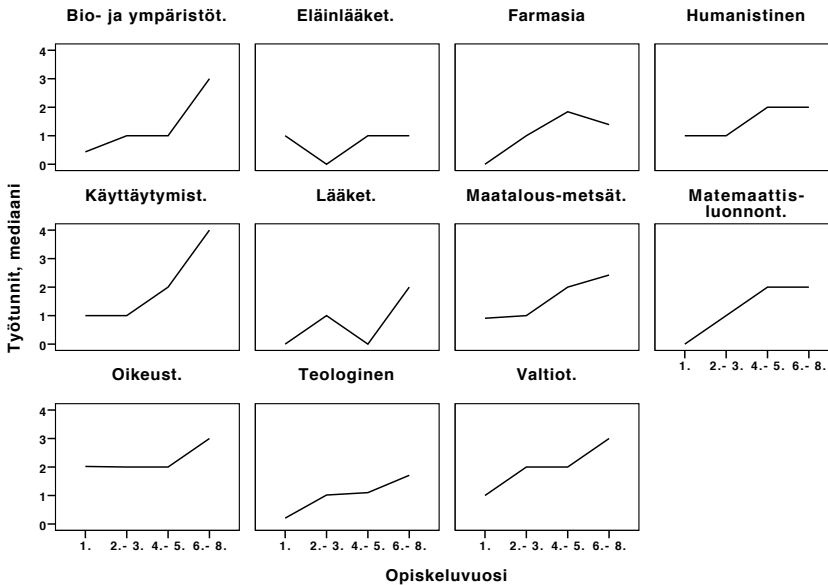
Kuvio 15. Syyslukukauden 2010 tyypillisen työviikon tuntimäärä opintovuoden mukaan, n=1051.

¹ Tarkastelu on vain suuntaa-antava, koska havaintomäärät jäävät kuvion monissa soluissa hyvin pieniksi. Myös mittaus-tarkkuus on karkea.

Työssäkäynnissä mitä ilmeisimmin on sekä tiedekunnan että opiskeluvaiheen mukais- ta vaihtelua. Koko yliopiston tasolla syksyn tyypillisen viikon ansiotyötuntien mediaani kasvaa opiskeluvuosien edetessä alle 10 tunnista (opintojen alkuvaihe) 20–29 tuntiin (6.–8. vuosi). Myös useimmissa tiedekunnissa yleislinja on sama (Kuvio 16). Lääketie- teellisessä työssäkäynti näyttää olevan varsin vähäistä vielä 4. ja 5. opiskeluvuoden ai- koihin. Sen sijaan valtiotieteellisessä työmäärät ovat selvästi suurempia jo varhaisessa vaiheessa, ja opintovuosien karttuessa työtunnit lisääntyvät johdonmukaisesti.

Kuvio 16. Syksyllä 2010 tehtyjen työtuntien mediaanit tiedekunnan ja opiskeluvuo- den mukaan, n=1060.

Työtunnit: 0=ei töissä, 1=alle 10 h, 2=10-19 h, 3=20-29 h, 4=30-39h.

On luontevaa ajatella, että opintolainan nostaminen vaikuttaisi lukuvuoden aikaisiin ansiotyömääriin. Aineisto tukee ajatusta yksinkertaisen ristiintaulukoinnin tasolla. Opin- tolainaa ottaneet tekivät hieman muita harvemmin syyslukuvuoden yli 30-tuntista työviikkoa (7 prosenttia vs. 18 prosenttia). Kun suhdetta tarkastellaan opintojen vaiheen mukaan, on ero tilastollisesti merkitsevä ainoastaan 4.–8. vuoden opiskelijoilla.

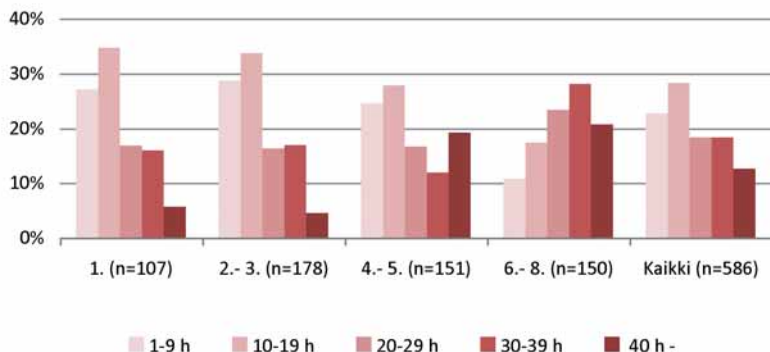
Kyselyyn vastaamista edeltäneellä viikolla työtä tehneille (55 prosenttia vastaajis- ta) esitettiin aiheesta lisäkysymyksiä, jotka koskivat viikon työtuntimäärää sekä työn ajoittumista eri päiville ja kellonajan mukaan. Vajaa kolmannes työskenteli yli 30 tuntia viikossa. Ensimmäistä vuottaan opiskelevilla tuntijakauma oli lähes sama kuin 2.–3. vuoden opiskelijoilla, mutta tästä eteenpäin keskituntimäärä kasvaa (Kuvio 17).

Hallinto- ja toimistoaloilla tehtiin vastaamista edeltäneellä viikolla keskimääräis- tä useammin täysi työviikko, kun taas kaupallisessa työssä tyypillinen työviikko oli 10–19-tuntinen (Kuvio 18). Sosiaali- ja terveysaloilla ja tieteen, taiteen ja tekniikan alojen töissä tehtiin hieman muita useammin alle kymmenentuntinen työviikko.

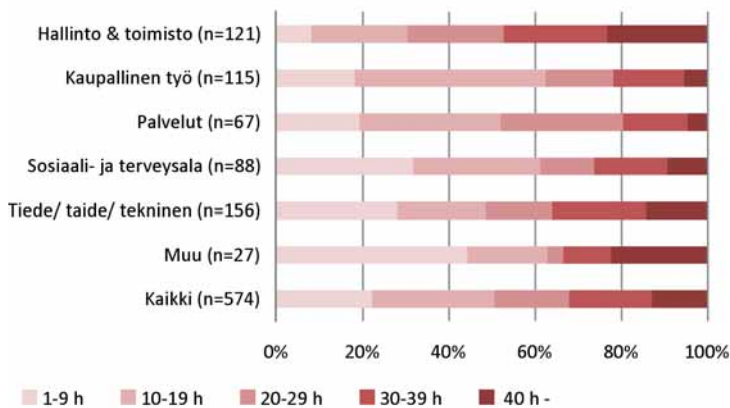
Tarkasteluvuokolla ansiotyötä tehneistä opiskelijoista lähes 60 prosenttia oli töis- sä kunakin arkipäivänä. Lauantaina työskenteli neljännes ja sunnuntaina vajaa vii- desosa. Viikonlopputyö on suhteellisesti yleisempää opintojen alkuvaiheessa, kun taas pitempään opiskelleiden työpanos ajoittuu selvemmin arkipäiville. Esimerkiksi

maanantaina työskenteli alle puolet niistä ensimmäistä vuotta opiskelevista, jotka tekivät kyseisen viikon aikana palkkatyötä (Kuvio 19). Vastaava osuus 6.–8. vuoden opiskelijoista oli yli 70 prosenttia.

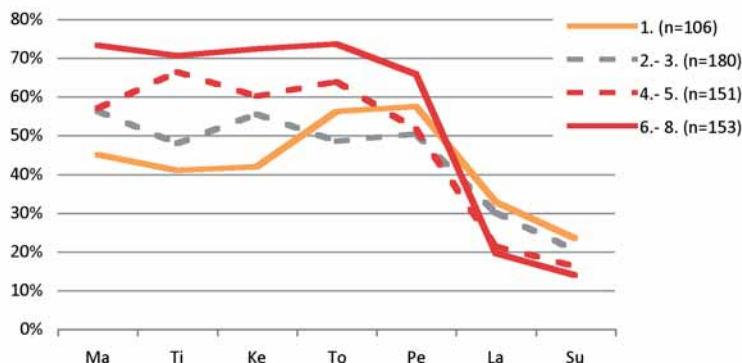
Kuvio 17. Edellisen viikon työtunnit opiskeluvuoden mukaan. Prosenttia edellisellä viikolla ansiotyötä tehneistä, n=586.

Kuvio 18. Edellisen viikon työtunnit työskentelyalan mukaan. Prosenttia edellisellä viikolla ansiotyötä tehneistä, n=574.

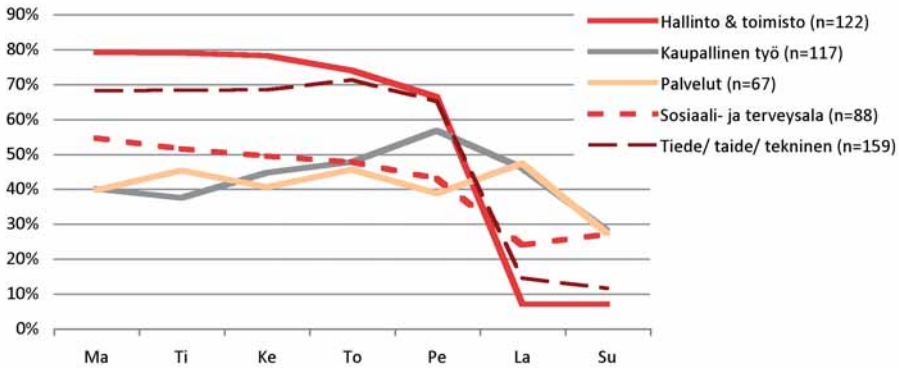

Kuvio 19. Edellisen viikon työn ajoittuminen viikonpäiville opiskeluvuoden mukaan. Prosenttia edellisellä viikolla ansiotyötä tehneistä, n=590.

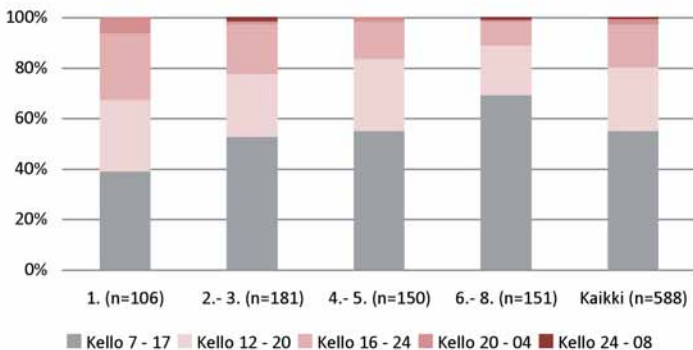
Hallinto- ja toimistotyö sekä tieteiden, taiteen ja tekniikan alojen työ painottuu varsin voimakkaasti ja odotetusti arkipäiville (Kuvio 20). Kaupallinen ja palvelualojen työ jakautuu suhteellisen tasaisesti läpi viikon lukuun ottamatta perjantaita, joka näyttää kaupan alalla olevan eräänlainen opiskelijatyön piikki. Tarkastellaan jälleen maanantaita esimerkkinä: kyseisen viikon aikana kaupallista ja palvelualojen työtä tehneistä 40 prosenttia työskenteli maanantaina. Hallinto- ja toimistoaloilla työskentelevillä vastaava osuus oli kaksinkertainen eli 80 prosenttia.

Kuvio 20. Edellisen viikon työn ajoittuminen viikonpäiville työskentelyalan mukaan. Prosenttia edellisellä viikolla ansiotyötä tehneistä, n=553 (pl. luokka 'muu').

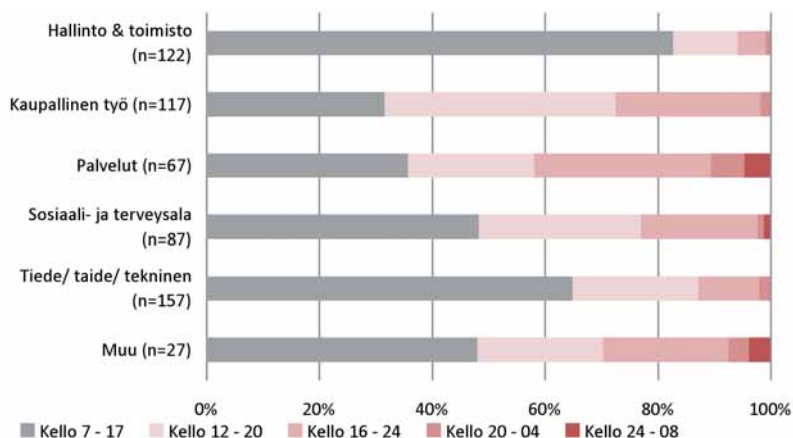
Kellonaikaa tiedusteltiin pyytämällä vastaajaa valitsemaan sellainen aikahaarukka, johon edellisen viikon työtunnit enimmäkseen ajoittuivat. Yli puolet katsoi, että aikaväli aamuseitsemästä iltaviiteen kuvasi parhaiten työn ajallista sijoittumista. Neljäs valitsi välin 12–20 ja 17 prosenttia välin 16–24. Ainoastaan kolme prosenttia arvioi, että työtunnit sijoittuivat enimmäkseen välille iltakahdeksasta aamukahdeksaan. Pitempään opiskelleet työskentelivät muita useammin toimistoaikana ja vastaavasti iltapäivään ja iltaan ajoittuvia vuoroja tekivät suhteellisesti useammin opintojensa alkuvaiheessa olevat (Kuvio 21).

Kuvio 21. Edellisen viikon työn tyyppisin aikahaarukka opiskeluvuoden mukaan. Prosenttia edellisellä viikolla ansiotyötä tehneistä, n=588.

Hallinto- ja toimistoalan työ sekä tieteen, taiteen ja tekniikan alojen työt tehdään pääsääntöisesti toimistoaikoina, kun taas kaupallisen alan ja palvelualojen työ ajoittuu selvästi useammin iltaan (Kuvio 22).

Kuvio 22. Edellisen viikon työn tyyppillisin aikahaarukka työskentelyalan mukaan. Prosenttia edellisellä viikolla ansiotyötä tehneistä, n=577.

3.3 Yleislinjoja

Kootaan yhteen joitakin keskeisiä huomioita, ennen kuin siirrytään työn subjektiiviseen puoleen. Vuositason kokonaiskuva on hyvin selväpiirteinen. Lukukausien aikaan työtä tehdään pääosin alle 20 tuntia viikossa. Kesällä tehdään hyvin yleisesti täyttä viikkoa ja joululomalla taas pidetään töistä vapaata. Poikkileikkaustutkimuksesta saadaan myös epäsuoria viitteitä opiskelijoiden työpolkujen päälinjoista. Opintojen edetessä työ muuttuu. Töitä tehdään enemmän. Kaupan ja palvelualojen töistä siirrytään hallinto- ja toimistotöihin sekä tieteen, taiteen ja tekniikan aloille. Samalla siirrytään yksityiseltä julkiselle sektorille ja toistaiseksi jatkuvista työsuhteista määräaikaisiin työsuhteisiin. Työ ajoittuu yhä useammin arkipäiville ja toimistoaikoihin.

4 TYÖ: SUBJEKTIIVINEN NÄKÖKULMA

Työssäkäynnin kartoittamisesta siirrytään työhön liittyviin kokemuksiin, mielipiteisiin ja näkemyksiin. Kyse on toisin sanoen subjektiivisemmän näkökulman avaamisesta opiskelijoiden työssäkäyntiin. Ensiksi otetaan käsittelyyn opiskelijoiden näkemykset työmarkkinoilla menestymisestä ja omaa työuraa koskevasta tulevaisuudesta. Tämän jälkeen tarkastellaan työnteon motiiveja ja kokemuksia opintojen ja työn yhteensovittamisesta. Lopuksi käsitellään työelämään liittyviä kokemuksia ja toiveita.

4.1 Työmarkkinoilla menestyminen ja tulevaisuus

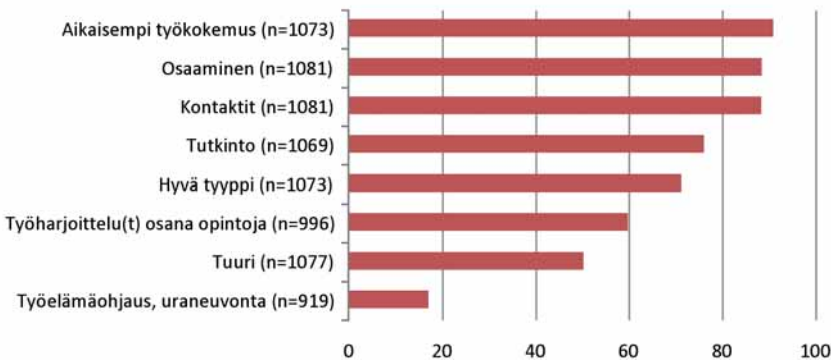
”Har stora förväntningar som går hand i hand med stora rädslor.”

”Tuntuu, että alan työpaikkoja on hyvin rajoitetusti tarjolla, ja niihinkin tarvitsisi vuosien työkokemusta ulkomailla ja juuri oikeat suhteet. Välillä pelkään, että päädyn Alepan kassalle loppuelämäkseni.”

Opiskelijoiden käsityksiä työmarkkinoilla menestymisestä tarkasteltiin kysymällä mielipiteitä eri tekijöiden merkityksestä.¹

Aikaisempi työkokemus, osaaminen ja kontaktit nähdään tärkeiksi muita tekijöitä useammin: lähes yhdeksän opiskelijaa kymmenestä katsoo, että näillä on paljon tai erittäin paljon merkitystä työmarkkinoilla menestymisessä (Kuvio 23). Tuuri ja työelämäohjaus tai -neuvonta puolestaan arvioidaan tärkeiksi muita tekijöitä harvemmin. Tuurilla on paljon tai erittäin paljon merkitystä noin joka toisen opiskelijan mielestä, mutta työelämäohjausta tai -neuvontaa pitää tärkeänä vain 17 prosenttia vastaajista (vrt. Penttilä 2009).²

Kuvio 23. Mitkä tekijät auttavat työmarkkinoilla menestymisessä? Paljon tai erittäin paljon merkitystä, n=919-1081. (EOS ei mukana laskuissa.)

¹ Kappaleessa 4.1 käsiteltyjen kysymysten ”en osaa sanoa” -vastaukset on analyseissa merkitty puuttuviksi. Poikkeavan suuret EOS-osuudet raportoidaan alaviitteissä.

² Tästä ei kuitenkaan voida suoraan päätellä, ettei työelämäohjauksella olisi merkitystä. On mahdollista, että ohjauspalveluja ei tunneta riittävän hyvin, jolloin kyseessä on viestinnän ongelma, mutta myös metodologinen ongelma: termi ei kenties tavoittanut tarpeeksi hyvin arkiymmärrystä. Joka tapauksessa vastaajista poikkeuksellisen suuri osa, 16 prosenttia, valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa” tämän osion kohdalla.

Työkokemus ja kontaktit nähdään hyvin yleisesti arvokkaaksi työmarkkinapä-
omaksi:

*”Oman alan työkokemusta arvostetaan hyvin paljon, mutta eteenpäin pääsee par-
haiten suhteilla, joten ellei sinulla ole kumpaakaan tilanteesi on heikompi.”*

*”Työelämässä painotetaan liikaa kokemusta: kokemusta on oltava jotta työtä saa,
mutta kokemusta ei voi saada ellei saa töitä. Tästä seuraa ikuinen noidankehä.”*

Miten purkaa noidankehä ja päästä hankkimaan tärkeää työkokemusta? Oma ak-
tiivisuus, persoona, kontaktit ja sattuma voivat toimia avaimina:

*”Pitää itse olla aktiivinen ja luottaa itseensä. Työkokemusta kannattaa hankkia ja
aina mennä hiukan haastavampaan työhön.”*

”Töitä saa periaatteessa vain ”hyvä veli”-verkoston tai sattuman kautta.”

*”Itse kun etsii ja tekee, saa sellaisen kun löytää ja luo. Ei siihen Yliopisto paljon auta
- tutkinto on lähinnä kiva merkintä papereissa.”*

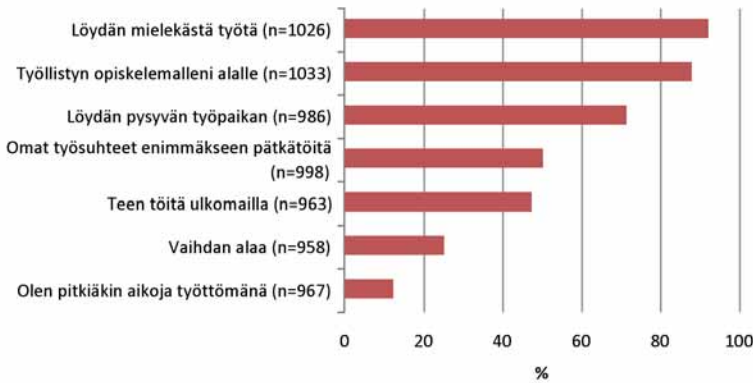
*”oli vaikea päättää, vastaako niin miten uskoo asioiden todella olevan vai sillä lailla,
miten toivoo asioiden olevan. Niin paljon kuin toivoisikin esim. osaamisen vaikuttavan
työmarkkinoilla menestymiseen, luulen silti, että ”hyvä tyyppi” tai oikein verkostoitu-
nut ihminen saattaa saada helpommin töitä kuin pätevämpi ja ujompi henkilö.”*

Tilastollisesti arvioiden miesten ja naisten käsityksissä on painotuseroja. Naiset
arvioivat työharjoittelun vaikutuksen miehiä positiivisempaan sävyyn, mutta kon-
takteja he pitävät vuorostaan hieman harvemmin merkittävänä. Naiset katsovat
myös hieman miehiä yleisemmin osaamisen, tutkinnon, kokemuksen ja työelämäoh-
jauksen olevan tärkeitä tekijöitä työmarkkinoilla.

Opintojen edetessä käsitykset työmarkkinamenestyksen avaimista muuttuvat
jossain määrin. Tuurin arvioitu merkitys näyttää aavistuksen kasvavan opintojen
edetessä, kun taas tutkinnon arvioitu merkitys vähenee. Osuuksien muutokset eivät
ole suuria, mutta ne ovat toisaalta varsin johdonmukaisia suhteessa toisiinsa. Myös
niissä asioissa, joissa muutokset eivät ole tilastollisesti merkitseviä, tapahtuu sen-
suuntaista muutosta, joka tuntuu osoittavan lähestyvän työmarkkinoille siirtymisen
vaikutusta: kun pysytellään vain aineiston tasolla, voidaan todeta, että myös kon-
taktien arvioitu merkitys kasvaa opintovuosien myötä ja osaamisen merkitys vastaa-
vasti laskee. Kokoava yleisvaikutelma onkin se, että työelämän lähestyminen jonkin
verran kyynistää tai lannistaa työmarkkinoiden toimintaa koskevia näkemyksiä.

Siirrytään seuraavaksi tulevaisuuden näkymiin. Mielekkään työn löytymistä pitää
todennäköisenä (tai erittäin todennäköisenä) yhdeksän kymmenestä opiskelijasta
(Kuvio 24). Sitä vastoin vain harva, 12 prosenttia, pitää pidempiaikaista työttömyyttä
todennäköisenä. Lähes 90 prosenttia pitää todennäköisenä, että työllistyy tulevai-
suudessa opiskelemalleen alalle: ensimmäisen vuoden opiskelijoista 93 prosenttia
on tätä mieltä, mutta 6.–8. vuoden opiskelijoista kymmenen prosenttiyksikköä vä-
hemmän, joten usko hieman karisee opintovuosien karttuessa.

Kuvio 24. Tulevaisuuden näkymiä työuran näkökulmasta. Todennäköistä tai erittäin todennäköistä, n=963-1033. (EOS ei mukana laskuissa.)

Omalle alalle työllistymisessä ensimmäisen askeleen merkitys nähdään ratkaisevaksi. Verkostoitumista ja harjoittelua pidetään tässä mielessä tärkeinä:

”Ensimmäisen oman alan työpaikan saaminen jännittää jonkin verran. Siksi yritän verkostoitua merkittävässä asemassa olevien kanssa.”

”Kun saa yhden työpaikan, saa yleensä myös jatkoa samasta paikasta. Tämän vuoksi kaikkein oleellisinta on yleensä ensimmäisen opintoja vastaavan työn etsiminen siitä paikasta, jossa haluaisi olla työssä. Paineet esim. harjoittelurahan saamiseen ja harjoittelupaikan oikeaan valintaan ovat kovat. Jos ei heti valmistumisen jälkeen saa oikeaan paikkaan jalkaa oven väliin, on hyvin todennäköistä, että joutuu väärälle raiteelle. Se raide vie tietysti eri suuntaan, kun on toivonut.”

”Toivon työllistyväni julkisen sektorin palvelukseen asiantuntijatehtäviin. Ongelmana on harjoittelupaikan vaikea saatavuus, koska yliopiston harjoittelutuen saa vain pieni osa tarvitsijoista, ja lähes kaikkiin julkisen sektorin harjoittelupaikkoihin vaaditaan harjoittelutuki.”

”Jos työharjoitteluun olisi pienilläkin laitoksilla paremmat mahdollisuudet, opiskelijoilla olisi mahdollisuus luoda kontakteja ja saada työkokemusta, jolloin heillä olisi myös huomattavasti enemmän toivoa työmarkkinoiden suhteen kuin nykyisin.”

Joka toinen opiskelija pitää todennäköisenä, että omat työsuhteet tulevat olemaan enimmäkseen pätkätöitä. Ensimmäisen vuoden opiskelijoista 40 prosenttia pitää pätkätöitulevaisuutta todennäköisenä, mutta 6.–8. vuoden opiskelijoista jo lähes kaksi kolmesta on tätä mieltä. Pätkätöistä puhuttaessa epävarmuuden sanasto on näkyvässä asemassa:

”Snuttjobb ger osäker framtid, frustration och ett konstant tryck att prestera inför arbetsgivaren - vilka alla påverkar negativt på kvaliteten på arbetet, och leder till mer osäkerhet, frustration och prestationsångest.”

”Pätkätöyt pelottavat. Olenko 50 kun saan vakityön niin että uskallan ottaa asuntolainan?”

”Uskon löytäväni jotain oman alan töitä mutten tiedä jaksanko sitä että voin varmuudella suunnitella elämäni eteenpäin vain muutamia kuukausia ja hakea uusia töitä muutaman kuukauden välein”

Vaikka tilastollisen tarkastelun valossa suurin osa määräaikaisessa työsuhteessa toimivista pitääkin toistaiseksi jatkuvaa työsuhdetta toivottavana, osataan pätkä- töistä löytää myös hyviä puolia – ainakin ajatuksen tasolla:

”Pätkätyöt eivät kuulosta hullummilta, sillä pelkään urautumista ja sitä etten enää uskaltaisi vaihtaa alla vaikkei se tuntuisi mielekkäältä. Pätkätyössä jokaisen työrupea- man päätteeksi voisi luontevasti uudelleenarvioida haluaako jatkaa alalla, eikä irrot- tautuminen olisi niin radikaali ratkaisu.”

”Töiden tekeminen 4-5 vuoden pätkissä, saattaisi hyvin johtua myös omasta valin- nasta, eli tilanteesta riippuen se voisi olla ihan mielekkästä, että saisi välillä vaihtaa maisemaa ja saisi uusia haasteita.”

Pätkätyöistä puhutaan myös välivaiheena, joka edeltää toivottua vakinaisuutta:

”Jag tror att jag till en början kommer att få korttidsjobb men att man efter ett par år får fastanställning.”

”Uskon, että en jää työttömäksi valmistuttuani, mutta pätkätyötä mahdollisesti on ainakin aluksi edessä.”

Pitkäaikaisiinkin työttömyysjaksoihin on varautunut noin 12 prosenttia opiskeli- joista, ja arvio hieman synkkenee opintovuosien mukana. Ero jää kuitenkin niin pie- neksi, ettei se ole tilastollisesti merkitsevä. Avovastauksissa työttömyys nähdään yleisesti uhkana (vrt. Mannisenmäki & Valtari 2005):

”Pelkään hieman, että jään työttömäksi. Se on opiskelijan hasardi numero yksi.”

”työttömyys pelottaa, etenkin kun lainaa on lähes 10 000 euroa”

Tosin välitön toimeentulo voi tietysti parantuakin:

”Eikä työttömyyskään opiskelijan näkökulmasta paha ole. Paremminkin sillä tienaa.”

Kahdeksan prosenttia opiskelijoista katsoo, että on epätodennäköistä (tai erittäin epätodennäköistä) löytää mielekkästä työtä tulevaisuudessa. Osuus nousee opintovuosi- en myötä ensimmäisen vuoden kolmesta prosentista 6.–8. vuoden 13 prosenttiin. Vas- taava tilanne on pysyvän työpaikan löytämisestä koskevissa ajatuksissa. Kaiken kaikkiaan hieman yli 70 prosenttia pitää pysyvän työpaikan löytymistä todennäköisenä, mutta jälleen näkemys muuttuu hieman pessimistisempään suuntaan opintovuosien muka- na: ensimmäisen vuoden opiskelijoista noin 80 prosenttia, mutta 6.–8. vuoden opiske- lijoista enää noin 60 prosenttia on tätä mieltä. Alanvaihtoaikeet ovat poikkeus, sillä ne eivät juuri muutu opintojen vaiheen mukaan: noin neljäsosa opiskelijoista opintovuode- sta riippumatta pitää alan vaihtoa todennäköisenä. Ulkomailta työskentelyä pitää todennäköisenä noin puolet ja tämäkin osuus hieman laskee opintovuosien mukana. Vaikuttaa siltä, että työuraa koskevien näkemysten kehittymistä opiskeluvuosien suh-

teen kannattaa tarkastella vielä hieman tarkemmin: onhan mahdollista, että työuranäkymillä on oma vaikutuksensa opintojen etenemiseen.

Työuran tulevaisuutta luotaavia osioita voidaan ajatella uratulevaisuuskäsitysten optimismia mittaavina indikaattoreina. Niistä voidaan tiivistää tätä ulottuvuutta koskeva informaatio faktorianalyysin avulla yhteen, työuraoptimismia kuvaavaan muuttujaan. Tällä tavalla saatu jatkuva muuttuja voidaan luokitella kolmeen yhtä suureen ryhmään, jolloin pessimistisin kolmannes löytyy ryhmästä ”pessimistit”, keskivälin kolmannes ryhmästä ”neutraalit” ja optimistisin kolmannes ryhmästä ”optimistit”. On tietenkin selvää, etteivät ryhmät kuvaa optimismia absoluuttisesti. Ne ainoastaan asettavat opiskelijat suhteelliseen järjestykseen keskenään, jolloin esimerkiksi ”pessimistit” suhtautuvat työuriensa tulevaisuuteen muita synkemmin.¹

Työuraoptimismi on yhteydessä käsityksiin työmarkkinoilla menestymisestä. Osaamiselle, tutkinnolle ja sopivalle persoonalle annettu merkitys kasvaa, kun työuraoptimismi lisääntyy. Toisaalta tuurin, kontaktien, työharjoittelun, aikaisemman työkokemuksen ja työelämäohjauksen merkitys hieman laskee optimismin kasvaessa. Kenties usko omaehtoisen toiminnan (osaaminen, tutkinto) tai ominaisuuksien (persoonaa) merkitykseen pitää tulevaisuuden näkymät valoisina, koska se, mitä tapahtuu, on omissa käsissä. Sattuma ja pessimismi ovat vastaavasti osuva pari. Kontaktit, työharjoittelu, aikaisempi kokemus ja työelämäohjaus eivät kuitenkaan istu kuvaan yhtä helposti: onhan kontaktiverkkojen luonti omissa käsissä, ainakin tiettyyn rajaan asti. Vai nähdäänkö kontaktit jossakin mielessä satunnaisina tai epäpuhtaina tekijöinä, jotka murentavat työmarkkinoiden ennustettavuutta ja asettavat erilaisiin verkostoihin sattuvat eriarvoisiin lähtökohtiin?

”Tuurilla ja kontakteilla on myös ihan liikaa merkitystä, en esim. itse olisi saanut harjoittelupaikkaa ilman kontaktia joka oli töissä samassa firmassa. Hävettää että työn saaminen meni siihen.”

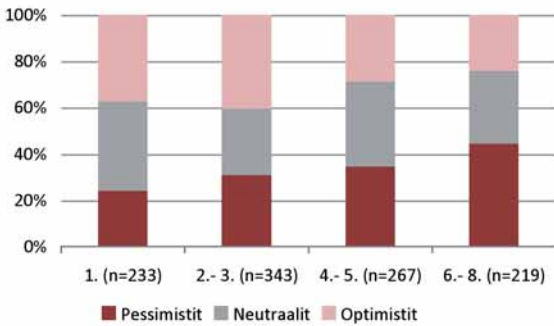
Kuten aikaisempien havaintojen mukaan voi odottaakin, työuraoptimismissa tapahtuu opintojen vaiheen mukaista siirtymää. Kolmen ensimmäisen vuoden opiskelijoista noin neljä kymmenestä suhtautuu erityisen optimistisesti työuratulevaisuuteen, mutta 6.–8. vuoden opiskelijoista enää neljäsosalla on yhtä valoisat odotukset (Kuvio 25). On mahdollista, että kysymys on osittain valikoitumisesta. Nopeasti valmistuneet ovat jo siirtyneet työelämään eivätkä ole enää piristämässä 6.–8. vuoden opiskelijajoukon näköaloja.²

Entä onko opintolainaa nostaneiden ja nostamattomien välillä eroa työuraoptimismissa? On mahdollista olettaa, että lainaa nostaneet ovat muita luottavaisempia, koska näkyvillä oleva varma ja hyväpalkkainen työpaikka saattaa madaltaa kynnyistä lainan ottoon ja kannustaa nopeaan ja täysipäiväiseen opiskeluun. Toisaalta voidaan ajatella, että lainaa otetaankin vain äärimmäisessä hädässä, jolloin näkymät ovat kaikkea muuta kuin valoisat. Aineisto ei kuitenkaan tue kumpaakaan hypoteesia: opintolainan ottaminen ei ole yhteydessä työuraoptimismiin.

¹ Faktorianalyysin tekniset tiedot: Käytetty mitta-asteikko voidaan tulkita karkeasti ottaen välimatka-asteikoksi, jolloin faktorointi on näiltä osin mahdollista. Maximum Likelihood, EOS koodattu puuttuvaksi, keskiarvoimputointi puuttuville arvoille, päädytty kokeilujen jälkeen yhteen ulottuvuuteen. KMO-testin arvo 0,796 ja Bartlettin testin p-arvo 0,000. Lataukset yli 0,6 osioilla pysyvä työpaikka, pätkätyöt, työllistyn opiskelomalleni alalle, työttömyys, mielekäs työ. Faktoripisteiden avulla vastaajat luokiteltu työuraoptimismin suhteen kolmeen yhtä suureen osaan. Optimismiluokituksen mielekkyyttä arvioitiin tarkastelemalla sen yhteisvaihtelua omien osioidensa ja muiden relevanttien osioiden kanssa: todettiin, että luokitus käyttäytyy järkeenkäyvällä tavalla.

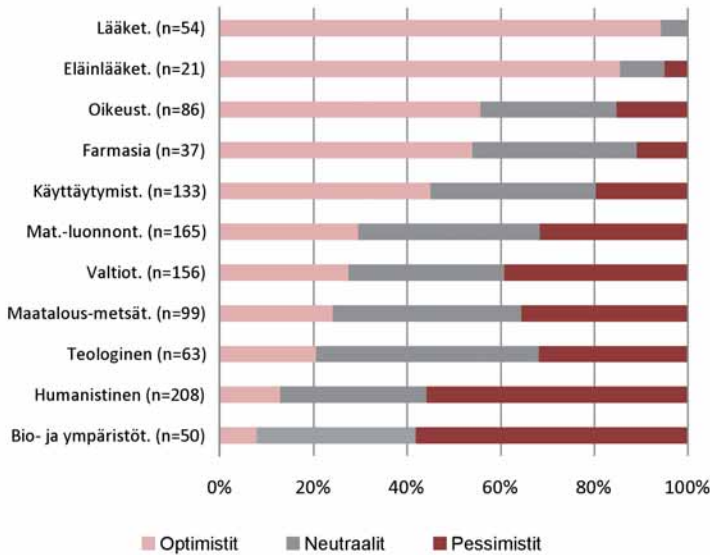
² Tätä olisi hyödyllistä tutkia sopivalla aikasarja-aineistolla: miten ensimmäisen vuoden työuraoptimismi ennustaa opintojen etenemistä, kun relevantit muut muuttujat, kuten opiskeluala, otetaan malliin mukaan? On kuviteltavissa, että valoisat näkymät vetäisivät opintojen läpi nopeammin kuin epävarmemmat tulevaisuudenkuvat.

Kuvio 25. Työuraoptimismi opintojen vaiheen mukaan, n=1062 (aineisto jaettu kolmeen yhtä suureen ryhmään faktoripisteiden mukaan).

Tiedekuntien väliset erot ovat odotetun suuntaiset (vrt. Saarenmaa ym. 2010, 54). Professionaalien opiskelijat eivät tehdyn analyysin perusteella juuri murehdi työtulevaisuutta (Kuvio 26). Lähes kaikki lääketieteen ja eläinlääketieteen opiskelijat sijoittuvat työuraoptimistien ryhmään. Bio- ja ympäristötieteilijöiden pessimismi yllätti, mutta sen sijaan humanistien tulevaisuudenkuvat näyttävät olevan pitkälti stereotyyppien mukaisia (ks. myös Mannisenmäki ja Valtari 2005; Penttilä 2009).

Kuvio 26. Työuraoptimismi tiedekunnan mukaan, n=1072 (aineisto jaettu kolmeen yhtä suureen ryhmään faktoripisteiden mukaan).

On todennäköistä, että aloittain vaihtelevat kokemukset työmarkkinatilanteesta antavat ainakin suuntaa-antavaa informaatiota markkinoiden todellisesta tilanteesta. Avovastauksista kävi monin paikoin ilmi, että joillakin aloilla on ”töitä enemmän kuin tekijöitä” ja toisilla taas työvoiman tarjontaa pidetään liiallisena: kun työn tarjonta on riittävää kysyntään nähden, ei työn saaminen ole huolen aihe. Yleisalojen opiskelijat taas eivät välttämättä aina edes hahmota, mitä töitä heidän tutkinnollaan voisi tehdä,

mikä voi omalta osaltaan jopa ylikorostaa käsitysten synkkyyttä. Oma kysymyksensä on odotusten ja koulutusmarkkinoinnin antamien kuvien mahdollinen vaihtelu aloitain: olisiko mahdollista, että joillekin aloille hakeutuvat ovat saaneet alaa valitessaan liian valoisian kuvan todelliseen työmarkkinatilanteeseen nähden, jolloin verrattain moni joutuu pettymään? Myös valikoitumisen mahdollisuus on pidettävä mielessä: valikoituuko professioaloille tavallista määrätietoisempia ja omiin kykyihinsä luottavaisempia yksilöitä, jolloin työuraoptimismi vain ilmaisisi samaa asiaa?

Hyvät tulevaisuuden näkymät konkretisoituvat juuri tiettyjen alojen työmarkkinatilannetta koskeviin käsityksiin:

”Eläinlääketieteen opiskelijana työllistymiseni on varmaa, joten oma tulevaisuuteni ja urani ei sinällään huolestuta minua.”

”Opiskelen farmaseutiksi ja tällä hetkellä näyttäisi siltä, että työllistyy melko varmasti, koska meistä on pulaa.”

”Nykytyyppinen yhteiskuntakehitys tukee juristien työllistymistä.”

”Lääkärikoulussa ollaan toivotettu, että lääkärien työllistymistilanne on hyvä ja että töitä riittää enemmän kuin tekijöitä, joten työn saaminen valmistumisen jälkeen ei askarruta.”

”Odotan ja toivon tulevan urani vastaavan koulutustani. Työmarkkinat ovat tietääkseni melko hyvät alallani, ja uskon että osaavana matemaatikkona saan vakituisen työn, viimeistään muutaman vuoden päästä valmistumisestani.”

”Odotukset työpaikan saamisesta opiskelun jälkeen on erittäin korkealla. Oikeustieteen opiskelijoista prosentuaalisesti vain muutama prosentti on jäänyt työttömäksi valmistumisen jälkeen.”

Toisaalta monissa vastauksissa korostui epävarmuus ja huoli työn saamisesta:

”Koska nykytrendi vaikuttaa apteekkilallakin siltä, ettei pysyvä työpaikka ole itsensänselvyyttä tai edes välttämättä kovinkaan todennäköinen, ei ura (valitettavan usein) johtamistaidoiltaan kyseenalaisen esimiehen alaisena oikein enää sittenkään houkuta.”

”Biologian alalla on erittäin epätodennäköistä löytää pysyvä työpaikka, melkein mahdotonta. [...] Suurin pelkoni on tietenkin työttömyys, tai se, että joutuisin pakosti vaihtamaan alaa sillä rakastan omaa alaani.”

”Humanister har det svårt. Redan nu skär institutionerna ner på praktikstödspengarna drastiskt, medan själva examen tycks mindre och mindre ha någon betydelse för arbetsgivare”

”Kielenkääntäjänä minun tulee olemaan vaikea löytää pysyvää työpaikkaa, se ja palkkatason alhaisuus valitsemallani alalla huolestuttavat.”

”Työn saaminen on vaikeaa, koska alaltani valmistuu liikaa eikä työpaikkoja ole.”

Yleisaloja ei kuitenkaan aina nähdä ongelmallisina työmarkkinoiden kannalta:

”pidän humanistista koulutusta niin yleissivistävänä ja analyttistä ajattelutapaa kehittävänä, että työllisyys melkein millä tahansa kulttuurialalla - tai muullakin alalla on todennäköistä, kunhan pitää mielen avoimena ja käyttää hieman mielikuvitusta. Pelkoja työllistymisestä ei ole, mutta suurempi kysymys taitaa olla mitä sitä oikeastaan haluaisi tehdä.”

”Opiskelualani on yksityiskohtainen, mutta samalla sen verran laaja, että valmistuneet ovat periaatteessa valmiita tekemään mitä vain, kunhan halua ja kunnianhimoa riittää. Tämä johtaa siihen, että en oikein tiedä miksi minä oikeasti olen valmistumassa, mitä töitä kannattaa/”voi” hakea...”

”Koska valtiotieteilijä ei valmistu suoraan mihinkään tiettyyn ammattiin, tarjoaa tutkinto samaan aikaan sekä mahdollisuuksia että haasteita.”

Koulutusalan lisäksi myös sukupuolta ja ikää pohdittiin työuran näkökulmasta:

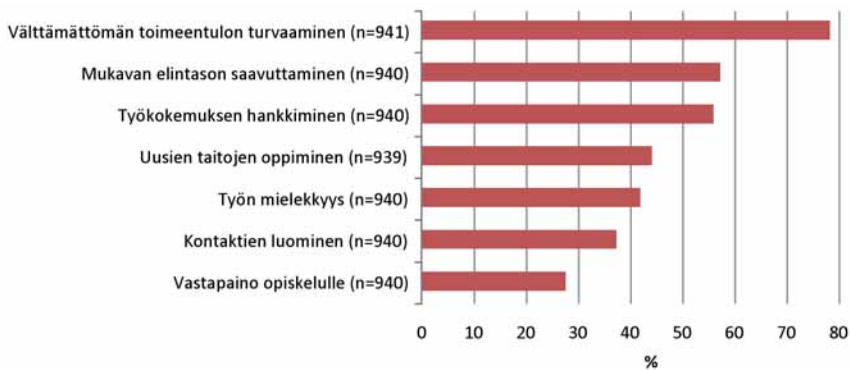
”Koska olen valmistuessani kolmekymppinen nainen, luulen, että työnantajien halut palkata minut kaatuvat pelkoon siitä, että jäisin heti äitiyslomalle.”

”Olen ammatinvaihtaja ja aikuinen iältäni. Pelkona, että palkataanko iän takia.”

4.2 Työnteon motiivit

Lähes neljä viidestä opintojensa aikana ansiotyötä tehneestä opiskelijasta katsoo, että välttämättömän toimeentulon turvaamisella on ollut paljon tai erittäin paljon merkitystä ansiotyön motiivina (Kuvio 27).

Kuvio 27. Opintojen aikaisen työnteon motiivit. Paljon tai erittäin paljon merkitystä, prosenttia opintojen ohessa työtä tehneistä, n=939-941.

”Töitä on ollut pakko tehdä rahan vuoksi, viihtyipä siellä tai ei. Työ niin raskasta että seuraava työn jälkeinen päivä menee palautumiseen [...] Työ ei ole liittynyt millään tavalla tulevaan tutkintoon joten työkokemusta ei kerry. Koko kuuden opiskeluvuoden aikana vain 2 kk tulevaan alaan liittyvää työtä.”

Pääkaupunkiseudulla välttämätön toimeentulo vaatii lisätuloja asumiskustannuksien vuoksi:

”Ilman töitä en eläisi, sillä opintotuki ei kattaisi edes vuokraani”

”Att bo i Helsingfors och studera utan att få ekonomiskt understöd av släktingar eller andra är totalt omöjligt utan att jobba”

Epävarmuus tulevasta nostaa puolestaan kynnystä lainan ottamiseen, jolloin toimeentulo hankitaan töistä:

”Opintolainaa en ole valmis ottamaan, koska se tuntuu epäturvalliselta vaihtoehdolta hankkia rahaa. En halua velkaantua näin nuorena, vaikka luulenkin olevani varma uravalinnastani. Kaikki voi muuttua.”

57 prosenttia opintojensa aikana ansiotyötä tehneistä opiskelijoista puolestaan arvioi mukavan elintason saavuttamisen ja työkokemuksen hankkimisen tärkeäksi syyksi käydä töissä. Sen sijaan melko harva, vain reilu neljännes, pitää työn opiskelulle tarjoamaa vastapainoa tärkeänä työnteon motiivina. Opintovuosien kertymisen myötä välttämättömän toimeentulon merkitys työnteon syynä hieman kasvaa ja mukavan elintason saavuttaminen taas menettää merkitystään. Työkokemuksen merkitys työnteon syynä lisääntyy selvästi opintovuosien myötä: ensimmäisen vuoden opiskelijoista 16 prosenttia pitää työkokemuksen hankkimista erittäin merkittävänä syynä työnteolle, kun taas 4.–5. vuodesta alkaen jo 30 prosenttia opiskelijoista on tätä mieltä.

Myös uusien taitojen oppiminen nähdään yhä useammin merkittäväksi työnteon syyksi, kun opinnoissa edetään pidemmälle. Työnteon mielekkyyden merkitys puolestaan korostuu opintojen keskivaiheilla, mille ei ole suoralta kädeltä helppoa keksiä vedenpitävää selitystä. Kontaktien luominen nähdään opintojen edetessä hieman tärkeämpänä kuin alkuvaiheessa. Tämä oli pitkälti odotettavissa, koska kontaktit nähdään yleisesti valttikortiksi oman alan markkinoilla, joille siirtyminen käy opintojen edetessä ajankohtaiseksi.

Kysymyksiä työnteon motiiveista ei suoraan kohdistettu nykyiseen pääasialliseen työhön, vaan opiskelujen aikaiseen työhistoriaan ylipäätään. Kyselyhetken pääasiallinen työ kuitenkin vaikuttanee ajallisen läheisyytensä vuoksi vastaajien käsityksiin siinä määrin, että päästään ainakin jossain määrin käsiksi eri aloilla työskentelevien välisiin eroihin työn motivaatiotekijöissä.¹

Myös työsuhteiden keskimäärin varsin pitkä kesto antaa lisäperusteita alojen mukaan tehtävälle tarkastelulle, koska verrattain suuri osa opintojen aikaisesta työkokemuksesta on kerätty nykyisestä pääasiallisesta työstä. Taulukkoon 7 on koottu työnteot syyt aloittain. Taulukon luvut ilmaisevat sen osuuden opiskelijoista, joka ajattelee, että kyseisellä tekijällä on ollut paljon tai erittäin paljon merkitystä opintojen aikaiselle työnteolle. Erot vastaavat pitkälti odotuksia, mikä osaltaan puolustaa käytetyn menettelyn toimivuutta: ne, jotka tekivät kyselyn aikoihin kaupan ja palvelualojen töitä, pitivät verrattain harvoin työkokemuksen hankkimista, uusien taitojen

¹ Moni on tehnyt opintojensa aikana hyvinkin erilaisia töitä, jolloin on luonnollisesti vaikea arvioida, mihin työhön vastaukset liittyvät: ”[t]utkimuksessa ei huomioida useiden erilaisten töiden mahdollisuutta, joten vastaukset saattavat vääristyä. Olen koko opiskelujeni ajan tehnyt vähintään kahta työtä - toista palkan ja toista tulevaisuuden vuoksi. Kysymykseen on hankala vastata, kun ei selkeästi tiedä, kumpaa/mitä työtä arvioi.”

oppimista, työn mielekkyyttä tai kontaktien luomista tärkeinä syinä opintojen aikaiselle työnteolle. Sekä tieteen, taiteen ja tekniikan alojen töitä että hallinto- ja toimistotyötä tekevät opiskelijat puolestaan katsoivat keskimääräistä useammin juuri nämä tekijät tärkeiksi syiksi työnteolle. Otetaan esimerkiksi kontaktien luominen: viidennes kaupan alan töitä tekevistä opiskelijoista katsoo kontaktien luomisen olleen tärkeä syy tehdä töitä, mutta tieteen, taiteen ja tekniikan alojen opiskelija-työntekijöistä peräti 56 prosenttia on tätä mieltä.

Taulukko 7. Opintojen aikaisen työnteon syyt nykyisen pääasiallisen työn alan mukaan. Paljon tai erittäin paljon merkitystä. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=750-753.

	HT	K	P	ST	TTT	Muu	Kaikki
Välttämättömän toimeentulon turvaaminen (ns)	85%	85%	86%	79%	75%	88%	82%
Mukavan elintason saavuttaminen	65%	64%	64%	65%	52%	63%	61%
Työkokemuksen hankkiminen	75%	36%	37%	55%	70%	46%	56%
Uusien taitojen oppiminen	49%	21%	29%	51%	63%	43%	45%
Työn mielekkyys	45%	28%	33%	56%	58%	31%	44%
Kontaktien luominen	46%	19%	23%	38%	56%	33%	38%
Vastapaino opiskelulle (ns)	36%	24%	32%	31%	28%	33%	30%
n	136-138	149-150	92-93	125-127	197-198	48-49	750-753

(ns) ei tilastollisesti merkitseviä eroja

Päätöksiä opiskelun ohessa tehtävästä työstä ei luonnollisesti tehdä tyhjiössä. Opintotukijärjestelmä muodostaa yhden reunaehtojen joukon, joka asettaa rajoja ja kannustimia työnteokoon liittyville, omista motiiveista lähteville valinnoille. Tähän liittyen haluttiin selvittää, kuinka yleistä on, että opiskelijat kieltäytyvät tarjotuista työtunneista opintotuen tulorajojen vuoksi. Kyselyn perusteella neljäsosa opintojensa aikana ansiotyötä tehneistä opiskelijoista on joskus kieltäytynyt tarjotuista työtunneista opintotuen tulorajojen takia ja useammin ('usein' tai 'koko ajan') on kieltäytynyt joka kymmenes. Kaksi kolmasosaa ei kuitenkaan ole kieltäytynyt työtunneista tällä perusteella, joten vaikuttaa siltä, että tulorajoja ei nykyisellään koeta kovin yleisesti rajoitteena työnteolle. Teema tulorajojen toimintalogiikan epäoikeudenmukaisuudesta kuitenkin esiintyy avovastauksissa näkyvästi:

"Minusta on epäreilua että työntekoa rajoitetaan tulorajoilla: mikäli opintoni kuitenkin etenevät 5 op/kuukausi vauhdilla, miksi minua rangaistaan siitä että käyn myös töissä? Jos osaan aikatauluttaa elämäni niin että pystyn hoitamaan sekä työt että koulun menestyksekkäästi, loogisesti minua pitäisi palkita siitä, ei rangaista."

"Jos opiskelija pystyy tekemään töitä opintojensa ohessa (mikä on usein pakollista) ja silti opiskelemaan riittävästi saadakseen opintotukikuukausien edellyttämän määrän opintopisteitä, on väärin, että häntä rangaistaan ahkeruudesta vaatimalla opintotukien palauttamista."

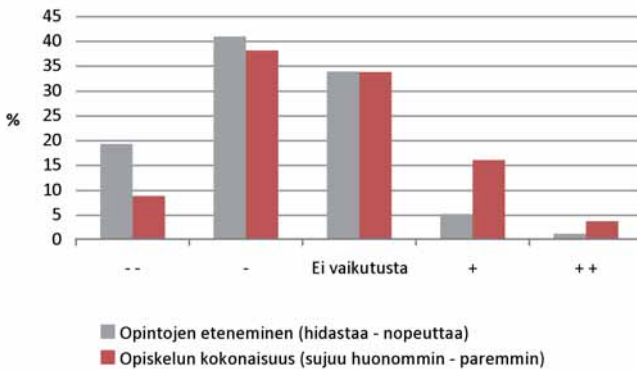
"Opiskelija pakotetaan [...] elämään köyhyysrajan alapuolella. Opintotuella ei elä (lainankin kanssa tiukkaa Helsingin vuokrilla) ja jos teet töitä et saa siltikään juuri ylimääräistä."

4.3 Opintojen ja työn palapeli

Opiskelujen aikana tehdyn ansiotyön vaikutusta on tutkittu aikaisemmin pääasiassa opintojen etenemisen näkökulmasta. Vuonna 2009 toteutetussa selvityksessä Helsingin yliopiston opiskelijoiden taloudellisesta tilanteesta ja hyvinvoinnista havaittiin, että lähes 60 prosenttia lukuvuoden aikana työtä tehneistä opiskelijoista katsoo työntöön hidastaneen opintojaan, kun taas liki 40 prosenttia arvioi, ettei työnteko ole vaikuttanut lainkaan opintojen etenemiseen. Vain kaksi prosenttia oli sitä mieltä, että työnteko oli nopeuttanut opintoja. (Lavikainen & Nokso-Koivisto 2009, 40.) Opiskelijatutkimus 2010 -raportissa puolestaan todetaan, että hieman yli puolet kaikista opiskelijoista arvioi työntöön hidastaneen opintoja, 36 prosenttia katsoo, ettei vaikutusta ole suuntaan tai toiseen ja reilut kymmenen prosenttia oli sitä mieltä, että työnteko nopeutti opintoja (Saarenmaa et al. 2010, 51).

Vastauksia kysymykseen opintojen etenemisestä haluttiin nyt verrata hieman laadullisempaan, subjektiivisempaan ja yleisempään kysymykseen ”Kuinka työnteko vaikuttaa opiskeluusi kokonaisuudessaan?” Opintojensa ohessa työssä käyneistä opiskelijoista noin kolmannes arvioi, ettei opintojen aikainen työnteko vaikuta opintojen etenemiseen tai opiskeluun kokonaisuudessaan (Kuvio 28). Kuusi prosenttia arvioi työntöön nopeuttaneen opintoja, mutta noin viidesosa katsoo, että työntöön ansiosta opiskelu sujuu paremmin. 60 prosenttia on sitä mieltä, että työnteko on hidastanut opintoja, kun taas hieman alle puolet näkee työntöön vaikuttaneen siten, että opiskelu kokonaisuudessaan sujuu huonommin.

Kuvio 28. Työntöön vaikutus kokemukseen opintojen etenemisestä ja opiskelun sujumisesta kokonaisuudessaan. Prosenttia opintojen ohessa työtä tehneistä, n=941.

Osioiden korrelaatio on varsin voimakas ($r=0,556$). Käytännössä kukaan ei katso, että työnteko nopeuttaisi opintoja, mutta samalla vaikuttaisi opiskelun sujumiseen negatiivisesti. Sen sijaan seitsemällä prosentilla vastaajista tilanne on se, että vaikka työnteko on hidastanut opintoja, sujuu opiskelu kuitenkin kokonaisuudessaan paremmin työn vuoksi. On mahdollista, että tapauksissa, joissa työnteko parantaa kokemusta opiskelun sujumisesta, työssäkäynnin tarjoama taloudellinen turvallisuus ja työn asema opitun tiedon soveltamiskenttänä tai opiskelun vastapainona ovat muodostaneet opiskelun kokonaisuutta tukevan asetelman. Työssäkäynnin vaikutuksista puhuttaessa pelkkä eteneminen on joka tapauksessa liian yksipuolinen mittari:

"I should say that after having a job, I got much less credits in study than before. However, working gave me a more clear direction of study, i.e. I know what I have to learn."

"Ingen inverkan' satt jag för att arbetet gör studierna långsammare, men samtidigt kan man ha nytta av det man lär sig på jobbet i studierna."

"Työnteko on hidastanut opintojen edistymistä jonkin verran. Aloitettuani työt opintopisteet per lukuvuosi ovat olleet noin puolet siitä, mitä ne olivat kun opiskelin täysipäiväisesti. Vastapainona olen osannut valita enemmän itseäni kiinnostavia valinnaisia ja käytännön kursseja. Työn kautta olen myös löytänyt itselleni mielekkään projektiaiheen. Työskentely on myös avartanut ajatusmaailmaa siinä määrin, että tenttivastaamisen tekniikka on parantunut huomattavasti."

Opintovuosien myötä työntöön vaikutus koetaan yhä negatiivisemmin ja erityisesti 6.–8. vuoden opiskelijat erottuvat tässä suhteessa muista, sillä heistä noin neljä viidestä katsoo opintojen hidastuneen työntöön vuoksi ja lähes 60 prosenttia arvioi, että opinnot sujuvat työn takia huonommin. Lääketieteen, farmasian ja eläinlääketieteen opiskelijat arvioivat työntöön vaikutuksen opintojen etenemiseen muita hieman positiivisemmin, ja työskentelyaloista sosiaali- ja terveysala erottuu vastaavalla tavalla.

Työssäkäynnin koettua vaikutusta opintojen etenemiseen ja opiskelun sujumiseen kokonaisuudessaan voi verrata eri työskentelyalojen välillä. Alalla kuin alalla tilanne on se, että kokonaisuusjuminen nähdään positiivisemmassa valossa kuin eteneminen, mutta erityisesti kaksi alaa poikkeaa tässä suhteessa muista: sekä hallinto- ja toimistotyössä että tieteen, taiteen ja tekniikan töissä työnteko häiritsee opiskelun kokonaisuusjuvuutta vähemmän, kuin voisi päätellä pelkistä opintojen etenemiseen liittyvistä arvioista. Tämä oli odotettua: kyseiset alat tarjoavat opiskelija-työntekijöilleen mielekästä, opintoja tukevaa työkokemusta, joka saattaa parantaa opiskelun sujumista, vaikka opintojen eteneminen sinänsä hidastuisikin.

Verrattuna isompaa korkeakoulujoukkoa tutkineen Opiskelijatutkimus 2010 -hankkeen huomiointiin, näyttää siltä, että Helsingin yliopiston opiskelijoista suurempi osa kokee työntöön hidastaneen opintojaan. Tämä ei ole yllätys, kun tiedetään, että pääkaupunkiseudulla opiskelijoiden työssäkäynti on yleisempää kuin koko maassa keskimäärin. Toisaalta oma merkityksensä voi olla myös sillä, että Opiskelijatutkimuksessa kysymys esitettiin vastanneille AMK- ja yliopisto-opiskelijoille, kun taas käsillä olevassa tutkimuksessa kysymys kohdennettiin ainoastaan niille yliopisto-opiskelijoille, jotka olivat tehneet palkkatyötä opintojen aikana.

Tässä yhteydessä on luontevaa luoda katsaus opintojen etenemiseen suoritettujen opintopisteiden näkökulmasta. Taulukossa 8 esitetään suoritettujen opintopisteiden mediaani syyslukukaudella tehdyn ansiotyön mukaan siten, että otetaan myös opintojen vaihe huomioon. Ensimmäisen vuoden opiskelijoilla syksyn opintopistekertymä ei ole johdonmukaisen selvässä suhteessa syksyn tyypilliseen viikoittaiseen työtuntimäärään. Pidempään opiskelleilla tilanne on toinen. 2.–3. vuoden opiskelijoilla opintopistemäärä alkaa laskea, kun työtuntien määrä kasvaa päälle kahdenkymmenen. 4.–5. vuoden opiskelijoilla lasku näkyy astetta pienemmällä tuntimäärällä ja 6.–8. vuoden ryhmässä jo lähtötaso on matalampi. Kyseessä on yksinkertainen kolmen muuttujan tarkastelu, joka ei ota huomioon muita mahdollisia selittäviä muuttujia, joten päätelmien tekemisessä tarvitaan malttia.

Kysymys muotoiltiin niin, että kyse oli nimenomaan tehdyistä opinnoista, eikä rekisteriin merkitystä opintopistekertymästä. Esimerkiksi gradunteosta saatavat opin-

Taulukko 8. Syyslukupukaudella 2010 suoritettut opinnot (op). Opintovuoden ja syyslukupukauden tyyppillisen viikoittaisen työtuntimäärän mukaan. Mediaanit, n=1061.

Opiskeluvuosi	Työtuntimäärä / viikko	Op, mediaani	n
1.	Ei töissä	25-29	105
	Alle 10 h	20-24	51
	10 - 19 h	25-29	45
	20 - 29 h	15-19	17
	30 - 39 h	20-24	7
	40 h +	20-24	7
	Yht.	25-29	232
2.- 3.	Ei töissä	25-29	103
	Alle 10 h	25-29	90
	10 - 19 h	25-29	79
	20 - 29 h	20-24	32
	30 - 39 h	15-19	26
	40 h +	15-19	12
	Yht.	25-29	342
4.- 5.	Ei töissä	20-24	71
	Alle 10 h	25-29	59
	10 - 19 h	20-24	69
	20 - 29 h	15-19	32
	30 - 39 h	10-14	25
	40 h +	10-14	12
	Yht.	20-24	268
6.- 8.	Ei töissä	15-19	40
	Alle 10 h	15-19	34
	10 - 19 h	15-19	35
	20 - 29 h	10-14	35
	30 - 39 h	5-9	43
	40 h +	5-9	32
	Yht.	10-14	219
Kaikki	Ei töissä	25-29	319
	Alle 10 h	25-29	234
	10 - 19 h	20-24	228
	20 - 29 h	15-19	116
	30 - 39 h	10-14	101
	40 h +	10-14	63
	Yht.	20-24	1061

topisteet tulevat rekisteriin verrattain pitkällä viiveellä tehdyn työn ajankohtaan nähden. Ei ole kuitenkaan tietoa siitä, miten graduntekijät kysymyksen ja vastaamisen tulkitsivat.

Avovastaukset valottavat opintojen ja työn palapeliin liittyviä ajatuksia. Selvää on, että kyseessä on monimutkainen kokonaisuus, jota koskevia päätöksiä pohditaan eri tekijöiden ristipaineissa:

”Työnteko vie aikaa opiskelulta, mutta ilman työssäkäyntiä toimeentuloni olisi ollut niin heikko, että opiskelulle ei kenties olisi riittänyt voimia. Jatkuva huoli toimeentulosta ja työkokemuksen puute laskevat helposti opiskelumotivaatiota, ja siksi työssäkäynti on ollut kohdallani paras vaihtoehto.”

”Töissäkäynnin ei siinä mielessä voi sanoa hidastavan opintoja, että se itse asiassa mahdollistaa opiskelun ylipäättään. Kesätoita saa harvoin niin paljon että niillä säästöillä eläisi opintotuen kanssa koko vuoden, lisäksi yleiset elinkustannukset ovat kohonneet opiskeluaikanaanikin niin paljon ettei se olisi edes laskennallisesti mahdollista. Tämä siitä huolimatta, että asumiskustannukseni ovat pääkaupunkiseudun tasoon nähden varsin kohtuulliset.”

Työelämään suhtaudutaan ylipäättään vastuullisesti, mikä ohjaa opiskelun, työn ja muun elämän vaatimuksien jäsentämistä. Omasta hyvinvoinnista ja sosiaalisista suhteista tingitään usein ensimmäisenä:

”Yleensä sitä jättää pois siitä, mistä on vastuussa pääosin vain itselleen.”

”Vapaa-aika, ihmissuhteet ja harrastukset kärsivät tästä työn ja opiskelun yhdistelmästä.”

Yksi avainkysymys on, milloin tiukka aikataulu tehostaa ja milloin se vie liikaa voimia. Kun opintoihin käytettävissä olevan ajan määrä vähenee, opiskeleminen saattaa tehostua:

”Vaikka työnteko on vienyt suuren osan ajasta, on se myös (paradoksaalisesti?) innostanut opiskelemaan enemmän.”

”Jag tror mitt studerande blivit effektivare i och med att jag arbetat vid sidan om så gott som hela tiden.”

”Ilman työtä tylsistyisin ja opinnoissakin eteneminen hidastuisi [...] Tiivistäen: Kun viikoittainen aika opiskeluun on työn vuoksi rajattu, opiskelen tehokkaammin silloin kun aikaa on. Jos aikaa on koko päivä opiskeluun, en opiskele silloin yhtä paljon kuin silloin, jos opiskeluun jää vain esim. 4 tuntia illassa.”

Työ voi lisäksi tarjota tervetullutta vaihtelua opiskeluille:

”Opintojen ja työnteon yhdistämisessä ei ole ongelmia, koska työpäivät toimivat hyvinä levähdyspäivinä opiskeluun, jolloin saa ajatukset hetkeksi muualla ja pääsee hetkeksi hiukan erilaiseen sosiaaliseen ympäristöön.”

Erityisesti silloin, kun työ vastaa opiskelun alaa, voi yhtälö toimia mainiosti:

”I have managed to combine studies and work well, because of one and only reason, I work in the same field as my studies. So, I learn every day something that helps a lot my studies.”

Toisaalta voimavarat ovat kuitenkin rajallisia, eikä kaikki työ tehosta opiskelua. Työn ja opiskelun yhdistäminen saatetaankin kokea eräänlaiseksi voimia vieväksi välitilaksi:

”Osa-aikaisena ei tavallaan ”kuulu” kumpaankaan yhteisöön, ei opiskelu eikä työ. Opiskelun ja työn yhdistäminen ja ajan puolittaminen näiden välillä on usein kuin välitilassa olemista: kumpaankaan ei riitä kunnolla aikaa eikä voimia, eikä kumpaakaan saa tehty yhtä hyvin ja täyspainoisesti kuin haluaisi.”

Ajoittain opiskelijat voivat joutua hyvinkin kuormittaviin tilanteisiin, kun opintojen ja työn vaatimukset yhdistyvät:

”Olen väsynyt ja haluaisin keskittyä ainoastaan opintoihin, mutta minulla ei ole siihen taloudellisesta varaa.”

”For a while I didn’t do anything but study, work, and sleep a little”

”vapaa-aikaa on hyvin vähän jos ollenkaan. Aikataulujen tiukkuus aiheuttaa myös paljon ”ylimääräistä” stressiä.”

”Opiskelujen ja työn yhdistäminen on pahimmillaan ollut yhdellä sanalla kuvattuna helvettiä.”

Työn ja opiskelun yhdistelyn aiheuttama kuormittuminen voi mennä niin pitkälle, että omat voimavarat eivät enää riitä tilanteen ratkaisemiseen. Avovastauksissa kerrottiin tähän liittyen paniikkikohtauksista, stressiperäisestä masennuksesta, ahdistuneisuudesta ja psykologipalveluiden tarpeesta.

Kuormittumisen tematiikkaa silmälläpitäen vastaajilta tiedusteltiin, kuinka usein työn ja opiskelun yhteensovittaminen vie voimia siinä määrin, että henkilökohtaiselle elämälle aiheutuu merkittävää haittaa (työn ja elämän yhteensovittamisesta, ks. Anttila 2010). Tällä kysymyksellä pyrittiin arvioimaan ylikuormittumisen ja voimavarojen ääriarajoilla toimimisen yleisyyttä. 30 prosenttia opintojensa ohessa työssä käyneistä opiskelijoista raportoi, ettei koskaan ole joutunut tällaiseen tilanteeseen. Joka toinen katsoo joskus kokeneensa tällaista ja noin viidennes on joutunut useammin (’usein’ tai ’koko ajan’) näin kuormittavaan tilanteeseen. Opintovuosien edetessä niiden osuus, jotka eivät ole koskaan kokeneet työn ja opiskelun yhteensovittamisesta merkittävää haittaa henkilökohtaiselle elämälle, vähenee vajaasta 40 prosentista (1. opiskeluvuosi) 18 prosenttiin (6.–8. vuosi).

Aineiston perusteella näyttäisi siltä, että ne opiskelijat, joilla on kotitaloudessaan lapsia (erityisesti yksinhuoltajat), kokevat muita useammin työn ja opintojen yhteensovittamisen raskaaksi. Ero ei ole tilastollisesti merkitsevä, mutta syy on luultavimmin pelkästään metodologinen: pieni havaintomäärä nostaa tilastollisen merkitsevyyden rajat korkealle, mutta se ei kuitenkaan vähennä teeman sisällöllistä merkitystä.

”Olen opiskellut ja työskennellyt lähes päätoimisesti kolme vuotta. Tuo aika on ollut hyvin stressaavaa ja kuluttavaa. Olen joutunut ottamaan em. yhtälöön aikaa harrastuksista, yöunista, liikkumisesta ja sosiaalisesta elämästäni. Lisäksi perheeni (aviomies ja kaksi lasta) on kärsinyt jatkuvasta poissaolostani.”

Vanhempiensa luona asuvat puolestaan kokevat muita harvemmin näitä ongelmia. Työalojen välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja, mutta sen sijaan sovittujen ja tehtyjen työtuntimäärien kasvaessa korkeaan kokonaiskuormittumiseen viittaavat kokemukset yleistyvät: alle kymmenen viikkotuntia sopineista 14 prosenttia on kokenut usein tai jatkuvasti toimivansa voimavarojensa äärirajoilla, kun 30 tuntia tai enemmän sopineista tämä osuus on yli kaksinkertainen, 31 prosenttia.

4.4 Työelämäkokemukset

Yleisesti ottaen opintojensa aikana ansiotyötä tehneiden opiskelijoiden työkokemukset antavat varsin valoisaa kuvaa opiskelijoiden työstä niin tilastollisen analyysin kuin avovastausten laadullisen lähiluvunkin valossa. Arvostuksen, reilun ja mielekkyyden sanasto on avovastauksissa käytössä hyviä työkokemuksia kuvattaessa (arvokkuudesta, arvostuksesta ja tunnustuksesta työn kontekstissa, ks. Julkunen 2008, luku 9):

”Työyhteisö toimii yleensä hyvin ja työntekijät arvostavat toisiaan riippumatta siitä tekeekö työtä koko- tai osa-aikaisesti.”

”Työpaikkani on todella joustava ja koen että siellä arvostetaan työpanostani. Työnantaja kannustaa opiskelujen loppuunsaattamiseen aktiivisesti, työpaikka on kaikinpuolin oikea löytö. Voisin kuvitella työskenteleväni siellä myös opintojen jälkeen.”

”Työni on palkitsevaa ja mielekästä, meillä on maailman paras työilmapiiri ja työkaiverit ja esimiehet ovat reiluja.”

Myös hyvä työyhteisö ja joustavuus ovat toistuvia teemoja:

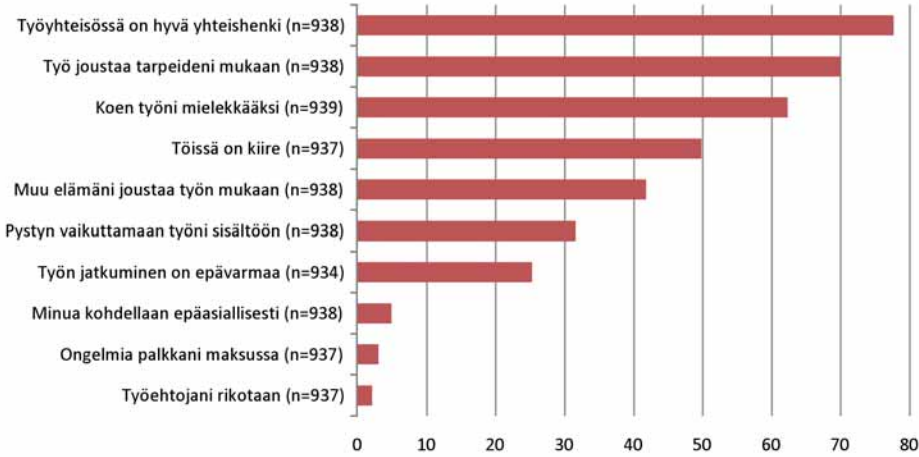
”Rakastan työtäni! Meillä on loistava työporukka ja työ on muutenkin mukavaa, siksi mielelläni skippaan luentoja ja menen töihin, kun minua tarvitaan.”

”Olen saanut tähän asti tehdä varsinaisia unelmatöitä varsinkin siinä mielessä, että pääsääntöisesti työporukat ovat olleet mukavia ja olen myös saanut vaikuttaa työaikoihini ja -tehtäviini paljon.”

Noin kolme neljästä opintojensa ohessa ansiotyötä tehneestä opiskelijasta on kokenut usein tai koko ajan, että työyhteisössä on hyvä yhteishenki (Kuvio 29). Lähes yhtä moni arvioi, että työ joustaa usein tai koko ajan omien tarpeiden mukaan. Toisaalta myös kiireen kokemukset ovat verrattain yleisiä. Epäasiallinen kohtelu, ongelmat palkanmaksussa ja työehtojen koetut rikkomukset ovat kyselyn perusteella suhteellisen harvinaisia.

Esimerkiksi työehtojen tapauksessa on kuitenkin muistettava sekä tilanteiden tulkinnanvaraisuus että työehtoja koskevan tietämyksen vaikutus: kaikki, mikä koetaan työehtojen rikkomuksena, ei välttämättä sitä ole, mutta myöskään työehtojen rikkomuksia ei välttämättä aina tunnisteta. Negatiivisten työkokemusten kasautumisesta (työyhteisössä ei ole koskaan hyvä yhteishenki, töissä on aina kiire jne.) arvioitiin

Kuvio 29. Opintojen ohessa tehtyyn työhön liittyvät kokemukset. Usein tai koko ajan, prosenttia opintojen ohessa työtä tehneistä, n=934-938.

summaindeksin avulla: indeksin jakauman tarkastelu osoitti, etteivät ikävät työkokemukset kasaannu merkittävässä määrin samoille henkilöille. Koetuilla epäkohdilla on joka tapauksessa merkitystä, riippumatta tulkinnanvaraisuudesta tai tilastollisista arvioista:

”Työyhteisöni on niin pieni, että ongelmien esiin tuomiselle on suuri kynnyks. Määräaikaisena työntekijänä pelkään myös leimautuvani hankalaksi, jolloin sopimustani ei enää uusittaisi vaan tilalle otettaisiin joku toinen, joka ei valita ongelmista ja kohtelusta. Tilanne on melko raadollinen.”

Juuri tässä on opiskelija-työntekijän – siis tyypillisimmin verrattain nuoren ja kokemattoman työntekijän – huteran aseman perusta (nuorten työntekijöiden varovaisuudesta, ks. esim. Sennett 2007, 92). Kun koetaan, että tekijöitä riittää, ei asioista haluta tehdä numeroa kovin helposti:

”Huonoihin ehtoihin ja muihin epäkohtiin on vaikea puuttua, sillä valittajan tilalle saadaan aina uusi työntekijä, mikäli hänestä on yritykselle haittaa.”

Pahimmillaan kohtelu on ala-arvoista:

”Työvuorot saatetaan perua päivää etukäteen ja siten koko kuukauden toimentulo menee pieleen.”

”Ravintola-alalla työskennellessäni palkan maksussa on ollut useasti ongelmia.”
”There are more applicants than open work opportunities during the summer, so employers can pretty much treat summer workers like shit.”

”Olen ollut erittäin yllättynyt, kuinka paljon työelämässä esiintyy syrjintää nuoria, erityisesti nuoria naisia, kohtaan.”

Opiskelijoiden työelämäkokemuksia koskevat kysymykset kehiteltiin, paitsi konkreettisten näkökohtien, myös työtä koskevien teoreettisten keskustelujen pohjalta.

Näistä yksi on Robert Karasekin kehittelemä typologia, joka perustuu työn psyykkisen kuormittavuuden ('psychological demands') ja autonomian ('decision latitude/control') muodostamaan nelikenttään. Malli esittää neljä erityyppistä "työn psykososiaalista kokemusta". Rankat työt ('high-strain jobs') ovat psyykkiseltä kuormittavuudeltaan vaativia töitä, joissa työntekijällä on vähäiset mahdollisuudet työn itsenäiseen suunnitteluun ja toteuttamiseen: kiireinen ravintola- ja liukuhihnatyö ovat Karasekin esimerkkejä. Haastavissa töissä ('active jobs') vaativaan kuormittumiseen puolestaan yhdistyy korkea autonomia: Csikszentmihalyiin viitaten Karasek havainnollistaa haastavaa työtä kirurgin mielikuvalla. Kyse on myös muista korkean arvostuksen ammateista, kuten lakimiehistä, lääkäreistä ja opettajista. Passiivisissa töissä ('passive jobs') sekä kuormitus että autonomia ovat matalia (vahtimestari, talonmies), kun taas leppoisia töitä ('low-strain jobs') kuvaa matala kuormitus ja korkea autonomian taso. Leppoisassa työssä tahti on omissa käsissä, kuten tiedemiehillä ja korjaustyössä. Malliin sisältyy hypoteesi, että rankka työ on eniten yhteydessä ahdistuksen, masennuksen ja sairastamisen kaltaisiin reaktioihin ja leppoisaa työtä vähiten. (Karasek & Theorell 1990, 31–43; mallin tuore sovellus, ks. Chambel & Curral 2005; suomennokset Haavio-Mannilan paitsi 'passiivinen työ', jonka osalta päädyttiin sananmukaisempaan suomennokseen, ks. Alkula ym. 1994, 104–105)

Miten opiskelijoiden työelämäkokemukset jäsentyvät Karasekin tyypittelyn valossa? Tarkastellaan aluksi työhön liittyvää autonomiaa. Yli 80 prosenttia opintojensa ohessa ansiotyötä tehneistä opiskelijoista kokee pystyneensä vaikuttamaan ainakin joskus työn sisältöön, eikä jakauma juuri muutu opiskeluvuosien myötä. Miesopiskelijoiden autonomiakokemukset ovat hieman yleisempiä kuin naisten (vrt. Karasek & Theorell 1990, 44–45) ja ikävuosien myötä opiskelija-työntekijöiden autonomia näyttää lisääntyvän johdonmukaisesti.

Kuten edellisessä kappaleessa käsitellyt kysymykset opintojen aikaisesta työssäkäynnistä, myös työkokemuksia luotaavat kysymykset kohdistettiin kaikkeen siihen työhön, mitä opiskelija oli tehnyt opintojensa aikana. Tästä huolimatta on oletettavaa, että nykyisen pääasiallisen työn kokemukset painavat ajallisen läheisyytensä vuoksi niin paljon, että asiaa kannattaa tarkastella myös sen suhteen. Kaupallisilla ja palvelualoilla työskentelevillä työautonomian kokemukset ovat selvästi harvinaisempia kuin muilla: esimerkiksi palvelualojen töissä lähes joka kolmas opiskelija-työntekijä ilmoittaa, ettei ole koskaan pystynyt vaikuttamaan työnsä sisältöön. Hallinto- ja toimistotöissä sekä tieteen, taiteen ja tekniikan aloilla puolestaan työ on, odotusten mukaisesti, keskimääräistä useammin opiskelija-työntekijän omassa ohjauksessa.

Yhdellä kymmenestä opiskelija-työntekijästä työ on ollut kiireistä koko ajan, neljällä kymmenestä usein ja 45 prosentilla joskus. Vain viisi prosenttia kertoo, ettei töissä ole ollut koskaan kiire. Naiset ovat kokeneet kiirettä hieman miehiä useammin (vrt. mts. 45) ja iän myötä aikapaineen kokemukset yleistyvät. Opiskeluvuosi ei kuitenkaan näytä vaikuttavan asiaan.

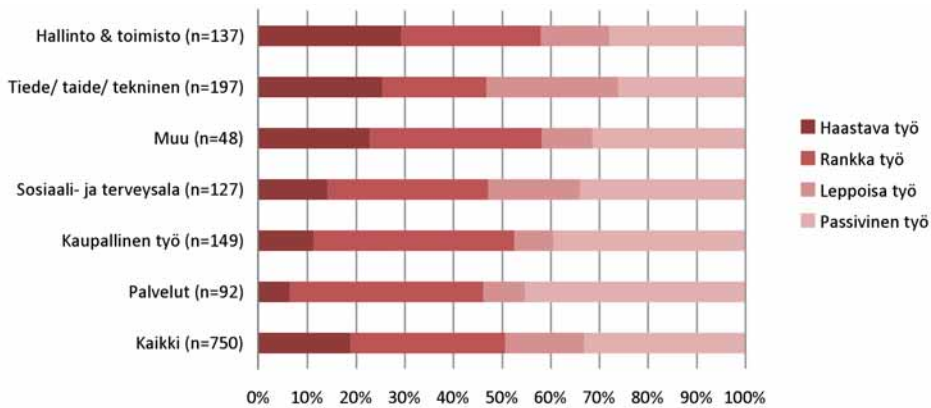
Kun kiireen ja autonomian ulottuvuudet ristiintaulukoidaan, voidaan opiskelijoiden työelämäkokemuksia tarkastella Karasekin typologian näkökulmasta. Luokituksen perusteella noin kolmanneksella opiskelija-työntekijöistä työkokemukset viittaavat passiivisten töiden suuntaan ja noin kolmanneksella taas rankkoihin töihin. Hieman vajaalla viidenneksellä työkokemukset kertovat haastavasta työstä ja lähes yhtä monella leppoisasta työstä.¹

¹ Luokitus muodostettiin jakamalla vastaajat kummallakin ulottuvuudella kahteen ryhmään: luokat 'ei koskaan' ja 'joskus' yhdistettiin, kuten myös luokat 'usein' ja 'koko ajan'. On muistettava, että kyse on koko opintojen aikaisen työhistorian kokemusten arvioista, joten kiirettä ja autonomiaa koskevat arviot eivät välttämättä kohdistu samaan työhön.

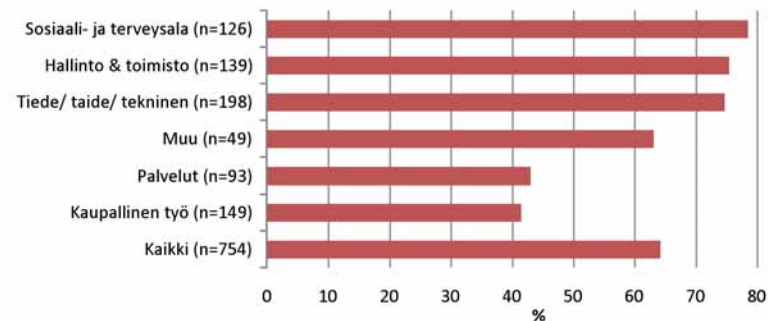
Alakohtainen tarkastelu tuottaa pääpiirteissään odotustenmukaisen tuloksen. Hallinto- ja toimistotyötä tekevät raportoivat muita useammin haastaviin töihin viittaavia työkokemuksia (Kuvio 30). Palvelualojen töitä ja kaupallista työtä tekevien kokemukset näyttävät jäsentyvän pääsääntöisesti rankan ja passiivisen työn tyyppeihin, joita siis yhdistää matala autonomian taso. Korkea päätösvalta työn sisällöstä ja matala kuormitus puolestaan esiintyvät yhdessä verrattain usein niiden opiskelijoiden työkokemushistoriassa, jotka parhaillaan tekevät tieteen, taiteen ja tekniikan alojen töitä.

Työkokemuksia tiedustelleiden osioiden muotoiluissa huomioitiin myös keskustelut työn mielekkyydestä ja epävarmuudesta sekä joustavuuden asemasta työmarkkinoilla (työn mielekkyydestä, ks. esim. Järvensivu ym. 2009; Karasek & Theorell 1990, 317). Opintojen aikaisen työuran mielekkyyden kokemuksissa on vaihtelua nykyisen pääasiallisen työn suhteen (Kuvio 31). Palvelualoilla ja kaupan aloilla työskentelevistä reilut 40 prosenttia arvioi kokeneensa työn mielekkääksi usein tai koko ajan, kun taas sosiaali- ja terveysalan työtä tekevästä vastaava osuus on lähes neljä viidesosaa. Opintojen vaiheella ei ole vaikutusta asiaan.

Kuvio 30. Opintojen ohessa tehtyyn työhön liittyvien kokemusten luokittelu Karasekin nelikentän näkökulmasta. Nykyisen pääasiallisen työn mukaan. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=750.

Kuvio 31. Kuinka usein opintojen ohessa tehty työ on koettu mielekkääksi? Nykyisen pääasiallisen työn mukaan. Usein tai koko ajan, prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=754.

Työn jatkumiseen liittyvät epävarmuuden kokemukset lisääntyvät opintovuosien myötä. Kyse ei ole siitä, että pitkään opiskelleilla on ollut enemmän aikaa näille kokemuksille, koska vastausasteikko on suhteellinen. Työtä tehneistä ensimmäisen vuoden opiskelijoista vajaa viidennes on kokenut usein tai koko ajan epävarmuutta työn jatkumisesta, kun vastaava osuus 6.–8. vuoden opiskelijoista on reilu kolmannes. Taustalla on osittain se, että opinnoissaan pidemmällä olevat työskentelevät useammin määräaikaisissa työsuhteissa kuin alkuvaiheen opiskelijat, mutta tämä ei selitä kokonaan yhteyttä opintovuosien ja työn jatkumiseen kohdistuvien epävarmuuden kokemusten välillä.

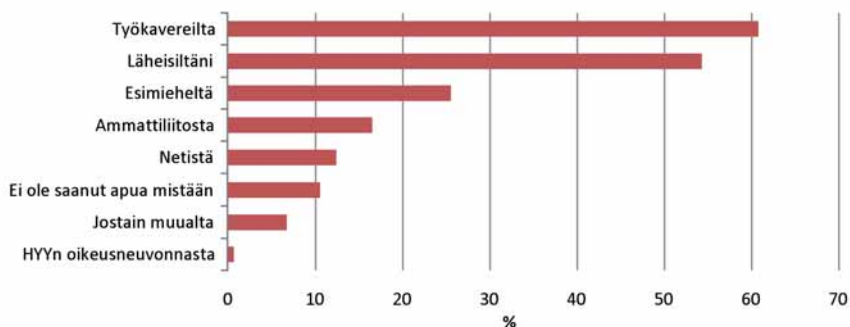
Opiskelun ja työn yhteensovittamista helpottaa se, että opiskelijan työ tyypillisesti joustaa työntekijän tarpeiden mukaan.

”Joustavan työpaikan ansiosta olen pystynyt sovittamaan opiskelun ja työnteen hyvin yhteen. Saan itse listata minulle sopivat vuorot aina kuukausittain. Joskus kalenteriin on tullut päällekkäisyyksiä pakollisten opintojen kanssa, mutta yleensä niistäkin vuoroista työpaikka on pystynyt joustamaan.”

Neljäsosa kokee työn joustaneen joskus opintojen aikaisen työuransa aikana, joka toinen arvioi joustoa löytyneen usein ja reilu viidennes on kokenut, että työ on joutanut koko ajan. Toisaalta joustoa on myös toiseen suuntaan. Kolmannes opintojensa ohessa työssä käyneistä opiskelijoista kokee, että heidän muu elämänsä on joutanut usein työn vaatimusten mukaan ja lähes joka kymmenes katsoo työn vaatineen joustoa jatkuvasti. Opiskeluvuodella tai työskentelyalalla ei ole suurta vaikutusta joustavuuden kokemuksiin. Yrittäjinä toimivilla työ luonnollisesti joustaa omien tarpeiden mukaisesti muita useammin.

Työelämässä ongelmia kohdanneita pyydettiin kertomaan, mistä niihin on saatu apua. Yleisimmin apua oli saatu työkavereilta: noin 60 prosenttia työongelmia kohdanneista opiskelija-työntekijöistä valitsi tämän vaihtoehdon (Kuvio 32). Lähes yhtä moni kertoi saaneensa apua työongelmiin läheisiltään. Noin yksi kymmenestä kokee, ettei ole saanut apua mistään.

Kuvio 32. Mistä saatu apua työelämässä kohdattuihin ongelmiin? Prosenttia ongelmia kohdanneista, n=524.

”Jos tulee ongelmia, niistä voi aina puhua esimiehelle. Ei pitäisi olla kovin vaikeaa. Myös oma asenne ja itsevarmuus ovat tärkeitä: ei anna kenenkään kävellä ylitseen.”

”Ammattijärjestöstä olen tarvittaessa tarkentanut asioita.”

”koska olin opiskelija ja näin ollen oli odotettavissa, että en pysy talon palkkalistoilla pitkään, niin työnantaja katsoi, ettei minuun kannata satsata huonossa taloustilanteessa ja minun oikeuksiani oli näin ollen helpointa myös rikkoo. [...] Ongelmallista tilanteesta on se, että ainakin tuolloin liittyminen [liittoon X] oli tehty yliopisto-opiskelijalle melko vaikeaksi, enkä olisi näin ollen saanut työkiistassa välttämättä ammatiliiton apua kovinkaan helposti.”

”Kärsittyäni hyvin epäreilua kohtelua eräässä työpaikassani otin yhteyttä ammatiliittoon sekä työsuojelupiiriin, mutta kumpikaan ei ollut halukas antamaan tukea. Molemmista todettiin, että yritys toimii aika lailla laittomasti, mutta molemmista kehoitettiin hakemaan apua jostakin muualta.”

Nykyisen pääasiallisen työn tai opintojen vaiheen suhteen ei ilmene selviä eroja avun saannissa. Ammatiliitosta saatua apua raportoidaan sitä useammin, mitä iäkäämmästä ryhmästä on kyse. Vieraskielisten tapauksessa esimies ja netti ovat avun lähteenä useammin kuin suomen- ja ruotsinkielisillä.

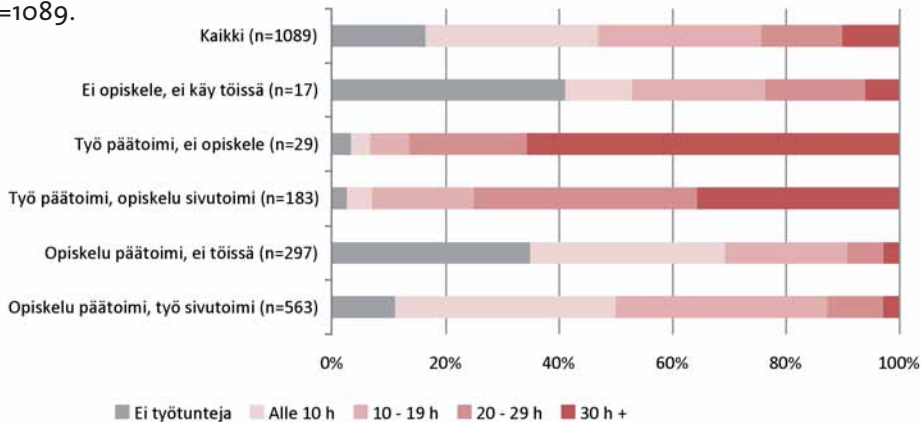
4.5 Ihannetyö

Vastaajilta tiedusteltiin työtilanteen ja kokemusten lisäksi työtä koskevia toiveita ja preferenssejä, kuten mieluisinta työskentelyalaa ja sopivinta viikkotuntimäärää.

Tavoitteena oli saada mahdollisimman monipuolinen kuva työtä koskevista preferensseistä. Voidaan tietenkin argumentoida, että kunkin vastaajan nykytilanne on tulosta rationaalisista valinnoista ja siten heijastelee riittävän hyvin tämän preferenssejä. Tämä ei siltikään ole koko kuva: tyytymättömyyttä, päämääriä, toiveita ja unelmia on olemassa jo ennen kuin ne päätyvät esimerkiksi epätydyttävän tuntimäärän uudelleen neuvottelun tai työpaikan vaihdon tasolle (vrt. Hirschmanin ’voice’ ja ’exit’, ks. esim. John 2011).¹

Kaikilta vastaajilta kysyttiin, mikä olisi sopivin työtuntimäärä viikkoa kohti kyselyhetken elämäntilanteeseen. Niiltä, joilla sopivin tuntimäärä oli enemmän kuin nolla, kysyttiin lisäksi toiveita työn teon muodosta, työn ajoittumisesta sekä alasta. 17 prosenttia kaikista yliopiston opiskelijoista pitää sopivimpana tilanteena sitä, että ei käy töissä – tuntitoiveena siis nolla tuntia (Kuvio 33). Reilut 30 prosenttia pitää alle kymmentä työtuntia viikossa sopivimpana työmääränä ja lähes yhtä moni kallistuu 10–19-tuntisen työviikon kannalle. 14 prosentin mielestä 20–29-tuntinen viikko olisi toimivin ja vain joka kymmenes pitää tätä pidempää työviikkoa parhaana vaihtoehtona.

Kuvio 33. Sopivin työtuntimäärä viikkoa kohti tällä hetkellä. Nykytilanteen mukaan, n=1089.

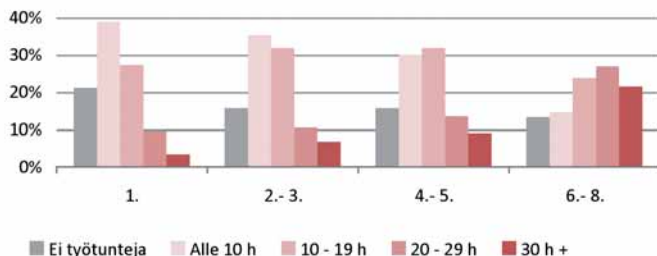
¹ Ei kuitenkaan ole täysin selvää, miten preferenssejä koskevat kysymykset on tulkittu ja miten niistä saatava informaatio pitäisi tulkita.

Käsitykset sopivimmasta työtuntimäärästä vaihtelevat ennakoitavalla tavalla opiskelijoiden nykytilanteen mukaan. Ne, jotka eivät käy töissä, pitävät tätä tilannetta muita useammin parhaana vaihtoehtona. Sivutoimisesti työssäkäyvät katsovat muita todennäköisemmin, että alle 20 viikkotuntia sopii parhaiten. Sivutoimisesti opiskelevat puolestaan katsovat muita useammin, että 20–29-tuntinen työviikko olisi sopivin, eikä päätoimiseen työntekoon keskittyneiden tyypillisin toive yli kolmekymmentätuntisesta viikosta ole yllätys.

On silti huomattava, että nykytilan ja preferenssien välillä on potentiaalia, joka voi tilaisuuden tullen johtaa muutokseen työssäkäynti- ja opiskelustatuksessa. Joka kymmenes sivutoimisesti työssäkäyvä katsoo, että parasta olisi, jos työntöön voisi jättää kokonaan pois. Varsin suuri osuus niistä päätoimisesti opiskelevista, jotka eivät käy töissä, selvästi haluaisi tehdä töitä. Löytyypä niitäkin päätoimisen työn tekijöitä, jotka näyttävät olevan valmiita hidastamaan tahtia.

Opiskeluvuosien myötä arviot ihannetyötuntimäärästä kasvavat (Kuvio 34). Niiden osuus, jotka pitävät alle kymmenen tunnin viikkotyömäärää sopivimpana, laskee johdonmukaisesti liki neljästäkymmenestä prosentista (1. vuosi) reiluun kymmeneen prosenttiin (6.–8. vuosi). Vastaavasti yli kaksikymmentätuntisen työviikon suosio kasvaa, kun opinnoissa edetään. Erityisen selvästi muista erottuu 6.–8. vuoden opiskelijoiden ryhmä, joista noin neljännes pitää 20–29-tuntista ja yli viidennes pitää täyttä työviikkoa sopivimpana vaihtoehtona. Myös iän suhteen kehitys on – odotetusti – samansuuntainen.

Kuvio 34. Sopivin työtuntimäärä viikkoa kohti tällä hetkellä. Opiskeluvuoden mukaan, n=1061.

Lääketieteellisen ja eläinlääketieteellisen tiedekunnan opiskelijat toivovat keskimääräistä useammin verrattain lyhyttä työviikkoa, kun taas valtiotieteilijät erottuvat muita suuremmilla ihannetuntimäärillään. Yksi mahdollinen selitys on, että lupaavat työuranäkymät vetävät ammattialojen opiskelijoita nopeammin opintojen läpi, mikä edellyttää useimmiten ansiotyöstä karsimista. Lisäksi lääketieteellinen koulutus tarjoaa jo itsessään mittavan määrän käytännön kokemusta, jolloin lisäkokemuksen hankkimiseen ei välttämättä koeta olevan yhtä suurta syytä kuin yleisaloilla. Ehkäpä valtiotieteilijät puolestaan järjelevät, että työkokemusta on syytä kerätä niin paljon kuin mahdollista, jotta erottuu työvoiman ylitarjonnan kyllästämillä generalistimarkkinoilla.

Alle kymmenentuntisen työviikon tekijöistä lähes 70 prosenttia pitää nykytilannettaan sopivana ja neljännes toivoisi lisää työtunteja (taulukko 9). Niistä, jotka ovat sopineet 10–19-tuntisesta työviikosta, puolet pitää parhaana nykyistä tilannetta, mutta vain 12 prosenttia toivoisi lisätunteja. 20–29 viikkotuntia sopineista enää kolmannes on tyytyväinen nykyiseen määrään ja yli 60 prosenttia pitää sopivimpana lyhyempää viikkoa. Vähintään 30-tuntisen viikon sopineiden joukossa tyytyväisyys omaan työtuntimäärään hieman kasvaa, mutta silti noin joka toinen pitäisi parempana nykyistä pienempää tuntimäärää.

Niiltä opiskelijoista, jotka katsoivat, että sopivin työtuntimäärä oli suurempi kuin nolla, kysyttiin sopivinta työsuhteen muotoa. Työsuhteelta halutaan selvästi jatkuvuutta ja turvallisuutta, sillä lähes kaksi kolmesta pitää parhaana toistaiseksi jatkuvaa työsuhdetta ja päätoimisesti työskentelevistä peräti neljä viidestä on toistaiseksi jatkuvan työsuhteen kannalla – standardityösuhteen tavoiteltu asema näyttää olevan vankka (vrt. Kovalainen 2010, 115). Määräaikainen työ on mieluisin vaihtoehto vain 15 prosentille, ja yhtä moni pitää itsenäistä freelancer-työtä sopivimpana. Yrittäjyys ei nähtävästi ole akateemisessa maailmassa tavoiteltua, sillä vain pari prosenttia pitää sitä sopivimpana työnteon muotona.

Taulukko 9. Sopivin työtuntimäärä pääasiallisen työn sovitun tuntimäärän mukaan. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=567.

		Sovittu tuntimäärä				
		Alle 10 h	10-19 h	20-29 h	30h +	Kaikki
Sopivin tuntimäärä	30 h +	1%	2%	6%	46%	15%
	20 - 29 h	5%	10%	32%	36%	21%
	10 - 19 h	18%	50%	43%	10%	32%
	Alle 10 h	68%	27%	15%	5%	26%
	Ei työtunteja	9%	11%	4%	4%	7%
Yht.	100%	100%	100%	100%	100%	100%
n		103	195	114	155	567

Pääasiallisen työsuhteen mukaan tarkasteltuna käy ilmi, että toistaiseksi jatkuvassa työsuhteessa toimivat, freelancerit ja yrittäjät ovat varsin tyytyväisiä nykyiseen työnteon muotoonsa (taulukko 10). Aineisto ei tarjoa tukea ajatukselle määräaikaisestä työstä opiskelijoiden elämäntilanteeseen sopivana vaihtoehtona (ks. johdanto): määräaikaissä työsuhhteissa toimivista suurin osa pitää sopivimpana toistaiseksi jatkuvaa työsuhdetta, ja vain joka neljäs näistä opiskelijoista pitää nykyistä työnteon muotoaan parhaana vaihtoehtona.

Taulukko 10. Sopivin työsuhteen muoto nykyisen pääasiallisen työn mukaan. Prosenttia kyselyhetkellä työllisistä, n=694.

		Nykyinen työsuhteen muoto					
		Toistaiseksi jatkuva	Määräaikainen	Freelancer	Yrittäjä	Jokin muu	Kaikki
Sopivin työsuhteen muoto	Jokin muu	2%	3%	2%	.	28%	4%
	Yrittäjyys	1%	.	2%	46%	.	2%
	Itsenäinen freelancer-työ	9%	12%	62%	27%	17%	14%
	Määräaikainen työsuhde	5%	25%	11%	9%	7%	12%
	Toistaiseksi jatkuva työsuhde	83%	60%	23%	18%	48%	68%
Yht.	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
n		357	233	47	11	46	694

Työn ihanteellinen viikkotason ajoittuminen on selvästi arkipainotteinen. 87 prosenttia pitää yhtä tai useampaa arkipäivää ihanteellisena vaihtoehtona, 34 prosenttia lauantaita ja 30 prosenttia sunnuntaita.¹

Opiskeluvuosien karttuessa toiveet siirtyvät selvästi kohti arkipäiviä: esimerkiksi lauantaita pitää ihanteellisena työpäivänä lähes puolet ensimmäisen vuoden opiskelijoista, mutta enää 18 prosenttia 6.–8. vuoden opiskelijoista.

Vuorokausitasolla toimisto-aika on suosituin: hieman yli puolet pitää väliä 7–17 toivotuimpana työaikana. Neljännes puolestaan pitää 12–20-haarukkaa parhaana ja viidennes väliä 16–24. Toimistoajan suosio kasvaa, kun opinnoissa edetään, mutta 12–20-väli pysyy kutakuinkin yhtä suosittuna. Myöhempään kellonaikaan ajoittuvien vuorojen suosio taas laskee. Toimisto-aikaa edellisellä viikolla tehneistä valtaosa, 80 prosenttia, pitää kyseistä aikaväliä ihanteellisena. 44 prosenttia välillä 12–20 tehneistä pitää tätä aikaa parhaana, mutta 42 prosenttia tekisi töitä mieluummin toimisto-aikana. Iltavuoroa välillä 16–24 edellisen viikon aikana tehneistä sen sijaan 56 prosenttia on tyytyväinen tähän ajoitukseen ja vain viidennes pitää toimisto-aikaa sopivimpana.

Aloista erityisesti tutkimus & kehitys, opetus, kulttuuri & viestintä sekä julkishallinto ovat monien toivelistalla: noin kolme kymmenestä vastaajasta työskentelisi mieluiten näillä aloilla (taulukko 11). Kun ottaa huomioon, että verrattain harva tekee näiden alojen töitä, on niiden suuntaan oletettavasti opiskelijatyövoiman ylitarjontaa kysyntään nähden. Päinvastainen tilanne on myyntityössä, jota ei pidetä erityisen yleisesti ihannetyönä, mutta jota moni joka tapauksessa tekee. Kaikkein korkein toiveet/työlliset -suhde on mainonta- ja markkinointialalla, jolla joka kymmenes mielellään työskentelisi, mutta joka työllistää vain 1,4 prosenttia.

Opiskeluvuosien myötä alojen suosio muuttuu varsin ennakoitavalla tavalla. Selvimmin suosiota kasvattaa julkishallinto, jota reilu viidennes ensimmäisen vuoden opiskelijoista pitää mieluisana alana, mutta 6.–8. vuoden opiskelijoista jo reilu kolmannes. Myös tutkimus- ja kehitystyöhön halutaan yhä yleisemmin, kun opinnoissa ollaan pidemmällä. Sen sijaan myynti-, varasto- sekä hotelli-, ravintola- ja suurtaalousala menettävät opintovuosien myötä suosiotaan, kuten myös lasten päivähoito.

Nykyisen pääasiallisen työn mukaan tarkasteltu tilanne antaa viitteitä eri alojen välisestä suosituimmuusjärjestyksestä. Tieteen, taiteen ja tekniikan (TTT) aloilla työskentelevät pitävät tyypillisesti mieluisimpina juuri näitä aloja sekä julkishallintoa. Sama koskee hallinto- ja toimistotyötä tekeviä. Kaupallista työtä tekevät taas pitävät yleisesti parhaina myyntityötä sekä TTT-alojen töitä. Palvelualoille työllistyneet ovat valinneet mieluisiksi aloiksi palvelualojen lisäksi julkishallinnon ja TTT-alat. Sosiaali- ja terveysalan töitä tekevät opiskelijat pitävät oman alansa lisäksi TTT-aloja sopivina. Lyhyesti sanottuna, lähes kaikilla aloilla työskentelevistä opiskelijoista melko suuri osa on suuntautunut TTT-alojen ja julkishallinnon suuntaan.

¹ Luvut eivät summaudu sataan, koska vastaajan oli mahdollista valita useampi vaihtoehto.

Taulukko 11. Toiveala ja nykyisen pääasiallisen työn ala.

	Toiveala % (n=898)	Nykyinen ala % (n=761)
Hallinto/toimisto: julkishallinto	27,0	4,1
Hallinto/toimisto: pankki- ja vakuutusala	14,3	4,3
Hallinto/toimisto: tietotekniikka	6,8	2,6
Hallinto/toimisto: muu	17,5	4,8
Kaupallinen työ: mainonta ja markkinointi	10,8	1,4
Kaupallinen työ: myynti	12,7	14,4
Kaupallinen työ: varasto ja logistiikka	5,7	1,7
Kaupallinen työ: muu	4,2	1,5
Palvelut: hotelli, ravintola & suurtalous	7,8	4,2
Palvelut: siivous ja kiinteistönhoito	2,4	1,0
Palvelut: vartiointi ja turvallisuusala	1,7	1,3
Palvelut: muu	4,7	5,5
Sosiaaliala: lasten päivähoito	9,8	1,9
Sosiaaliala: sosiaalityöntekijä	6,1	1,1
Sosiaaliala: muu	7,7	3,0
Terveysala: apteekkiala	6,1	2,8
Terveysala: hammashoito	1,0	0,4
Terveysala: terveyden- ja sairaanhoito	6,4	3,4
Terveysala: muu	6,0	2,5
Tiede/taide/tekninen: kulttuuri ja viestintä	28,7	4,5
Tiede/taide/tekninen: opetus	30,8	7,5
Tiede/taide/tekninen: tekniikan ala	6,6	0,9
Tiede/taide/tekninen: tutkimus ja kehitys	30,1	7,5
Tiede/taide/tekninen: muu	11,6	1,6
Kuljetus & liikenne	2,2	1,3
Huoltotyö (lämpö, vesi, ilma jne.)	1,2	.
Maa-, metsä- ja kalatalous	6,7	1,3
Rakentaminen	2,0	0,5
Teollisuus, elintarviketeollisuus ja tuotteiden valmistus	6,4	0,9
Jokin muu, mikä?	11,6	11,8
Yht.	297	100

4.6 Päähuomioista ideaalityyppeihin

Työkokemusta, osaamista ja kontakteja pidetään tyypillisesti avaimina työmarkkinoilla pärjäämiseen. Tulevaisuuteen uskotaan yleisesti ottaen varsin vahvasti: mielekkään työn löytämistä, omalle alalle työllistymistä ja pysyvän työpaikan saamista pidetään todennäköisenä. Toisaalta joka toinen on varautunut pätkätyötulevaisuuteen. Opiskeluvuosien myötä tulevaisuudennäkymät hieman synkkenevät. Professionaalien opiskelijat ovat selvästi muita optimistisempia tulevaisuudennäkymien osalta.

Työtä tehdään pääosin taloudellisten syiden vuoksi, erityisesti välttämättömän toimeentulon takaamiseksi. Kuitenkin myös työkokemuksen hankkiminen on useimmille tärkeä syy työssäkäyntiin. Suurin osa kokee työssäkäynnin hidastavan opintoja, mutta opintopistekertymässä työssäkäynnin vaikutus näkyy johdonmukaisesti vasta, kun lukukauden aikainen tyypillinen ansiotyömäärä ylittää 20 tuntia viikossa.

Kokemukset työnteosta ovat pääosin positiivisia: yhteishenki on hyvä, työ joustaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan ja työtä pidetään mielekkäänä. Kuitenkin myös kiire on varsin yleistä. Selvästi epäasiallinen kohtelu on harvinaista. Aineisto antaa viitettä siihen suuntaan, että kaupan ja palvelualojen töitä pidetään keskimääräistä harvemmin mielekkäinä. Apua työelämässä kohdattuihin ongelmiin on saatu pääasiassa työkavereilta, läheisiltä ja esimieheltä.

Valtaosa pitää alle kaksikymmentätuntista työviikkoa kyselyhetkeen (tammihelmikuun vaihde) sopivimpana vaihtoehtona. Toistaiseksi jatkuva työsuhde olisi useimpien mielestä sopivin työsuhteen muoto. Hallinto- ja toimistoalat (etenkin julkishallinto) sekä tieteen, taiteen ja tekniikan alat (erityisesti opetus, kulttuuri & viestintä sekä tutkimus & kehitys) olivat monien toivelistalla kysyttäessä mieluisinta työskentelyalaa.

Luvuissa 3 ja 4 esitetyistä empiirisistä huomioista voi hahmotella luonnoksen kahdesta erilaisesta opiskelijatyön teoreettisesta ideaalityypistä. Opintojen alkuvaiheessa työskennellään pysyvässä ja osa-aikaisessa työssä. Työtä tarjotaan kysyntään nähden runsaasti, eikä se ole pääsyvaatimuksien tai karttuvan kokonaispääoman – osaaminen, kontaktit, kokemus – osalta yhteydessä opiskelijan omaan alaan. Ajallisesti työ jakautuu sekä viikon että vuorokauden suhteen verrattain tasaisesti. Kun opintokokemusta karttuu, siirrytään määräaikaiseen täyden työviikon työhön. Tätä työtä on tarjolla niukasti kysyntään nähden. Työ sekä vaatii tiettyä korkeakoulutustasoa että kerryttää monipuolisesti oman alan työmarkkinoilla tarpeellista kokonaispääomaa. Työllä on myös selvä ajallinen kehys: sitä tehdään toimistoaikoina.¹

¹ Jatkotutkimuksissa olisi selvitettävä, miten yleistä opiskelijoiden etätö on ja miten se suhteutuu tässä esitettyyn tyypittelyyn.

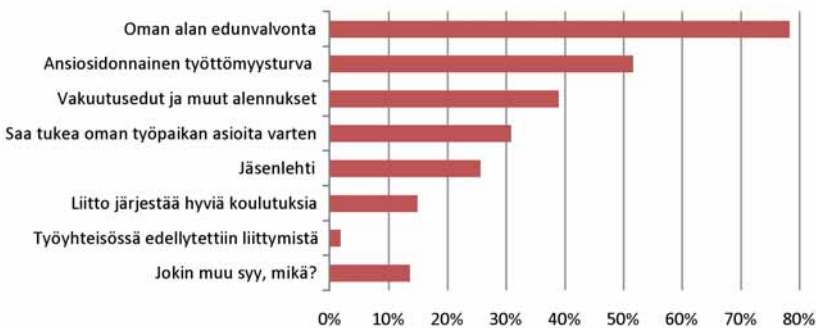
5 AMMATILLINEN JÄRJESTÄYTYMINEN

Opiskelijoista 46 prosenttia kuuluu ammattiliittoon. 88 prosenttia liittoon kuuluvista on yhden ja 11 prosenttia kahden liiton jäseniä. Liiton jäsenyys yleistyy opintovuosien myötä 38 prosentista (1. vuosi) 56 prosenttiin (6.–8. vuosi). Samalla jäsenyys keskittyy tyypillisesti yhteen ammattiliittoon. Kolme neljästä on opiskelijajäseniä ja joka neljäs varsinainen jäsen. Opiskelijajäsenyys on tyypillisintä opintojen keskivaiheissa. Myös kieliryhmällä näyttää olevan vaikutusta: suomenkieliset opiskelijat kuuluvat muita todennäköisemmin ammattiliittoon. Joitakin eroja on lisäksi tiedekuntien välillä: farmasian, eläinlääketieteen, maatalous- ja metsätieteiden sekä oikeustieteen opiskelijat ovat keskimääräistä yleisemmin ammatillisesti järjestäytyneitä; humanistit ja matemaattis-luonnontieteellisten alojen opiskelijat puolestaan ovat verrattain harvoin ammattiliiton jäseniä. Hallinto- ja toimistotyötä tekevät kuuluvat muita todennäköisemmin ammattiliittoon, kun taas kaupallisessa työssä tilanne on päinvastainen.

Ammattiliiton jäsenyys on kestänyt pääsääntöisesti yli kaksi vuotta: 23 prosenttia järjestäytyneistä opiskelijoista on ollut liiton jäsen alle vuoden, 21 prosenttia 1–2 vuotta ja 56 prosenttia yli kaksi vuotta. Opiskeluvuosien mukana lisääntyy todennäköisyys, että jäsenyys on kestänyt yli kaksi vuotta.

Oman alan edunvalvonta on ylivoimaisesti yleisimmin mainittu syy ammatilliselle järjestäytymiselle: lähes neljä viidestä oli valinnut tämän vaihtoehdon syyksi liiton jäsenyydelle (Kuvio 35). Joka toinen pitää ansiosidonnaista työttömyysturvaa ja noin 40 prosenttia vakuutus- ja muita etuja syynä jäsenyydelleen. Opintovuosien edetessä oman alan edunvalvonnan merkitys järjestäytymiselle jossain määrin vähenee, mutta samalla työttömyysturvan merkitys kasvaa. Tämä oli odotettavissa, kun muistaa, kuinka tulevaisuuden työuranäkymiä koskeva pessimismi lisääntyy opintovuosien myötä. Sosiaali- ja terveysaloilla työskentelevät pitävät muita useammin jäsenlehteä ja liiton järjestämiä koulutuksia syinä jäsenyydelleen.

Kuvio 35. Ammattiliittoon kuulumisen syyt. Prosenttia ammattiliittoon kuuluvista, n=503.

'Jokin muu syy' -vaihtoehdon yhteydessä kerrottiin lisää jäsenyyden syistä. Joillakin aloilla kyse on lähes automaatiosta:

"Kaikki lääketieteen kandidaatit kutsutaan Lääkäriliiton jäseniksi 4. vuosikurssin jälkeen. Käytännössä kaikki ovat siis tämän jälkeen Lääkäriliiton jäseniä."

"Pykälä-opiskelijayhdistyksen jäsenenä kuuluu automaattisesti"

"It was compulsory"

Myös periaatteellisia näkökohtia tuotiin esiin:

"kollegiaalisuus, jäsenyys on kunnia-asia minulle"

"Tuen ammattiliittoa jäsenyydelläni"

"Kyse on periaatteesta, liitoilla ei ole painostusvoimaa, jos työntekijät eivät ole järjestäytyneet."

Konkreettisia etujakin listattiin:

"kehityksen kärryillä pysyminen, ajankohtaisten asioiden seuraaminen"

"Potilasvahinkovakuutus/neuvonta"

"Se on ilmaista"

"Ammattiliitto [X] haastoi työnantajani käräjille palkka-asioista, joten liityin [liittoon X], vaikkei se olekaan opiskelualani ammattiliitto."

Jäsenosuuksiltaan suurimpia liittoja ovat Akavan erityisalat (12 % järjestäytyneistä opiskelijoista), OAJ (12 %), Suomen lakimiesliitto (9 %), Agronomiliitto (8 %), PAM (7 %) ja SVAL (7 %). Ainoa tilastollisesti merkitsevä opintojen vaiheen mukainen ero liittyy PAMiin, jonka jäsenopiskelijoista huomattavan suuri osa (40 %) on ensimmäisen vuoden opiskelijoita – kaikista järjestäytyneistä opiskelijoista vain 18 % on fukseja. Näyttääkin siltä, että opintovuosien myötä siirrytään, aivan odotetusti, vähitellen oman opiskelualan liittoihin. Akateemisten erityisalojen ja Luonnontieteiden akateemisten liiton jäsenyysosuus vaikuttaisi kasvavan opintovuosien myötä, kun taas PAMin kohdalla kehitys on päinvastainen. Erot eivät tosin ole tilastollisesti merkitseviä.

Niiltä opiskelijoilta, jotka eivät vastanneet kuuluvansa liittoon, kysyttiin joitakin kysymyksiä ammatillisesta järjestäytymisestä. 92 prosenttia näistä opiskelijoista ei kuulu työttömyyskassaan. Suurin osa pitää todennäköisenä ammattiliittoon liittymistä: lähes neljä kymmenestä liittoon kuulumattomasta katsoo, että todennäköisesti liittyy jäseneksi ja vajaa viidennes pitää sitä varmana. Ehdoton ei-kanta on kolmella prosentilla. Liittymisaikeissa on hienoisia eroja tiedekunnittain. Farmasian, lääketieteen, käyttäytymistieteiden ja valtiotieteiden järjestäytymättömät opiskelijat pitävät hieman keskimääräistä todennäköisempänä ammattiliiton jäsenyyttä. Oikeustiedettä, maatalous- ja metsätieteitä sekä teologiaa opiskelevilla tilanne on vastakkainen.

Kuten aiemmin huomattiin, liittoon kuulumisen syiksi nähtiin useimmiten oman alan edunvalvonta ja ansiosidonnainen työttömyysturva. Kuviosta 36 käy ilmi, että kuulumattomuuden syinä puolestaan pidetään tyypillisesti sitä, että asiaa ei ole ajateltu (yli puolet vastaajista) tai ettei siitä koidu itselle hyötyä (noin kolmannes). Kallista hintaa pitää syynä 17 prosenttia vastaajista. Verrattain harva (6 prosenttia) pitää järjestäytymistä liian poliittisena.

Kuvio 36. Ammattiliittoon kuulumattomuuden syyt. Prosenttia ammattiliittoon kuulumattomista, n=566.

Kohdassa 'jokin muu' määriteltiin syyksi kaikkein tyypillisimmin hyödyn puute, mutta myös muita ajatuksia esitettiin. Jos nykyisen työn suhteen ei ole tulevaisuuden suunnitelmia, ei motivaatiota liittymiseen välttämättä löydy:

"En näe tulevaisuuden työtäni nykyisen (sivu)työni ammattiliiton [...] piirissä enkä jaksakaan nähdä vaivaa liittyä sen takia."

Toisaalta myös kansantaloudellisia ja poliittisia argumentteja esitettiin:

"Kannatan paikallista sopimista esimiehen ja työntekijän välillä. Ammattiliitot aiheuttavat epäoikeudenmukaisuutta järjestäytyneiden ja järjestäytymättömien työntekijöiden välille, sekä edellisten kesken. Lisäksi paikallinen sopiminen johtaa tasapainoisempiin ratkaisuihin kansantalouden kannalta (kysyntä-tarjonta)"

"ay-liikkeen tuki vasemmistolle + yhteiskunnan/talouden kehityksen estäminen"

Liittojen toimintatapojen mainittiin heikentäneen järjestäytymisasiakeita:

"Jag har inget förtroende för deras sätt att ta hand om sina medlemmar och intressefrågor. Jag upplever facförbundsledare som divor som utnyttjar sina medlemmars medlemsavgifter"

"Koen, että alani liitto toimii väärällä tavalla ja ei aja todellisuudessa jäsentensä asiaa."

Jos kaikki sujuu, kuten pitääkin, järjestäytymistä ei välttämättä koeta tarpeelliseksi:

"I am well treated; I do not need a union"

"en usko jääväni työttömäksi, ja jos jään oma vika"

Kaikilta työttömyyskassaan kuuluvilta tiedusteltiin kassan tyyppiä ja jäsenyyden kestoa. Puolet kuuluu työtään vastaavaan ja kolmannes opiskelualaansa vastaavaan kassaan. Ne, jotka tekivät opiskelualaansa vastaavaa työtä, kokivat vastaamisen näiltä osin kenties hankalaksi, koska vastausvaihtoehtojen muotoilu ei ollut poissulkeva. Jotain informaatiota osiosta kuitenkin saadaan. Viisi prosenttia kuuluu itsenäisiin kassoihin ja lähes viidennes ei osaa sanoa, mihin työttömyyskassaan kuuluu.

Epätietoisuus on vielä suurempaa sen suhteen, miten pitkään kassaan on kuuluttu: 42 prosenttia ei osaa sanoa jäsenyyden kestoa. Toiset 42 prosenttia on ollut vuoden tai pidempään työttömyyskassan jäsen ja 16 prosenttia alle vuoden. Opiskeluvuosien myötä yhä suurempi osuus järjestäytyneistä opiskelijoista kertoo kuuluvansa omaa opiskelualaansa vastaavaan työttömyyskassaan ja samalla epätietoisien osuus laskee.

6 ARVOILMASTOSTA

Opiskelijoiden työssäkäynnistä saatavaa kuvaa täydennetään lopuksi hahmottelemalla lyhyesti ja luonnosmaisesti, minkälaiseen arvoilmastoon se sijoittuu. Tarkasteltavat teemat valittiin kyselyyn pääosin teoreettisin perustein. Suurinta osaa teemoista voidaan etukäteisoletuksen mukaan käyttää yhteisen pohjaulottuvuuden tai -ulottuvuuksien indikaattoreina: suhtautuminen verotukseen, lakkoiluun, julkisen vallan toimintakenttään, työttömiin ja ammattiyhdistysliikkeeseen todennäköisesti indikoivat verrattain johdonmukaista asemoitumista työhön ja sosiaalipolitiikkaan liittyvien arvojen kentässä (ks. Gelissen 2008, 259–260). Näitä kyselyn osioita, jotka esitellään alla, voidaan tietenkin tarkastella myös yksitellen, kuten mitä tahansa muuttujia.

Arvoindikaattorit (nimi):

- verotusta voisi kiristää huomattavasti, jotta sosiaaliturvaan saadaan enemmän resursseja (vero)
- julkisen vallan tulisi turvata työpaikka kaikille halukkaille (valtio)
- suurin osa työttömistä ei etsi tosissaan töitä (työtön)
- lakkoilumahdollisuutta tulisi merkittävästi rajoittaa (lakko)
- ilman ammattiyhdistysliikettä työntekijöiden olot olisivat huomattavasti nykyistä heikommat (ay)

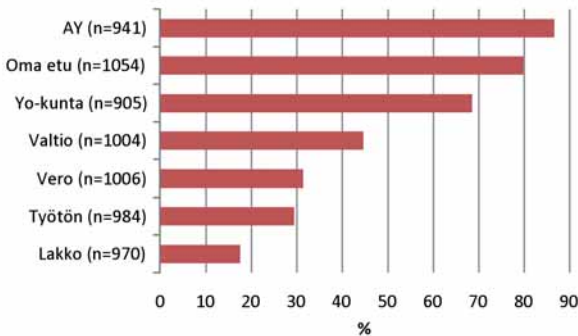
Näiden teemojen lisäksi haluttiin tarkastella kahta erillistä arvoilmastoa kuvaavaa kysymystä. Ensimmäinen luotaa ylioppilaskunnan jäsenyyttä koskevia mielipiteitä ja toinen puolestaan näkemyksiä ihmisluonteesta (tai sosiaalisesta luottamuksesta, tulkinnasta riippuen):

- olisin ylioppilaskunnan jäsen, vaikka se ei olisi lain nojalla pakollista (yo-kunta)
 - ihmiset ajattelevat enimmäkseen vain omaa etuaan (oma etu)
- Suurin osa osioista lainattiin joko suoraan tai muunnellen European Social Sur-

veyden neljännestä kierroksen kyselylomakkeesta. Osiot 'lakko', 'yo-kunta' ja 'ay' kehitettiin tätä kyselyä varten. Käytetty vastausasteikko oli seitsemänportainen: ääripäät olivat "täysin samaa mieltä" ja "täysin eri mieltä". Keskiarvoa ei nimetty ja "en osaa sanoa" tarjottiin erillisenä vaihtoehtona.

87 prosenttia vastaajista oli samaa mieltä ammattiyhdistysliikkeen historiallista merkitystä koskevan väittämän kanssa (Kuvio 37). Myös ihmisluonteen egoismia koskevan väitteen kanssa oltiin yleisesti samaa mieltä (80 prosenttia). Vaikkei jäsenyys olisi pakollista, ylioppilaskuntaan kuuluisi vastausten perusteella lähes 70 prosenttia vastaajista. Julkisen vallan tehtävä työn takaamisessa taas näyttää jakavan mielipiteitä varsin tasaisesti: samaa mieltä väittämän kanssa oli 45 prosenttia vastaajista ja eri mieltä 38 prosenttia. Sosiaaliturvan kehittämiseksi tapahtuvien veronkorotusten puolella on noin kolmannes, ja lähes yhtä moni katsoo, että työttömät eivät etsi toissaan töitä. Lakkoiluouikeuden merkittävän rajoittamisen puolella on alle viidennes.

Kuvio 37. Arvo-osiot, samaa mieltä olevien osuus, n=905-1054. (EOS ei mukana laskuissa.)

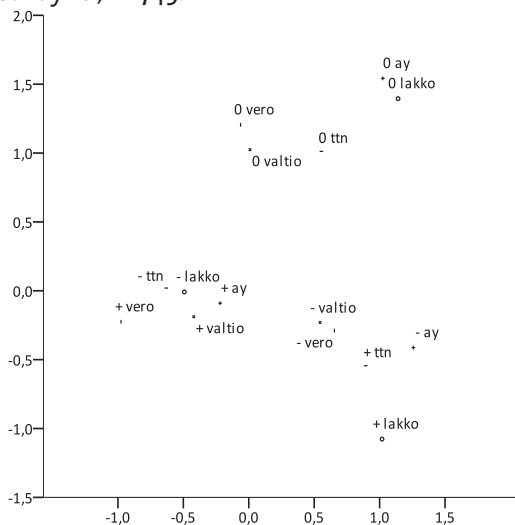

Edellä tehty oletus arvoindikaattorien yhteydestä saa alustavaa vahvistusta yksinkertaisen korrelaatioanalyysin tuloksista. Kaikki viiden mainitun muuttujan väliset pareittaiset korrelaatiot (sekä parametriset että ei-parametriset) ovat oletuksen mukaisia ja tilastollisesti merkitseviä. Korrelaatioiden vahvuus on tosin melko vaatimaton, pääosin luokkaa 0,2–0,3.

Jatketaan tarkastelua monen muuttujan korrespondenssianalyysillä, joka tarjoaa keinon tutkia useiden luokiteltujen muuttujien välisiä suhteita (ks. esim. Gatrell et al. 2004; Greenacre 2007). Kunkin arvoindikaattorin vastaukset luokiteltiin seuraavasti: samaa mieltä (+), neutraali (o), eri mieltä (-). Tällä tavalla luokitelluista muuttujista laadittiin monen muuttujan korrespondenssianalyysin avulla Kuvio, joka osoittaa odotusten mukaista ryhmittymistä (Kuvio 38). Luokat, jotka esiintyisivät ristiintaulukoinneissa riveinä ja sarakkeina, piirretään nyt pisteinä. Ristiintaulukoinneissa esiintyvät yhteydet näkyvät kuvassa pisteiden lähekkäisyytenä.

Kuvio 38 esittää hyvin selväpiirteisen ja odotuksia vastaavan ryhmittymisen. Pysyvyyden erottelee lähinnä neutraalit vastaukset muista. Vaakaulottuvuus sen sijaan toimii sisällöllisenä erottelijana. Vasemmalle ryhmittyvät seuraavat arvokannat: veronkorotusten puolesta, lakkomahdollisuuksien rajoitusta vastaan, julkisen vallan työmarkkinatoiminnan puolesta, ammattiyhdistysliikkeen historiallisen merkityksen puolesta ja työttömyyden motivaatiotulkintaa vastaan. Oikealle ryhmittyvät näille vastakkaiset kannat. Tarkistusmielessä tehtiin arvoindikaattoreille pareittaiset ristiintaulukoinnit: suurin osa oli tilastollisesti merkitseviä ja korrespondenssikuvaa sisällöllisesti tukevia, mikä on luonnollista, koska kuva itse asiassa pohjautuu ristiintaulukoitavien luokkien välisiin yhteyksiin.

Kuvio 38. Arvo-osioiden ryhmitys. Monen muuttujan korrespondenssianalyysi. Opiskelijoiden työssäkäynti, n=745.

Koska arvo-osioiden näyttävät olevan melko ennakoitavassa ja johdonmukaisessa muodostelmassa toisiinsa nähden, tuntuu mielekkäältä käsitellä yhteyksiä myös muihin kyselyn relevantteihin asenneosioiden. Teoreettisesti vaikuttaisi todennäköiseltä, että työurapessimismi olisi yhteydessä kuvion vasemmanpuoleiseen ryhmittymään. Toisin sanoen, kokemus epävarmasta työtulevaisuudesta todennäköisesti liittyy:

- ajatukseen, että työttömyyden syitä ei voi paikantaa pääasiallisesti työttömän omaan työnhakukäyttäytymiseen, koska omalla kohdalla verrattain todennäköisenä pidettyä työttömyyttä tuskin halutaan nähdä yksilön oman aktiivisuuden syyksi;
- kiristetyllä verotuksella parannettavan sosiaaliturvan kannattamiseen, koska epävarmaan työtulevaisuuteen nähtäneen liittyväksi jaksoja, jolloin toimeentuloa ei voida laskea omien ansiotulojen varaan (dekommodifikaatiosta, ks. Esping-Andersen 1990);
- julkisen vallan työnjärjestämistoiminnan kannattamiseen, koska sen uskottaneen lievittävän epävarmuutta työn saamisesta.

Näiden oletusten yksi mahdollinen teoriaselitys on, että epävarmaa työmarkkina-asemaa odottavat pitävät oman etunsa vuoksi hyvinvointivaltion suomaan turvaa tärkeämpänä kuin muut (Gelissen 2008).

Yksinkertainen ristiintaulukointi antaa tukea tehdyille oletuksille työuraoptimismin ja arvoasemoitumisen suhteista. Työurapessimisteistä neljännes katsoo, että suurin osa työttömistä ei etsi tosissaan töitä – työuraoptimisteista 36 prosenttia on tätä mieltä. Pessimisteistä 39 prosenttia arvioi, että verotusta voisi kiristää huomattavasti lisäresurssien saamiseksi sosiaaliturvaan – optimisteista vain neljännes ajattelee samoin. Pessimisteistä 56 prosenttia, mutta optimisteista vain 36 prosenttia on sitä mieltä, että julkisen vallan tulisi turvata työpaikka kaikille halukkaille.

On muistettava, että ristiintaulukointi ei huomioi muiden muuttujien vaikutusta, joten tulkinnassa ei pidä olla liian innokas. Joka tapauksessa näyttää siltä, että työtä ja hyvinvointivaltiota koskevat näkemykset ovat verrattain johdonmukaisessa ja teoreettisesti perustellussa suhteessa paitsi toisiinsa, myös työuraoptimismiin.

Yhteyksien pitävyys monimuuttujakehyksessä, jossa otetaan huomioon muiden muassa koulutusalan vaikutus, voisi olla hedelmällinen jatkotutkimuksen aihe.

Lopuksi

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa opiskelijoille suunnatun kyselyaineiston tilastollisen käsittelyn ja vastaajien oman kerronnan avulla moniulotteinen kuvaus Helsingin yliopiston opiskelijoiden työssäkäynnistä. Tutkimuksen tuloksista ei luonnollisestikaan voida suoraan johtaa normatiivisia päätelmiä: asian kuvaaminen ei vielä sinänsä kerro siitä, miten niiden pitäisi olla. Normit on tuotava keskusteluun jostakin muualta. Mutta ehkäpä tutkimuksen perusteella voidaan muotoilla joitakin itse keskustelua koskevia huomioita.

Opiskelijoiden työssäkäynnistä käytävässä keskustelussa on syytä välttää yksinkertaisia yleistyksiä, koska aihe ei siihen taivu. Kysymykseen, onko työssäkäynnistä haittaa vai hyötyä, on vastattava kahdella täsmennyksellä. Ensinnäkin, kenen tai minkä näkökulmasta haittaa ja hyötyä arvioidaan? Onko kysymys opiskelijoiden näkökulmasta, työnantajista, muista työntekijöistä, ammattiliitoista, yliopiston tutkintotavoitteista, koko kansantaloutta koskevista arvioista vai esimerkiksi yhteiskunnallisesta koheesiosta? Näkökulman valinta arvotaustoineen on tuotava keskustelussa avoimesti esiin, koska siitä riippuu, miten ilmiötä lähdetään arvioimaan – ja miten keskusteluun tuotavia argumentteja arvioidaan.

Toiseksi, ainakin opiskelijoiden näkökulmasta tarkasteltaessa on turha odottaa yksinkertaista vastausta. On otettava huomioon työtuntien määrät ja niiden sijoittuminen vuosi-, viikko- ja vuorokausitasolla. Sama koskee työn motivaatiotekijöitä, työnteosta saatavaa kokonaispääomaa ja työskentelyalaa. Maantieteellinen sijaintikin vaikuttaa: pääkaupunkiseudulla asumisen hintavuus nousi moneen kertaan esiin avovastauksissa. Opiskelun, työssäkäynnin ja muun elämän yhteensovittamisessa on siinä määrin tilaa yksilöllisille valinnoille ja tyyleille, ettei yksioikoista yleistystä kannata tavoitella. Työssäkäynnin toki koetaan varsin yleisesti hidastavan opintoja, mutta toisaalta työtä ei tehdä yksinomaan toimeentulon vuoksi: myös työkokemuksen hankkiminen on yleinen työssäkäyntimotiivi. Tämä on helppo ymmärtää, koska opiskelijat näkevät kokemuksen, osaamisen ja kontaktit avaimina työmarkkinoilla menestymiseen.

Opiskelijoiden työssäkäyntiin suhtaudutaan julkisessa keskustelussa varsin penseästi. Emerituskansleri kritisoi tuoreessa puheenvuorossaan opiskelijoita tulevaisuususkon puutteesta ja tärkeysjärjestyksen vääristymisestä (Raivio 2011). Parempi olisi suhtautua luottavaisesti tulevaisuuteen, ottaa lainaa ja valmistua nopeammin, hän esittää. Harva opiskelija kuitenkaan näyttää uskovan, että nopea valmistuminen vailla työkokemusta olisi sinänsä valttikortti työnhakutilanteessa. Jos opiskelijat tässä suhteessa erehtyvät, pitäisi esittää painavaa empiiristä todistusaineistoa, joka osoittaisi uskomuksen vääräksi ja saisi opiskelijat muuttamaan käsitystään. Emerituskanslerin esittämät taloustieteelliset laskelmat koko eliniän aikaisista tuloista tuskin toimivat tällaisena evidenssinä, koska juuri työuran alkuun pääseminen – lähitulevaisuus – on aineiston perusteella monille se suurin huolenaihe. Töitä tehdään, paitsi toimeentulon takaamiseksi, myös töihin pääsemiseksi. Kysymys ei ole myöskään siitä, että tulevaisuususko olisi kadonnut. Uskoa oman työuran tulevaisuuteen ilmiselvästi on, mutta sen taso vaihtelee opiskelualojen välillä. On pureuduttava tämän ilmiön syihin. Mikä selittää professioalojen tulevaisuususkon? Miksi yleisaloilla työuraan suhtaudutaan niin paljon synkemmin? Avovastauksissa korostui pohdinta koulutusmäärien ja työvoiman kysynnän suhteesta: mikä merkitys sillä on tulevaisuususkon kannalta?

Kiinnostavin yksittäinen lukema tässä koko keskustelussa lienee lukukauden aikainen tyypillinen työtuntimäärä. Se, kuinka suuri osuus opiskelijoista on käynyt opintojensa aikana töissä, lähentelee nollainformaatiota: viimeistään kesätyöt työllistävät lähes jokaisen jossain opintojen vaiheessa. Myös se, onko töitä tehty lukukausien aikana vai ei, on aivan liian karkea jako. Työmäärä vaikuttaa opintopistekertymään vasta tiettyjen kynnyksarvojen jälkeen. Vaikka nämä kynnykset näyttävät paikantuvan hieman eri kohtiin opintojen eri vaiheissa, viimeistään yli 20 tunnin viikoittainen työmäärä alkaa leikata opintopistekertymää. Myös suurin osa opiskelijoista pitää alle 20 tunnin työviikkoa sopivimpana lukukauden aikaisena työmääränä. Näyttää olevan mahdollista löytää ratkaisu, joka ei johda opintopistekertymän laskemiseen, mutta samalla helpottaa toimeentuloa, kartuttaa työkokemusta ja pidentää työuraa.

Kirjallisuutta

- Aho S, Hynninen SM, Ruoholinna T ja Vanttaja M (2010): *Osaavan työvoiman saatavuus ja osaamisen kehittämisen muodot tulevaisuudessa*. Sektoritutkimuksen neuvottelutoimikunta. Väli raportti: näkökulmia opiskelijoiden työssäkäyntiin ja terveysalan muutoksiin. 6/2010.
- Alkula T, Pöntinen S & Ylöstalo P (1994): *Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät*. 1.–3. painos. Porvoo, WSOY.
- Anttila A-H (2010): ”Työn ja elämän yhteensovittaminen? Aikapoliitikassa työmuodolla on väliä”, teoksessa Suoranta A & Anttila A-H (toim.): *Yksin sovittu. Osapuolet, luottamus ja työmarkkinalogiikka*. Tampere, Vastapaino.
- Butler AB, Dodge KD & Faurote EJ (2010): ”College student employment and drinking: a daily study of work stressors, alcohol expectancies, and alcohol consumption”, *Journal of Occupational Health Psychology* 15(3): 291–303.
- Chambel & Curral 2005: ”Stress in academic life: work characteristics as predictors of student well-being and performance”, *Applied Psychology* (54) 1: 135–147.
- Ciulinaru D (2010): *Beyond Studies: Struggles and Opportunities. Perspectives on International Student’s Settlement in Finland*. VALOA Report. University of Helsinki, Career Services.
- Ervasti H (2008): ”Non-standard employment and job quality”, teoksessa Ervasti H, Fridberg T, Hjerm M, Ringdal K (toim.): *Nordic Social Attitudes in a European Perspective*. Cheltenham, Edward Elgar.
- Esping-Andersen G (1990): *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge, Polity.
- Gatrell AC, Popay J & Thomas C (2004): ”Mapping the determinants of health in social space: can Bourdieu help us?” *Health & Place* 10(3): 245–257.
- Gelissen J (2008): ”European scope-of-government beliefs: the impact of individual, regional and national characteristics”, teoksessa van Oorschot W, Opielka M & Pfau-Effinger B (toim.): *Culture and Welfare State*. Cheltenham, Edward Elgar.
- Greenacre M (2007): *Correspondence Analysis in Practice*. Boca Raton, Chapman & Hall.
- Hulkko L (2005): ”Epätyypilliset työajat sopivat moneen elämätilanteeseen”, *Hyvinvointikatsaus* 3/2005.
- Hämäläinen U (2004): *Nuorten tulojen ja toimeentulon palapeli*. Palkansaaajien tutkimuskeskuksen tutkimuksia no. 92.

- Häkkinen I (2006): "Working while enrolled in a university: does it pay?", *Labour Economics* 13: 167–189.
- John P (2011): "Exit and voice as forms of power", teoksessa Dowding K (toim.): *Encyclopedia of Power*. Los Angeles, Sage.
- Julkunen R (2008): *Uuden työn paradoksit*. Keskusteluja 2000-luvun työprosess(e)ista. Tampere, Vastapaino.
- Järvensivu A, Valkama P, Koski P (2009): *Työssä oppiminen ja työn mielekkyys*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 2/2009.
- Karasek R & Theorell T (1990): *Healthy Work. Stress, Productivity and the Reconstruction of Working Life*. New York, Basic Books.
- Keinänen P (2007): "Nuoret matkalla työelämään", *Hyvinvointikatsaus* 3/2007.
- Keinänen P (2010): "Taloustaantuma heikentää nuorten työmahdollisuuksia", *Hyvinvointikatsaus* 2/2010.
- Kovalainen A (2010): "Työsuhteista toimeksiannoiksi? Työn teettämisen muuttuvat tavat", teoksessa Suoranta A & Anttila A-H (toim.): *Yksin sovittu. Osapuolet, luottamus ja työmarkkinalogiikka*. Tampere, Vastapaino.
- Kurri E (2006): *Opintojen pitkittymisen dilemma. Tutkimus opintojen sujumattomuustekijöistä yliopistoissa ja niihin vaikuttamisen keinoista*. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs. 27/2006.
- Laaksonen S (2010): *Surveyymetodiikka*. Ventus.
- Lavikainen E & Nokso-Koivisto A (2009): "Pitää vain yrittää pärjätä" - selvitys Helsingin yliopiston opiskelijoiden taloudellisesta tilanteesta ja hyvinvoinnista keväällä 2009. Helsinki, HYY.
- Lehto A-M (2011a): "Arvoa nuorten työvoimalle", *Tieto&trendit* 2/2011.
- Lehto A-M (2011b): "Nuoret ovat työelämässä mainettaan parempia", HS 12.3.2011, vieraskynä.
- Mannisenmäki E & Valtari M (2005): *Valmistumisen vallihaudalla. Opintojen kesto 2000-luvun hyvinvointivaltiossa*. Helsinki, Edita.
- Melasniemi-Uutela H (2007): "Osa-aikatyö - vapaaehtoista vai pakkoa?", *Hyvinvointikatsaus* 3/2007.
- Myrskylä P (2006): "Opiskelijat ovat myllertäneet työmarkkinat", *Tieto&trendit* toukokuu 2006.
- Myrskylä P (2009): "Suomalaisten työhön osallistuminen", teoksessa Pärnänen A & Okkonen K-M (toim.): *Työelämän suurten muutosten vuosikymmenet*. Tilastokeskus.
- Penttilä J (2009): *Yliopisto-opiskelijoiden työelämään orientoituminen. Opintosisällöt, uraohjaus ja tulevaisuuskuvat*. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs. 30/2009.
- "Opiskelijat käyvät työssä yhä yleisemmin", Kotimaan katsaus, *Tieto&trendit* 2/2008.
- Raivio K (2011): "'Yliopistojen opiskelukulttuuri on rappeutunut' - emerituskansleri listaa hultattoman menon seuraukset", *Suomen Kuvalehti.fi*, 3.3.2011. Luettu 6.4.2011 osoitteesta <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/opiskelukulttuurin-rappio>.
- Saarenmaa K, Saari K & Virtanen V (2010): *Opiskelijatutkimus 2010. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010: 18.

Sennett R (2007): *Uuden kapitalismin kulttuuri*. Suomentanut K Koskinen. Tampere, Vastapaino.

SVT - Suomen virallinen tilasto: *Opiskelijoiden työssäkäynti* [verkkójulkaisu].

ISSN=1798-999X. 2009. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 15.3.2011 osoitteesta

http://www.stat.fi/til/opty/2009/opty_2009_2011-03-15_tie_001_fi.html.

Välimaa M-L (2010): *Tilastojen vaikutus sosiaalisen ongelman rakentumiseen: opiskelijoiden työssäkäynti*. Pro gradu -tutkielman tiivistelmä, Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto. Luettu 2.4.2011 osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/18016>.

”Yliopisto-opintoihin tuli vauhtia”, *Tieto&Trendit* 3/2010.

Liite: Kyselylomake

A. Työmarkkinoilla menestyminen ja tulevaisuus

1. Mitkä tekijät auttavat mielestäsi työmarkkinoilla menestymisessä? Arvioi seuraavien tekijöiden merkitys.

	ei merkitystä	jonkin verran merkitystä	paljon merkitystä	erittäin paljon merkitystä	en osaa sanoa
Osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kontaktit	☐	☐	☐	☐	☐
Tuuri	☐	☐	☐	☐	☐
”Hyvä tyyppi”	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkinto	☐	☐	☐	☐	☐
Työharjoittelu(t) osana opintoja	☐	☐	☐	☐	☐
Aikaisempi työkokemus	☐	☐	☐	☐	☐
Työelämäohjaus, uraneuvonta	☐	☐	☐	☐	☐

2. Mitä ajattelet valmistumisen jälkeisestä tulevaisuudesta, kun mietit sitä oman työurasi näkökulmasta?

Arvioi, miten todennäköisiä seuraavat asiat ovat.

	hyvin epä-todennäköistä	melko epä-todennäköistä	melko todennäköistä	hyvin todennäköistä	en osaa sanoa
Työllistyn opiskelemalleni alalle	☐	☐	☐	☐	☐
Omat työsuhteeni ovat enimmäkseen pätkätöitä	☐	☐	☐	☐	☐
Löydän mielekästä työtä	☐	☐	☐	☐	☐
Vaihdan alaa	☐	☐	☐	☐	☐
Löydän pysyvän työpaikan	☐	☐	☐	☐	☐
Teen töitä ulkomailla	☐	☐	☐	☐	☐
Olen pitkiäkin aikoja työttömänä	☐	☐	☐	☐	☐

3. Voit halutessasi kertoa vapaamuotoisesti, mitä ajattelet työmarkkinoista ja urastasi (esim. toiveita, odotuksia tai pelkoja):

B. Nykyinen työtilanne

4. Oletko tehnyt palkkatöitä nykyisten opintojesi ohessa?

kyllä, koko ajan kyllä, lähes koko ajan kyllä, toisinaan en ole tehnyt töitä nykyisten opintojeni ohessa

5. Teitkö palkkatyötä vuoden 2010 aikana tai vuodenvaihteessa 2010-2011? kyllä en

6. Minkälainen viime viikkosi oli opiskelun näkökulmasta? Tässä yhteydessä viime viikko tarkoittaa vastauspäivää edeltänyttä täyttä kalenteriviikkoa (ma - su). opiskelin enemmän kuin yleensä opiskelin tavalliseen tapaan opiskelin vähemmän kuin yleensä en opiskellut ollenkaan

7. Teitkö viime viikolla palkkatöitä? Yksikin tunti lasketaan työnteoksi. kyllä en

8. Mikä vaihtoehto kuvaa nykyistä tilannettasi parhaiten? Tarkoitamme tässä pää- ja sivutoimisuuksella omaan ajankäyttöösi perustuvaa arviota.

- Opiskelen päätoimisesti, käyn töissä sivutoimisesti Opiskelen päätoimisesti, en käy töissä
 Käyn töissä päätoimisesti, opiskelen sivutoimisesti Käyn töissä päätoimisesti, en opiskele
 En opiskele enkä käy töissä (esim. äitiys- tai vanhempainvapaan, armeijan, siviilipalveluksen tai pidempiaikaisen sairausloman vuoksi)

C. Vuoden 2010 työt

9. Seuraavaksi pyydämme Sinua muistelemaan työssäkäyntiäsi vuoden 2010 aikana. Koeta palauttaa mieleesi, kuinka monta työtuntia keskimäärin teit viikkoa kohti kunkin jakson aikana. Jos työtuntien määrä vaihteli paljon jakson aikana, valitse se vaihtoehto, joka mielestäsi parhaiten kuvaa tuota jaksoa.

	ei töissä	alle 10 h	10–19 h	20–29 h	30–39 h	40 h +
Kevätlukukausi 2010	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kesä 2010	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Syyslukukausi 2010	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Joululoma 2010 - 2011	☐	☐	☐	☐	☐	☐

D. Työssäkäynti opintojen aikana

Tämän sivun kysymykset koskevat nykyisten opintojesi aikana tehtyä työtä kokonaisuudessaan.

10. Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat sille, että olet tehnyt palkkatyötä opintojen aikana?

	ei merkitystä	jonkin verran merkitystä	paljon merkitystä	erittäin paljon merkitystä
Työkokemuksen hankkiminen	☐	☐	☐	☐
Kontaktien luominen	☐	☐	☐	☐
Välttämättömän toimeentulon turvaaminen	☐	☐	☐	☐
Työn mielekkyys	☐	☐	☐	☐
Uusien taitojen oppiminen	☐	☐	☐	☐
Mukavan elintason saavuttaminen	☐	☐	☐	☐
Vastapaino opiskelulle	☐	☐	☐	☐

11 a) Arvioi kuinka työnteke vaikuttaa opintojesi etenemiseen.

- Työnteke nopeuttaa opintoja huomattavasti Työnteke nopeuttaa opintoja hieman Ei vaikutusta
 Työnteke hidastaa opintoja hieman Työnteke hidastaa opintoja huomattavasti

11 b) Entä kuinka työnteke vaikuttaa opiskeluusi kokonaisuudessaan?

- Opiskeluni sujuu työnteon vuoksi paljon paremmin Opiskeluni sujuu työnteon vuoksi hieman paremmin
 Ei vaikutusta Opiskeluni sujuu työnteon vuoksi hieman huonommin Opiskeluni sujuu työnteon vuoksi paljon huonommin

12. Kuinka usein...

a) olet kieltäytynyt tarjotuista työtunneista opintotuen tulorajojen vuoksi?

- ei koskaan joskus usein koko ajan

b) työn ja opiskelun yhteensovittaminen vie voimiasi niin paljon, että se aiheuttaa merkittävää haittaa henkilökohtaiselle elämällesi? ei koskaan joskus usein koko ajan

13. Miten opintojen ja työnteon yhdistäminen on onnistunut? Vastaa halutessasi allaolevaan kenttään:

E. Työelämäkokemukset

14. Kuinka usein olet kokenut seuraavia työhön liittyviä tunteita tai tapahtumia?

	ei koskaan	joskus	usein	koko ajan
Koen työni mielekkääksi	☐	☐	☐	☐
Minua kohdellaan epäasiallisesti	☐	☐	☐	☐
Työyhteisössä on hyvä yhteishenki	☐	☐	☐	☐
Työn jatkuminen on epävarmaa	☐	☐	☐	☐
Ongelmia palkkani maksussa	☐	☐	☐	☐
Työ joustaa tarpeideni mukaan	☐	☐	☐	☐
Työehtojani rikotaan	☐	☐	☐	☐
Pystyn vaikuttamaan työni sisältöön	☐	☐	☐	☐
Muu elämäni joustaa työn mukaan	☐	☐	☐	☐
Töissä on kiire	☐	☐	☐	☐

15. Jos olet kohdannut työelämässä ongelmia, kuten epäasiallista kohtelua tai epäreiluja työehtoja, mistä olet saanut apua? Voit valita useita vaihtoehtoja.

- Työkavereilta HYYn oikeusneuvonnasta Läheisiltäni Ammattiliitosta Esimieheltä Netistä Jostain muualta, mistä?
-
-

- En ole saanut apua työongelmiini mistään En ole kohdannut työelämässä ongelmia

16. Voit halutessasi kertoa vapaamuotoisesti työelämäkokemuksistasi:

F. Työtä koskevat toiveet

Seuraavaksi pyydämme Sinua pohtimaan, minkälainen palkkatyötilanne olisi tämänhetkisen elämäntilanteesi kannalta ihanteellinen.

17. Mikä olisi Sinulle tällä hetkellä sopivin työtuntimäärä viikkoa kohti?

- 40 tuntia tai enemmän 30 - 39 tuntia 20 - 29 tuntia 10 - 19 tuntia Alle 10 tuntia Ei lainkaan työtunteja

18. Entä minkälainen työnteon muoto olisi kaikkein sopivin?

- Toistaiseksi jatkuva työsuhde Määräaikainen työsuhde Itsenäinen freelancer-työ Yrittäjyys Jokin muu, mikä?
-
-

19. Miten työ ihannetapauksessa ajoittuisi viikkotasolla? Rastita sopivat vaihtoehdot.

- Yksi tai useampi arkipäivä (ma - pe) Lauantai Sunnuntai

20. Vuorokaudenaika, johon haluaisit työtuntien enimmäkseen sijoittuvan? Valitse sopivin aikaväli.

- Kello 7 - 17 Kello 12 - 20 Kello 16 - 24 Kello 20 - 04 Kello 24 - 08

21. Millä alalla / aloilla työskentelisit kaikkein mieluiten? Voit valita useita vaihtoehtoja.

☐ Hallinto/toimisto: julkishallinto	☐ Terveysala: apteekkiala
☐ Hallinto/toimisto: pankki- ja vakuutusala	☐ Terveysala: hammashoito
☐ Hallinto/toimisto: tietotekniikka	☐ Terveysala: terveyden- ja sairaanhoito
☐ Hallinto/toimisto: muu	☐ Terveysala: muu
☐ Kaupallinen työ: mainonta ja markkinointi	☐ Tiede/taide/tekninen: kulttuuri ja viestintä
☐ Kaupallinen työ: myynti	☐ Tiede/taide/tekninen: opetus
☐ Kaupallinen työ: varasto ja logistiikka	☐ Tiede/taide/tekninen: tekniikan ala
☐ Kaupallinen työ: muu	☐ Tiede/taide/tekninen: tutkimus ja kehitys
☐ Palvelut: hotelli, ravintola & suurtaalous	☐ Tiede/taide/tekninen: muu
☐ Palvelut: siivous ja kiinteistönhoito	☐ Kuljetus & liikenne
☐ Palvelut: vartiointi ja turvallisuusala	☐ Huoltotyö (lämpö, vesi, ilma jne.)
☐ Palvelut: muu	☐ Maa-, metsä- ja kalatalous
☐ Sosiaaliuala: lasten päivähoito	☐ Rakentaminen
☐ Sosiaaliuala: sosiaalityöntekijä	☐ Teollisuus, elintarviketeollisuus ja tuotteiden valmistus
☐ Sosiaaliuala: muu	☐ Jokin muu, mikä?
-
-
-

G. Viime viikon työ

22. Kuinka monta tuntia yhteensä teit palkkatöitä viime viikolla? Kirjoita tuntimäärä numeroin allaolevaan kenttään (tasatunnit):

23. Minä päivinä teit palkkatöitä viime viikolla? Rastita työpäivät.

maanantai tiistai keskiviikko torstai perjantai lauantai sunnuntai

24. Vuorokaudenaika, johon viime viikon työtuntisi enimmäkseen sijoittuivat? Valitse sopivin aikaväli.

Kello 7 - 17 Kello 12 - 20 Kello 16 - 24 Kello 20 - 04 Kello 24 - 08

H. Työnhakutilanne

25. Mikä vaihtoehdoista kuvaa nykytilannettasi parhaiten?

Olen valmis tekemään lähes mitä tahansa palkkatyötä Olen valmis tekemään mielekästä palkkatyötä
 Olen valmis tekemään vain oman alani työtä En ole työmarkkinoiden käytettävissä

26. Oletko etsinyt töitä aktiivisesti edellisen neljän viikon aikana? kyllä en

I. Pääasiallinen työ

Tämän sivun kysymykset koskevat nykyistä pääasiallista palkkatyötäsi. Jos teet useampaa kuin yhtä työtä, pyydämme Sinua vastaamaan sen työn osalta, johon teet yleensä eniten tunteja.

27. Mikä vaihtoehto kuvaa parhaiten pääasiallista työtäsi?

Toistaiseksi jatkuva työsuhde Määräaikainen työsuhde Itsenäinen freelancer-työ Yrittäjyys
 Jokin muu, mikä?

28. Mille alalle pääasiallinen työsi sijoittuu? (Ks. kysymys 21.)

29. Kuinka monesta työtunnista / viikko olet sopinut työnantajasi kanssa?

Kirjoita numeroin allaolevaan kenttään. Jos olette sopineet tietyn tuntihaarukan, voit kirjoittaa sen. Itsenäiset freelancerit ja yrittäjät vastaavat soveltuvin osin.

30. Entä käytännössä, kuinka monta työtuntia teet yleensä viikossa?

Sen määrän mitä on sovittu Vähemmän kuin on sovittu Enemmän kuin on sovittu

31. Onko työtuntimäärä sama joka viikko?

Kyllä Ei, tuntimäärä vaihtelee sen mukaan miten paljon haluan tehdä Ei, tuntimäärä vaihtelee työnantajan päättämällä tavalla

32. Onko pääasiallinen työnantajasi:

Julkinen sektori: esimerkiksi valtio tai kunta Yksityinen yritys "Kolmas sektori": esimerkiksi yhdistys tai säätiö En osaa sanoa

33. Kuinka pitkään nykyinen pääasiallinen työsuhteesi on kestänyt? (Vuokratyön tapauksessa: työskentely vuokrafirman asiakasyrityksessä)

Alle kuukauden 1 - 6 kuukautta 7 - 12 kuukautta 1 - 2 vuotta Yli 2 vuotta

34. Rastita kaikki ne vaihtoehdot, jotka pitävät paikkansa pääasiallisen työsi osalta:

Minulla on kirjallinen työsopimus
 Teen ko. työtä vuokrafirman kautta
 Olen esimiesasemassa
 Kyseessä on valtakunnallinen tai kansainvälinen ketjuyritys

J. Ammattiliiton jäsenyys

Seuraavaksi siirrymme ammatillisen järjestäytymisen aihepiiriin. Työntekijät voivat halutessaan olla ammattijärjestöjen eli ammattiliittojen jäseniä. Liittoon voi kuulua myös opiskelijajäsenenä. Lisäksi työntekijät voivat kuulua ns. työttömyyskassaan, joka voi joko toimia ammattiliiton yhteydessä tai olla niistä erillinen. Myös yrittäjät voivat kuulua työttömyyskassaan.

35. Kuulutko ammattiliittoon? kyllä en en osaa sanoa en halua vastata.

36. Miten moneen ammattiliittoon kuulut? yhteen kahteen useampaan.

Seuraavat kysymykset koskevat ammattiliittoaasi. Jos kuulut useampaan kuin yhteen liittoon, vastaa sen liiton osalta, johon kuulumista pidät tärkeimpänä.

37. Oletko opiskelijajäsen vai varsinainen jäsen? opiskelijajäsen varsinainen jäsen.

38. Minkä vuoksi kuulut ammattiliittoon? Voit valita useampia syitä.

- Oman alan edunvalvonta
- Vakuutusedut ja muut alennukset
- Ansiosidonnainen työttömyysturva
- Saa tukea oman työpaikan asioita varten
- Työyhteisössä edellytettiin liittymistä
- Liitto järjestää hyviä koulutuksia
- Jäsenlehti
- Jokin muu syy, mikä?

39. Mihin ammattiliittoon kuulut?

☐ Agronomiliitto	☐ Suomen farmasialiitto
☐ Akavan erityisalat	☐ Suomen hammaslääkäriliitto
☐ Akavan kirkolliset ammattiliitot - AKI	☐ Suomen lakimiesliitto
☐ Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto - Jyty	☐ Suomen lääkäriliitto
☐ Julkisten ja hyvinvointialojen liitto - JHL	☐ Suomen psykologiliitto
☐ Luonnontieteiden akateemisten liitto - LAL	☐ Suomen puheterapeuttiliitto
☐ Metallityöväen liitto	☐ Suomen valtiotieteilijöiden liitto - SVAL
☐ Metsänhoitajaliitto	☐ Tehy
☐ Palvelualojen ammattiliitto - PAM	☐ Teollisuusalojen ammattiliitto - TEAM
☐ Pardia	☐ Tekniikan akateemisten liitto - TEK
☐ Opetusalan ammattijärjestö - OAJ	☐ Toimihenkilöunioni - TU
☐ Rakennusliitto	☐ Uusi Insinööriliitto - UIL
☐ Suomen eläinlääkäriliitto	☐ Jokin muu, mikä?

40. Miten pitkään olet kuulunut tähän ammattiliittoon? alle vuoden 1–2 vuotta yli 2 vuotta

K. Ammatillisesta järjestäytymisestä

41. Entä kuulutko työttömyyskassaan? kyllä en en osaa sanoa en halua vastata.

42. Aiotko tulevaisuudessa liittyä ammattiliittoon? En missään nimessä Ehkä Todennäköisesti
 Varmasti En osaa sanoa En halua vastata

43. Mitkä ovat tärkeimmät syyt, joiden vuoksi et kuulu ammattiliittoon?

- Liian kallista
- Ei hyödytä minua
- Liian poliittista
- En ole ajatellut asiaa
- Ajan omia etujani paremmin muilla keinoilla
- En ole löytänyt sopivaa liittoa
- Työpaikalla ei hyväksytä liittoja
- Minulle riittää oikeus ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan
- Jokin muu, mikä?
- En halua vastata

L. Työttömyyskassa

44. Mihin työttömyyskassaan kuulut?

- Opiskelemaani alaa vastaavaan kassaan
- Työtäni vastaavaan kassaan
- Työttömyyskassa Nomit
- Yleinen työttömyyskassa - YTK ("Loimaan kassa")
- En osaa sanoa
- En halua vastata

45. Miten pitkään olet kuulunut yhtäjaksoisesti työttömyyskassaan? alle vuoden vuoden tai pidempään
 en osaa sanoa.

M. Edunvalvonta ja työmarkkinat: mielipiteet

46. Edunvalvontaan ja työmarkkinoihin liittyy erilaisia arvoja, asenteita ja mielipiteitä. Esitämme alla joitakin näihin liittyviä väittämiä. Kerro, mitä mieltä olet näistä väittämistä.

Asteikko: 1=täysin eri mieltä – 7=täysin samaa mieltä – en osaa sanoa.

	1	2	3	4	5	6	7	En osaa sanoa
a) verotusta voisi kiristää huomattavasti, jotta sosiaaliturvaan saadaan enemmän resursseja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) ihmiset ajattelevat enimmäkseen vain omaa etuaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) lakkoilumahdollisuutta pitäisi merkittävästi rajoittaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) julkisen vallan tulisi turvata työpaikka kaikille halukkaille	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) olisin ylioppilaskunnan jäsen, vaikka se ei olisi lain nojalla pakollista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) suurin osa työttömistä ei etsi tosissaan töitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) ilman ammattiyhdistysliikettä työntekijöiden olot olisivat huomattavasti nykyistä heikkomat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

N. Taloudellinen tilanne ja taustatiedot

Opiskelijan talouden kokonaistilanne on työssäkäynnin kannalta olennainen. Tämän vuoksi kysymme joitakin taloudelliseen tilanteeseesi liittyviä kysymyksiä.

47. Minkälaisessa kotitaloudessa asut?

- Yksin omassa taloudessa (esim. soluasunto)
- Puolison kanssa
- Yksin lapsen / lasten kanssa
- Puolison ja lapsen / lasten kanssa
- Omien vanhempien / toisen vanhemman luona
- Kimppakämpässä (jaettu talous)
- Muunlaisessa kotitaloudessa, missä?

48. Opintotuki vuonna 2010: kuinka monta kuukautta nostit...

	0 kk	1–4 kk	5–8 kk	9–12 kk
opintorahaa?	☐	☐	☐	☐
asumislisää tai -tukea?	☐	☐	☐	☐

49. Entä nostitko opintolainaa vuonna 2010? kyllä en

Seuraavaksi kysymme sellaisesta taloudellisesta tuesta, jota saadaan muualta kuin Kelasta. Taloudellisella tuella tarkoitetaan tässä rahallisen tuen lisäksi myös muuta siihen verrattavaa tukea.

50. Merkitse rastilla, jos saat merkittäväksi kokemaasi taloudellista tukea seuraavilta tahoilta. Voit valita useampia vaihtoehtoja.

Vanhemmilta Kumppanilta / puolisolta Jostakin muualta, mistä?

51. Minkälaiseksi koet tämänhetkisen taloudellisen tilanteesi kokonaisuudessaan?

Hyvä Melko hyvä Kohtalainen Melko huono Huono

Vaikka tulojen arvioiminen ei ole aina helppoa, pyydämme sinua arvioimaan karkeasti palkkatulosi nettona lokakuulta 2010 ja koko vuodelta 2010. Nettotulolla tarkoitetaan verojen jälkeen tilille maksettavaa palkkaa.

52. Arvioi nettomääräinen palkkatulosi lokakuulta 2010. Valitse sopiva palkkahaarukka.

Ei palkkatuloja Alle 300 euroa 300 - 600 euroa 600 - 900 euroa 900 - 1200 euroa
 1200 - 1500 euroa 1500 - 1800 euroa 1800 - 2100 euroa yli 2100 euroa

53. Arvioi nettomääräinen palkkatulosi koko vuodelta 2010. Valitse sopiva palkkahaarukka.

Ei palkkatuloja Alle 2000 euroa 2000 - 5000 euroa 5000 - 10 000 euroa 10 000 - 15 000 euroa
 15 000 - 20 000 euroa 20 000 - 25 000 euroa 25 000 - 30 000 euroa yli 30 000 euroa

54. Syntymävuosi (vvvv)

55. Sukupuoli

56. Arviolta kuinka monen opintopisteen edestä teit opintoja syyslukukaudella 2010?

0 opintopistettä alle 5 5 - 9 10 - 14 15 - 19 20 - 24 25 - 29 30 - 34
 35 - 39 40 - 44 45 - 49 50 opintopistettä tai enemmän

Mikäli suoritat useampaa kuin yhtä tutkintoa, vastaa seuraaviin kysymyksiin sen tutkinnon mukaan, jota suoritat pääasiallisesti.

57. Nykyisten opintojen aloitusvuosi (vvvv)?

58. Tiedekunta

Bio- ja ympäristötieteellinen
 Eläinlääketieteellinen
 Farmasia
 Humanistinen
 Käyttäytymistieteellinen
 Lääketieteellinen
 Maatalous-metsätieteellinen
 Matemaattis-luonnontieteellinen
 Oikeustieteellinen
 Teologinen
 Valtiotieteellinen

